

ZASČITNA KREMA ZA ROKE

TRIGLAVSKA TRIBUNA

Ljubljana, 26. maja 1964 — Leto XII. šte. 21 Cena 30 din

ZA DOM, SLUŽBO, IZLET
ALI DOPUST — VEDNO

Prodajni servis

Modna hiša

Ljubljana — Maribor

NA MNOGA LETA, TOVARIŠ TITO!

Maršal Tito v krogu predstavnikov mladine, ki so mu čestitali za 72. rojstni dan

Dan mladosti — in hkrati rojstni dan tovariša Tita — je dan, ki simbolizira našo mladost, bodočnost, snovanje.

In če je 25. maj posvečen mladosti, potem je povsem razumljivo, da so prav najmlajši tisti, ki se v teh dneh najbolj veselijo.

Okoli sto petdeset tisoč pionirjev in pionirk prav v teh dneh končuje s svojim tekmovalnim v okviru »Jugoslovanskih pionirskih iger«. Poldrugo leto tekmovalja je navrglo mnogim pionirjem lepe uspehe. Tekmovali so v vseh mogočih vrstah, predvsem pa v tistem, kar jim tovariš Tito vedno ponovi, ko mu voščijo vse najboljše za rojstni dan: »Učite se in spet — učite se!«

Pionirji so letos tekmovali pod geslom: »Zakaj se življenje v mojem kraju oziroma v komuni spreminja?«

To tekmovalje je razmahnilo življenje v mnogih krajih Slovenije. Vrsta šol se je v njem izkazala na svojo moč: med najbolj pridnimi pionirji, ki so skorajda dobesedno polovico svoje vasi spremenili v tehnične delavnice, kjer izdelujejo najrazličnejše izdelke — so prav gotovo tisti v vseh mogočih vrstah, predvsem pa v tistem, kar jim tovariš Tito vedno ponovi, ko mu voščijo vse najboljše za rojstni dan: »Učite se in spet — učite se!«

Pionirji, mladinci in vsi delovni ljudje Jugoslavije ob dnevu mladosti z globokim spoštovanjem in iskreno ljubeznijo pošiljamo najboljše želje tovarišu Titu za njegov 72. rojstni dan, predvsem pa mu želimo dobro zdravje, da bi nas lahko še naprej vodil k vedno novim uspehom na naši poti v socializem.

L. A.

SLOVENSKA POPEVKA 64

— SEPETOVA „POLETNA NOČ“

Pod neuradnim geslom »Kdo slovensko popevko je od četrtika do sobote potekal pod kupolo Gospodarskega razstavišča festival »Slovenska popevka 64«. Na letošnji, že tretji prireditvi te vrste, ki sta jo priredila Svet zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije in RTV Ljubljana, se je vrstilo 19 pevcev in pevcev; zapiši so nam 18 popevk, ki jih je žirija izmed 81 poslušalca izbrala za predvajanje na festivalu. Spremljala sta jih Veliki zabavni orkester RTV pod vodstvom Marija Rijavca in instrumentalni ansambel Mojmir Sepeta.

Kot med skladatelji je bila letos tudi med aranžerji in avtorji besedil pretežno večina znanih imen. Tako je uglasil Matija Cerar kar 4 izmed predvajanih popevk, J. Robežnik 3, B. Kovačič 3, B. Adamič 2, M. Sepe 2 ter S. Satler, P. Mihelič, V. Horvat in V. Avenik vsak po 1.

Med sprotim izločanjem, ki so ga žirije slovenskih mest Ljubljana, Maribor, Celja, Kopra, Nova Gorica, Kranj, Jesenice, Nove Gorice, Murske Sobote in Trbovlje diktirale po nekem

GREMO NA SPITZBERGE!

V torek zvečer odhaja iz Ljubljane prva jugoslovanska alpinska odprava na Spitzberg, da bi tam opravila nekaj vzponov na sicer nizke, vendar alpinistično zelo zahtevne vrhove. Odprava bo potovala z vlakom do norveškega pristanišča Tromsø, od tam pa z ladjo do pristanišča Ny Ålesund na Spitzbergu. Šestčlanska odprava, ki jo vodi naš znan alpinist Tone Sazonov, bo o svojih doživetjih na tem skrajnem severnem otočju poročala tudi v našem tedniku. Da bi bralce seznanili s Spitzbergom, prinašamo v današnji številki na peti strani obsežen članek. Na Planinski zvezi Slovenije je zadnje dni silno živahno, saj je treba skrbno pripraviti vse opremo in hrano za dolgo, težavno in tudi nevarno pot.

H. U.

AKROBAT ALEKSIĆ NA TOKIJSKEM NEBU

Na dan vsega jugoslovanskega letalstva — 21. maja — srečamo sekretarja Zveze letalskih organizacij Slovenije Mirka Bitenca. Ves nasmejan nam je stisnil roko.

— Prav gotovo nam boste povedali kako razveseljivo novico.

»Pa naj bo, posebej za »Tt«. Te dni smo praznovali naš praznik, Z lepimi delovnimi uspehi smo slavili naš dan. Z velikimi uspehi poudarjam zato, ker smo se do njih dokopali kljub pomanjkanju finančnih sredstev, ki tarejo vse naše osnovne organizacije. Pa ni to dovolj, ki sem vam jo hotel povedati ob tem važnem srečanju.«

— Torej?

»Tudi jugoslovanski letalec bo-

mo nastopil na XVIII. letnih olimpijskih igrah v Tokiju v mesecu oktobru!«

— Jadransko letalstvo vendar ni olimpijska disciplina?

»To je že res, vendar bomo jugoslovanski letalci »zraven«, ko bodo delili olimpijske kolajne. Organizacijski komite za letne olimpijske igre na Japonskem je namreč povabil — na svoje stroške — za olimpijske dni v Tokio znanega jugoslovanskega letalskega akrobata Aleksia iz Beograda. Na tokijskem nebu — nad olimpijskim stadionom — naj bi pokazal svoje vrhunske akrobacije v zraku. Japonci bodo naš tričlanski ekipi — vodja te žepne odprave bo namestnik generalnega sekretarja ZLOJ Milorad Šljivar, tehnični vodja pa pilot Franc Mordej iz Maribora —

plačali vse stroške. Tja potuje z ladjo, na katero bo vkrcaal tudi razstavljeno letalo PO-2. To je ruski aparat za akrobacije v zraku, vendar v Jugoslaviji zanj nimamo ustreznega motorja. Zato nam ga bodo posodili madžarski letalci.«

Sekretarju Bitencu smo se kar najlepše zahvalili za informacijo s pristavkom, da želimo naši pogumni trojci kar največ uspehov in aplavza v Tokiju.

Hip pozneje smo poklicali še njegovega tovariša v Beogradu — Milorada Šljivarja.

»Res je, kar vam je povedal

tovariš Bitenc. Vendar se z organizatorji olimpijskih iger v Tokiju še nismo dogovorili dokončno, zato naše gostovanje na Japonskem se ni sklenjeno zadeva. Tako daleč bo — ali pa tudi ne — v prihodnjih dneh.«

Skratka — za našega slovitega akrobata Aleksia, ki je s svojimi enkratnimi drznimi akrobacijami navdušil že milijone ljudi po vsej zemeljski obli, se zanimajo tudi aranžerji največje predstave na svetui doslej — XVIII. letnih olimpijskih iger v Tokiju.

H. U.

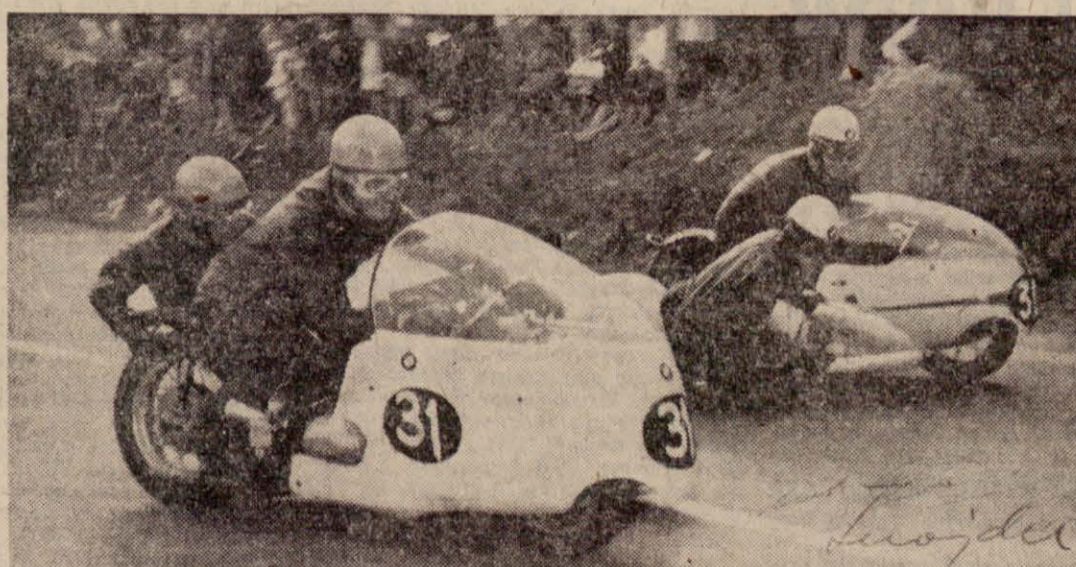
„PRIX LOKA 64“ — SAMI REKORDI!

NOVOZELANDEC MORRIE LOW JE NOVI ABSOLUTNI REKORDER

Vrhunec prvih mednarodnih hitrostnih motociklističnih dirk v Skotiji Loka je bil vesela nastop prikolice, ki je zbral na startu domala vsa svetovna elita. 35.000 gledalcev je prišlo popolnoma na račun: znan nemški prikolice Arsenius Butcher je vodil vse do predzadnjega (devetega) kroga, ko ga je v silovitih finiših — po večkratnih nesrečnih poskusih — prehitel njegov sloviti rojak, trikratni svetovni prvak Max Deubel. Šampion pa to pot ni imel trdega dela samo z Butcherjem, marveč tudi z Zagrebčanom in. Roškom Šnajderjem, ki je klonil pred njim šele v 7. krogu. S tretjim mestom se je simpatični inženir vnovič uvrstil med svetovno elito (na naši sliki: dvojni znakovalec Deubel — številka 30 in in. Šnajder — 31). Razen Deubela so na dirkah zmagali še Nemec Eser (50 cm), Šved Ulf Svensson dvakrat (125 in 250 cm) in tudi Novozelanec, Morrie Low dvakrat (350 in 500 cm). Dvojni znakovalec Low je v kategoriji do 500 cm s povprečno hitrostjo 133,005 km/h za krog (4.500 m) najhitreje zboljal dosedanj absolutni rekord Avstrijca Leona (121,988 km/h). Z novim absolutnim rekordom je Skotijčska proga najhitrejša v Sloveniji, samo nekoliko pa zastaja še za Opalijo (140,072 za avtomobile oziroma 137,150 km/h za motorje). Loske dirke pa niso uspelo samo po športni

plati (poraženi so bili tudi vsi kategorijski rekordi), marveč tudi po organizacijski: krajeno avtomoto društvo je z nedoljško premiero na evropski ravni nedvomno položilo »zelošestni irpit, ker so se zanj pri-

pravljali mesece in mesece. Tako bo tudi za »Prix Loka 1964«, ki bo prihodnje leto 23. maja. Organizacijski komite bo imel prvo delovno sejo za dirke v letu 1965 že v petek (23. tega meseca). Tako je prav!

čudnem, niti približno enotnem ključu oziroma okusu, so se v finale prebile kar 4 Cerarjeve popevke (doslej rekord za enega avtorja!) — »Z Mojco bi plesal cha-cha«, »Rada te imam«, »Dež-noč« in »Sreče te zapoje, 2. Sepetova — »Poletna noč« in »S teboj«, ter po 1 Horvatova — »Sonce sije na Portorož«, Kovačičeva — »Pomlad v Ljubljani, Robežnikova — »Verujem v pravilice« in Miheličeva — »Ostalo bo staro drevo«.

Končna odločitev žirij iz tega nekoliko neurejene izbora ni mogla več določiti treh najboljših popevk festivala. Izjema je »Poletna noč« Mojmir Sepeta, ki je našla v izredno razpoloženi Marjani Deržaj izvrstno posredovalko in požela tudi v interpretaciji Beti Jurkovič vedno najživahnejše priznanje. Tudi »Verujem v pravilice« Jureta Robežnika si je brez dvoma zaslužila drugo mesto. Gotovo pa se je le malo ljudi v polni dvorani strinjalo s tretjim mestom za Horvatovo lahkonost, a malce zastarelo »Sonce sije na Portorož«, medtem ko so izvenljudijske žirije nerazumljivo onemogočile izvrstno Kovačičevo »Zadnjo postajo«.

Odločitve desetih žirij — z morda edino izjemo ljubljanske — so nekoliko omilile druge nagrade, ki so jih podeljevali kot je videti na podlagi odločitve strokovno nekoliko bolj podkovanih žirij. Tako je dobil M. Rijavec za priredbo »Poslednje postaje« nagrado Društva slovenskih skladateljev, J. Robežnik »Čez veliko leto« in B. Kovačič »Poslednja postaja« pa sta si razdelila nagrado »Ljubljanskega dnevnika« za najboljšo glasbeno stvaritev na festivalu. Za najboljšo besedilo je podelila žirija »Tovariša« nagrado B. Šimnu za »Poslednjo postajo«, bralci je revije pa G. Strmški za »Verujem v pravilice«. Nagrado mariborskega »Večera« za najbolj vedno popevko prireditve je dobil M. Cerar za »Dež-noč«.

»Slovenska popevka 64« pomeni nedvomno uspeh, razen v enem pogledu: iskanje »slovenske« popevke je bilo, kot se zdi, zaman, če pojmuemo to kot iskanje za Slovence tipične glasbene stvaritve v tej vrsti. Toda po regulativih prireditve je videti, da je kvaliteta le prvenstvena zahteva in da — vsaj med publiko — ni lahko določiti tipične mere.

(Na sliki Beti Jurkovič)

VERE V SLOVENIJI IN OB JADRANU

V minulem tednu so bili naši kraji pod vplivom točeka nerazmerno hladnih zračnih mas; ker so omejene gnote dotekale k nam z visokim severozahodnim vetrom je bilo v Sloveniji pretežno lepo vreme zaradi spuščanja zraka preko Alp. Kratkotrajno poslabšanje vremena je nastopilo le v sredini tedna, ko je hladna fronta od severozahoda presla vse Jugoslavijo. Padavine so bile skoro po vsej državi, razen na srednjem Jadranu padavin ni bilo. Po padavinah je nastopilo hitro izboljšanje vremena, vendar dnevne temperature so bile kljub sončnemu vremenu nižje kakor je to običajno za ta letni čas. — Temperatura morja v Koprskem zalivu je okoli 19 stopinj.

	Intranje temperature	popoldanske temperature	padavine
Ljubljana	4 do 10	18 do 25	15 mm
Maribor	4 do 10	15 do 23	12
Novo mesto	3 do 10	18 do 23	44
Koper	12 do 14	22 do 23	4
Pula	10 do 13	24 do 23	5
Spil	12 do 16	23 do 24	—
Dobrovnik	13 do 14	17 do 22	6
Ulcinj	12 do 17	19 do 23	26
Zagreb	4 do 12	19 do 23	20
Beograd	8 do 13	15 do 24	7

NAPOVED: Sprva še lepo in toplo vreme, le v popoldanskem času delne pooblačitve. V sredini tedna je možno poslabšanje z nevihtami.

- PARIZ — Prihodnji šef francoske vojninske službe (SDECE), ki bo nadomestil generala Jacquiera, bo civilist: niti vojakom ne moreš več zaupati.
- ESSEN — Krupp razstavlja na industrijski razstavi napravo, ki čisti umazan zrak nad mestu: topovi trenutno niso najbolj v modi.
- NEW YORK — Atomska ladja »Savannah« je uradno zaplula po nekaj letih popravil. Reklama pravi — štirinajstkrat okoli sveta brez vkrčavanja goriva: vmes se lahko v kakšnem pri-stanišču tudi ustavi.
- BONN — Kanceler Erhard se je po branju knjige Agathe Christie »Mož v rjavem« navdušil za kriminalke, ki jih je prej zaničeval: upajo, da to ne bo vplivalo na njegovo zunanjo politiko.
- PARIZ — Vse velike avtomobilске tovarne ne morejo nuditi francoski vojski za Afriko primernega oklepnega vozila: ne-sposobnost ali daljnovidnost?

tt • telegrami

- FRANKFURT — Super super maršlet. 220.000 kvadratnih metrov površine, parkirni prostor za 3000 avtomobilov, deset minut od enega do drugega konca: če nisi preutrujen, lahko tudi kaj kupiš.
- MARS — Po zadnjih opazovanjih sloviti kanali niso kanali, ampak peščene sipine, ki jih ustvarjajo desetkrat močnejši vetrovi kot na Zemlji: klobukov na Mars najbrž ne bomo izvažali.
- WASHINGTON — Oživiljenje cepelinov. »Aerona« ima vijak, ki s svojim vrtenjem greje helij in ta zaradi razpenjanja dviga cepelin: kako komplicirana je postala tehnika, včasih smo greli kar z ognjem.
- LONDON — Nov vzorec za tapete s štirimi motivi, štirimi glavami »Beattlesov«: norost se traja.
- SAN FRANCISCO — Novost za elektronske aparate. Sami popravijo prekinitve vode in zrahljane kontakte: poplah v radijskih in televizijskih servisih.
- RIM — Na trgu nov preparat. Če ga spiže brinete, postane plavaloska: obratno gre brez preparata.
- LONDON — Devet bataljonov nemških tankistov se bo šest mesecev urilo v Walesu: Če niso prišli tja pred štirinajstimi leti z grdim, pa zdaj z lepim.
- WASHINGTON — Nova medkontinentalna raketa z več atomskimi glavami: nesreča ne prihaja nikoli sama.
- NEW DELHI — Usmrtili so tri osebe, ki so priznale sodelovanje pri atentatu na butanskega premiera Jigmo Dorjija: vsega je niso krivi Kitajci.
- HANNOVER — Da ne bo gozdov na strehah, nov zakon, ena antena za dva tisoč televizorjev: kaj bo le zdaj znak standarda?

VSE ZA DOM, DRUŽINO
IN ZA GOSPODINJSTVO

v veleblagovnici

nama

Ljubljana

PRED POSTO Cankarjeva 1
TROMOSTOVJE Wolfova 1
POHIŠTVO Wolfova 6

SNIGULJICA Wolfova 1
KONFEKCIJA Čopova 7

nama

KMET IZ TEKSASA

Pred šestimi meseci je v Beli hiši vladalo vzdušje novih in drznih zamisli. Zdaj prevladuje vzdušje kakšne podprefektore. Minila je doba primerjav med osebnostjo pokojnega predsednika Kennedyja in sedanjim predsednikom Johnsonom; ostaja dejstvo, da predsedniku Johnsonu manjka Kennedyjeva inspiracija. Johnson je preveč svin svoje dežele, da bi se mogel uveljaviti v mednarodni politiki z novimi idejami. V nasprotju s svojim prednikom pa je dobro doumel nprav svojih državljanov. V šestih mesecih se je vživel v kožo »človeka z ulice« in neopazno osvojil njegovo domišljijo.

Za veliko večino Američanov je pokojni predsednik Kennedy za smerni svetilnik, intelektualni vodja, ki je leta leta njegove oblasti so pokazala, kako omejen je bil njegov vpliv. Bil je skoraj brez moči v boju proti tradicionalnim silam ameriškega političnega življenja. V svetu je imel neprimeren močnejši položaj kot doma.

Nesporno je, da je Kennedy temeljito preštudiral probleme, s katerimi se je moral spoprijeti kot predsednik ZDA. Vsi njegovi obiskovalci so bili presenečeni nad njegovim poznavanjem problemov in nad njegovo željo, da bi o vsaki stvari vedel čimveč. Johnson ni praktično nikoli bral knjig in je bil tako rekoč kmet

iz Teksasa ob bostonskem patri- ciju. Johnson ne zajema zmeraj v celoti problema, ki ga mora rešiti. Tako je pred kratkim iz

»No, dajmo, razmislimo skupaj...«

Ta stavek postaja počasni geslo Bele hiše. Kjer sta Eisenhower in Kennedy propadla, njemu uspe; pripoveduje teksaške zgod- bice in se poigrava z občutljivimi strunami svojih sobesedni- kov.

Johnsonu se je posrečilo, da je preprčil okolico o svoji globoki plemenitosti. Njegova odločitev, da bo budo v Združenih državah Amerike postavil pod najmočnejše žaromete, ni zgolj predvo- lila poteza. Tega problema se loteva z gorečnostjo prerokov iz stare zaveze.

»Trepetam za to deželo,« je de- jal na enem izmed svojih go- vorov. »Trepetam za to deželo, če bomo v dobi največjega raz- cvita odvrnili obraz od svojih moralnih obveznosti. Če ne bo- mo znali in mogli vsem tem ljudem, ki trpijo in so potrebni pomoči, pokazati drugega kot brezbrizhen in prezirljiv obraz, te- daj se bodo upravičeno dvignili, zoper nas in nas uničili. Zeli bomo, kar smo sejali. Bog ne dopušča, da bi se bogatin neka- zovano zabaval in mastil, dok- ler je en sam med skromnimi in ponižnimi se lačen. Če se da- njega uprava ne bo položila temel- jev za boljše življenje vsega človeštva, in to ne samo za da- našnje dni, temveč za vse pri- hodnje generacije, potem nisem izpolnil svoje dolžnosti.«

Z isto gorečnostjo se predse- dni Johnson loteva tudi črnoske- ga vprašanja.

Kljub pomanjkanju izkušenj je zavzel tudi presenetljivo modro stališče v odnosih s Sovjetsko

zvezo. Spoznal je, da je povpre- čnemu Američanu več za mir kot za bojevnike gone, ki jih spod- buja in reaguje senator Goldwater. Zato je brez oklevanja nadaljeval politiko, ki jo je začel njegov predhodnik. Dobro se je znašel tudi v laški krizi. Kaj hitro je odmaknil roke od desničarskega puca.

Med svojim predsednikova- njem je napravil predvsem eno napako: pokvaril je odnose med Združenimi državami Amerike in Latinsko Ameriko. Pri tem je šel tudi formalno tako daleč, da je bil na neki priveditvi nevljuden z latinskoameriški diplomati, kar so mu močno zamerili.

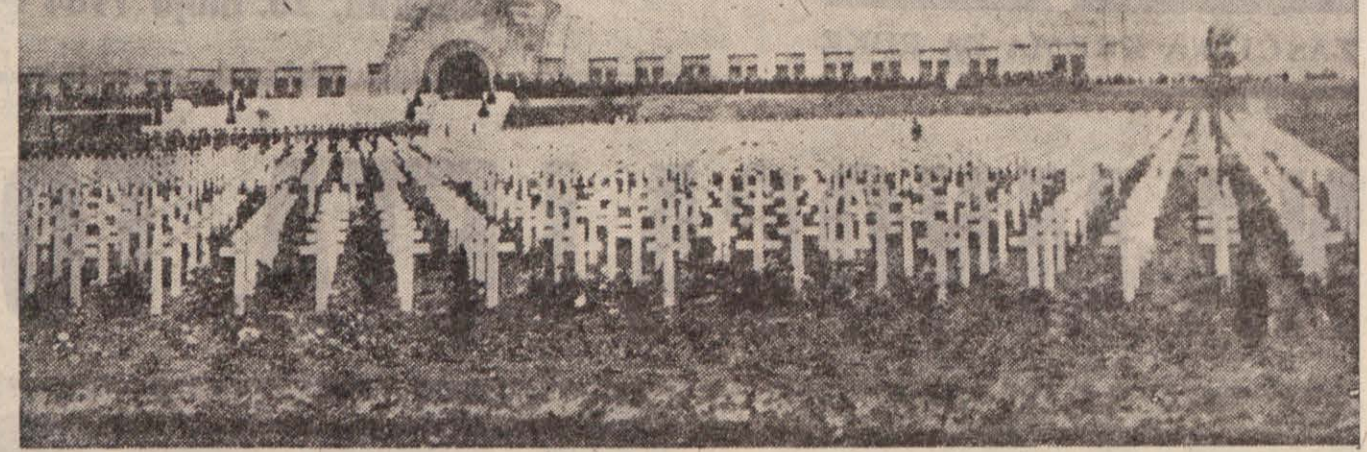
Predsednik Johnson zmoro go- voriti v petnajstih dneh na tri- desetih zborovanjih. V nasprotju s svojim prednikom, ki ga je Kongres popolnoma blokiral v zakonodajni dejavnosti, si je znal pridobiti »kongressmen« in danes ga skoraj vsa Amerika hvall, tako rekoč vsi od Walterja Lippmanna do Wall Streeta. Wall Street in sindikalni vodite- li trobijo v isto trobento hval- nice predsedniku Johnsonu. Ka- že, da se mu ni treba kaj prid- bati novembrskih volitev, naj bo republikanski kandidat kdor- koli že.

Odprto pa ostane eno vpra- šanje:

Kako bo Johnson reagiral v resni situaciji, kakršna je bila na primer jeseni leta 1962? Gro- bost nekaterih njegovih reakcij je že povzročila nekaj preplaha. Bilo je precej prahu, ko je Fidel Castro zaprl pipe, skozi katero je tekla voda v ameriško oporišče Guantanamo. Pozneje je v iz- bruhu jeze torpediral sporazum s Panamo.

Verjetno bo treba počakati na kakšno lučjo zasvetitev v med- narodnih odnosih ali na kakšno eksplozivno rasiistično nasti- lje, da bomo mogli spoznati resni- ne dimenzije Lyndona Bainesa Johnsona.

PO PARISKEM »EXPRESSU«.

Pogled na verdunsko pokopališče (slika zgoraj). Maršal Pétain med procesom (slika desno)

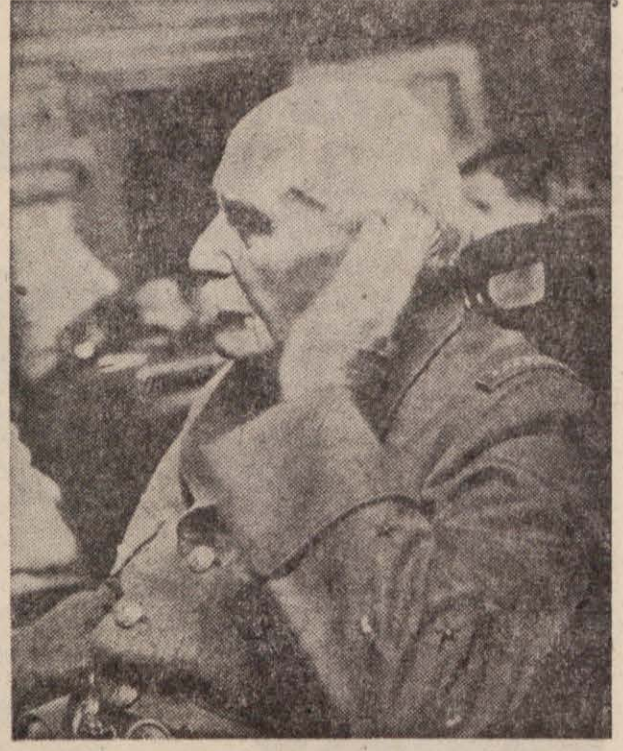
PETAINE: „DOMOV V VERDUN“

V predvolilnem boju so se an- tigaulisti poslužili tudi imena in dokaj spornega slovesa nekda- njega francoskega maršala Hen- rija Pétaina, ki je umrl pred trinaestimi leti v ječi na piskaj- skem otoku Yeu. Maršal, zmago- valec verdunske bitke 1916, vojni minister 1934 in od 1940 do 1944 državni poglavar od Nemcev za- sedene Francije, je bil leta 1945 zaradi kolaboracije z nacisti ob- sojen na smrt. Kazen so mu kasneje spremenili v došmrtno ječo. 1951 je Pétain, 96 let star, umrl kot jezik. Želje, da bi bil pokopan na vojaškem pokopali- šču v Verdunu, mu niso izpolni- li, tako leži na Yeu. Na njego- vem nagrobniku je napis: »Hen- ri Philippe Pétain, brez poklica.«

Desničarsko ekstremni odvet- nik Tixier-Vignancour, ki se hoče prihodnje leto potegovati za predsedniško mesto proti De Gaulleu, pa se je spomnil tudi na starega maršala: objubil je, da bo izpolnil njegovo poslednjo že- ljo, v primeru, če zmaga (odvet- nik je bil 1940 šef propagande vohiške vlade). Francoski ju- nak prve svetovne vojne naj do- bi svoje mesto v sveti zemlji verdunski.

Dogaullistom spominjanje Pé- tainovega imena ni bilo prijetno.

zakaj de Gaulle je bil šef tiste provizorične vlade v Parizu, ka- tere državni tožilec je po osvo- boditvi zahteval in dosegel smrti- no obsodbo za kolaboracionista. Toda komaj je Tixier-Vignancour dvignil Pétaina na svoj predvo- lni štít, je padlo degaulistom nenadejano orožje v roke: od- vetnik Delattre je razkril dotlej tajne obrobne dogodke s procesa proti Pétainu, namreč dejstvo, da je Charles de Gaulle leta 1945 osebno posegel v razpravo in skušal Pétaina obvarovati kazni, ki bi mu vzele čast. Delattre je bil eden od 24 porotnikov poseb- nega sodišča, ki se je 23. julija sestalo, da bi sodilo maršalu. Dvajset porotnikov je predstav- lilo stranke narodne skupščine, drugih dvajset pa organizacije francoskega odpora. Samo pred- sednik sodišča Mongibeaux in njegova dva prisednika so bili poklicni sodniki. Mongibeaux je s prisednikoma predlagal pet let tveganstva. Porotniki pa so bili drugačnega mnenja. S 14 glasovi proti 13 so Pétaina obsodili na smrt. Revija »L'Histoire pour tous« zdaj namiguje, da so po- klicni sodniki dobili pobudo od zgoraj, od samega generala de Gaulle, ki je hotel rešiti svojega nekdanjega predpostavljeneja.

SOLASTNIŠTVO

Lani so v Leningradu prodali v solastništvo 5.000 stanovanj, letos pa jih bodo prodali 15.000. Ta prava forma prodaje stanovanj, ki jo v Sovjetski zve- ztenuje »prodaja v solastništvo«, je bila precej časa povsem ob robu komentarjev. Ker pa na dru- gih gospodarskih področjih cene rastejo, medtem ko se v stanovanjski gradnji zmanjšujejo, predlagajo »Izvestija« nov ukrep.

Interesni za nakup stanovanja v solastništvo naj bi se v vsakem mestu oglasili v »Centralni prodajalni stanovanj«. Vse formalnosti nakupa bi morale biti centralizirane v teh prodajalnah, kjer bi kupec mogel izbrati stanovanje po ogledu maket. Odlčili bi se lahko za poljubno mestno četrt in za poljubno nadstropje — hkrati pa tudi za ceno, ki naj bi bila odsej različna.

DISKOTEKA

Generalni sekretar U. N. R. Jacques Baume- l je pravkar izdal »spominsko ploščo« o zasedanju svoje stranke v Nici. Na tej gramofonski plošči so seveda posneli govori Georgea Pompidouja, Andréja Mala- uxa in Michela Debréja. To ploščo, ki je ni mogoče kupiti v trgovini, dobivajo brezplačno vsi bojevniki U.N.R. in seveda tudi vsi tisti, ki izrazijo takšno željo, če se le potrudijo na sedež U.N.R.

Ta gramofonska plošča je obogatila gaullistično diskoteko, v kateri so med drugim še plošče z na- slednjimi posnetki: »Charles de Gaulle 1940 — 1944 — 1945 — 1959«, »Osvobodjeni Pariz« Andréja Mala- uxa, »Tiskovna konferenca 23. oktobra 1958«, »De Gaulle v Nemčiji«, ki so jo izdali tudi v nemščini, in tako dalje.

VEČ IN MANJ VREDNA SVOBODA

Za Mc Namara je obramba svobodnega Berlina prav tako važna kot obramba svobodnega Sajgona (vsaj v taki luči, kot ju vidi on, kajpak). Enačenje in primerjava obeh problemov ni bila ravni pa Nemcem nikakor ni bila povšeči in ker Mc Namara ni hotel videti in uvideti razlike, je moral končno intervenirati sam kancler Erhard, ki je trmo- glavemu Američanu pojasnil to in ono. Sebe potem je Mc Namara »spoznala« zgrešenost svojih trditvev.

Do incidenta je prišlo ravno v zaključni fazi izdelave poročila o nemško-ameriških razgovorih, ko je Mc Namara želel, naj v tekst vrinejo stavek »Obramba svobode Berlina je prav tako po- membna kot obramba svobode Sajgona«. Von Hassel, nemški obrambni minister, je ob tem pripomnil ameriškega kolega, da obramba svobode nedvomno zasluži enako odločnost ne glede na zemljepisno širino, toda da se zdi Nemcem primerjava le malce pretirana in šepava, zakaj Berlin je vendarle nadvse po- membna za Srednjo Evropo in popuščanje na tem sektorju bi imelo za zapadne sile nepo- pravljive posledice.

No in ob tem se je zataknilo, ker trdijo, da Mc Namara tega ni hotel uvideti, tako da je bil von Hassel prisiljen telefonirati kanclerju Erhardu, ki mu je končno — pa ne lahko — le uspelo prepričati Američana o nasprotnem.

(GIORNO)

javil o zakonu, s katerim naj bi znižali davke:

»Upam, da bo stvar delovala tako, kot so mi dali vedeti.«

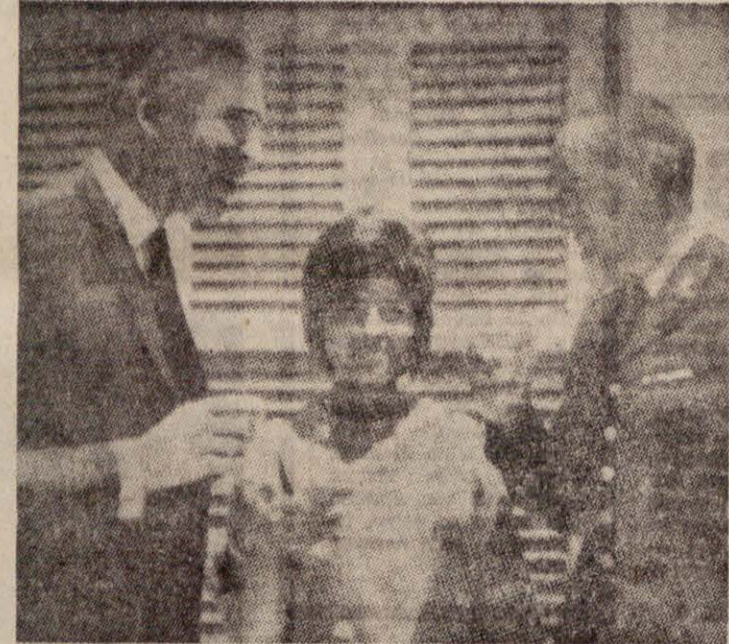
Dobro pa pozna politično igro. Na vse njene instrumente igra kot pravi virtuoz. Svojin »con- gressmen« laska s tem, da jih vabi v Belo hišo in se z njimi postavlja pred kamerami. Drugič spet pa pokliče po telefonu ka- kšnega senatorja in s kitursko spretnostjo omaja njegovo pre- pričanje.

Johnsonovo, tajno orožje v za- pletenih manevrih na poti k cil- jem je njegov dar, da zna ga- niti ljudi. Po Kennedyjevi smrti si je zagotovil naklonjenost in usluge funkcionarjev Bele hiše s patetičnim nagovorom:

»Vašo pomoč potrebujem bolj kot Jack kdajkoli prej!«

Z enako tehniko si je pomagal ko je moral poravnati spor med železnico in sindikati. Svetovalci so ga opozarjali, naj ne pose- duje osebno, ker bi to moglo škodovati njegovemu ugledu, če bi posredovanje propadlo. John- son je preslišal opozorila. V svo- jo delovno sobo je povabil pred- stavnike železnice in sindikatov. Spomnil jih je, da so stisneta tragična novembrska dneva, ko je bil Kennedy ubit, objubi- li, da bodo podpirali predsedni- ka...

»Mar mi ne zaupate več?«

AMOR NE POČIVA niti v tako napetem vzdušju, kot je na Cipru. Tako je poročila o in- cidentih vsaj za kratek hip pretrgala vest o zaroki 17-letne ciprske Grkinje Marie Pavlu in 22-letnega švedskega vojaka Liefja Aldena iz mednarodnih enot na Cipru. Poreka naj bi bila čez kak mesec, ko se bo mladi šved vrnil v domovino. Na sliki vidimo, kako švedski odpravnik poslov Gorin Bundi nazdravlja zaročenca.

ČIGAV JE NEW YORK

(OD NAŠE DOPISNICE HELENE TOMC)

Ko pridele v New York in zagledate nebotičnik poleg nebotičnika, si ne more- te kaj, da se ne bi vprašali: čigavo je pravzaprav vse to neizmerno bogastvo in od kod denar za te gigantske zgradbe, ki rastejo v širino in višino, kot bi otroci v igri postavljali mesta iz kock. Ker veste, da ste prišli v deželo bogate privat- ne posesti, se skoraj zdrznete ob misli, če je vse to res last le posameznikov. In strmite, kako so mogli ljudje, katerih dedje in očetje so prišli v to deželo, v ta- ko kratkem času pridobiti tako pošastno veliko. In kaj jim je navsezadnje to omo- gočilo — spekulantski duh, britančna podjetnost, iskrena želja po napredku, ali resnična ustvarjalnost?

V vsakem voditju tega mesta najdete, da je New York sestavljen iz petih upravno samostojnih mestnih predelov — Man- hatna, Brooklyna, Queensa, Bronza in Staten Islanda. Toda New York, ki vzbuja začudenje in vprašanja, je pravzaprav edino Manhattan. Po površini je sicer naj- manjši, toda od vseh najhujš živahen — in kar je poglavito — že po zunanosti edini opazno bremejno bogat. Tega za druge štiri predelne ni mogoče trditi. Ze- zunanost kaže, da niti v Bronzi niti v Bro- oklyn težki denarji niso nikoli spili. Tu- di Queens se praznopravno ne razlikuje bist- veno od katerega koli drugega mesta. Prevladujejo bodisi manjše družinske hiše in hišice, bodisi stanovanjski bloki. Staten Island, najmanj znan izmed vseh petih, pa je očitno šele na začetkih raz- voja.

Bogati New York je samo Manhattan. Zato je edino ta četrt zanimiva, če se vprašamo, čigavo je vse to bogastvo in kako se more kopičiti s takšno naglico.

Sedeča je bil Manhattan najprej last Indijancev. Podjetni Evropejci, ki jih je zamikal svet onstran morja — in še

bolj bogastva tega tedaj tako divjega sle- ta — so jih najprej izrinili z južnega dela otoka. Za smešnih 24 dolarjev je Holan- dec Peter Minuit od domorodcev kupil celoten otok in jih zrinil z zemlje, ki je bila njihova. In zašel je zidati Manhattan. Sredi 17. stoletja je bila naselbina s ka- kimi 300 hišami in 1500 prebivalci propa- šena za mesto. Leta 1664 so si ga prilastili Angleži in ga imenovali New York. Sle- dela leto bojev med Holanci in Angleži za pravico do mesta, ki se končajo z zmago Angležev. Sredi 18. stoletja se v mestu vse bolj in bolj uveljavljajo patricijske dru- žine in nastajajo začetki prve močnejše zgrad- be, predhodnice današnjih orjaških kon- strukcij.

Ali so mogoče te stare patricijske dru- žine še zmeraj lastnice vseh teh posesti in kolosov, ki so zrasti na njih? Vsekakor še zmeraj uživajo krepke koristi, pravi Friedenberg, poročevalec o newyorški po- sest. Potomci nekdanjih Rhtinlanderjev, Rooseveltoev, Beckmanov, Goeletov in pred- vsaj britanska veja družine Astor je po- budo velike denarje na račun zemlje, ki je bila njihovim prednikom poklonjena — največ od različnih kron, pa tudi cerk- va, za večje ali manjše politične ali kakrš- nekoli druge usluge. Toda te družine že dolgo niso edine posestnike newyorškega bogastva. Pridružila so se jim nova ime- na, tako imenovane mlajše »stare« druž- ne — Hearst, Kennedy, Getty — ki so si ime in lastnino pridobile v lovu za do- biček. Mnoge izmed njih so z uspehom prebrodile leta ameriške krize okoli 1930 in postale kasneje silno bogate. Najmar- kantnejše med njimi — Rudin, Rose, Durst, Gingsberg, Minskoff in Uris.

Po drugi svetovni vojni smo pričre naj- novejše skupine poslovnih mož, ki so zna- li izkoristiti tako ugodnost davčnega siste- ma kot poslovno konjunkturo tedanjega

razdobja. Zacetela je sreča Johnu Gal- breathu, Petru Ruffinu, Alfredu Kaskelu, Samuelu Lejraku, Zechendorfu, Wolfso- nom, Fisherjem, bratoma Tisch in še komu. Tisti čas pomeni tudi razvoj in združevanje kapitalistov v tako imeno- vane »sindikate«, ki so prinesli baješno- no obogatitev nekaterim — in popoln go- spodarski poraz drugim.

— Kdo je torej lastnik New Yorka?

Bolj kot posamezniki so lastniki tega bremejnega bogastva ustanove. Zgod- brinske katoliške. Tudi ustanova Sailors- seboj trinitadske cerkve in danska refor- mirana cerkev, v manjši meri pa tudi rimsko-katoliška. Tudi ustanova Sailors' Snug Harbor (Udoben dom pomorcev) in Columbia univerza sta pogosto na spi- sku tistih, ki sodelujejo pri novih grad- njah. Danes mnoge korporacije grade na zemlji teh ustanov tako, da od njih jem- ljejo v zakup tako imenovano »pravico do zrakov« — pravico do gradnje na njiho- vi posesti.

Kdo je torej lastnik New Yorka?

Ključ vseh gradenj je kapital. Banke

običajno posodijo osnovni denar. Neka- tere so v teh poslih pravi specialisti.

Toda osnovna sredstva za začetek gra- denj niso poglavito. Še potrebnejši so stalni finančni obvezniki. Med njimi se- stavljajo štiri družbe za življenjsko zava- rovanje vodilni kvartet — Metropolitan- ska zavarovalnica, Prudential družba za Ameriko, Equitable zavarovalnica in new- yorška zavarovalna družba. Te zavaroval- nice danes ne samo da posojajo denar graditeljem — kar je bila njihova tradicio- nalna vloga — marveč še tudi same ku- pujejo zemljo in grade na njej podobno kot privatniki. Razlika je edino v tem, da z neizmerno večjo močjo, večjimi sredstvi.

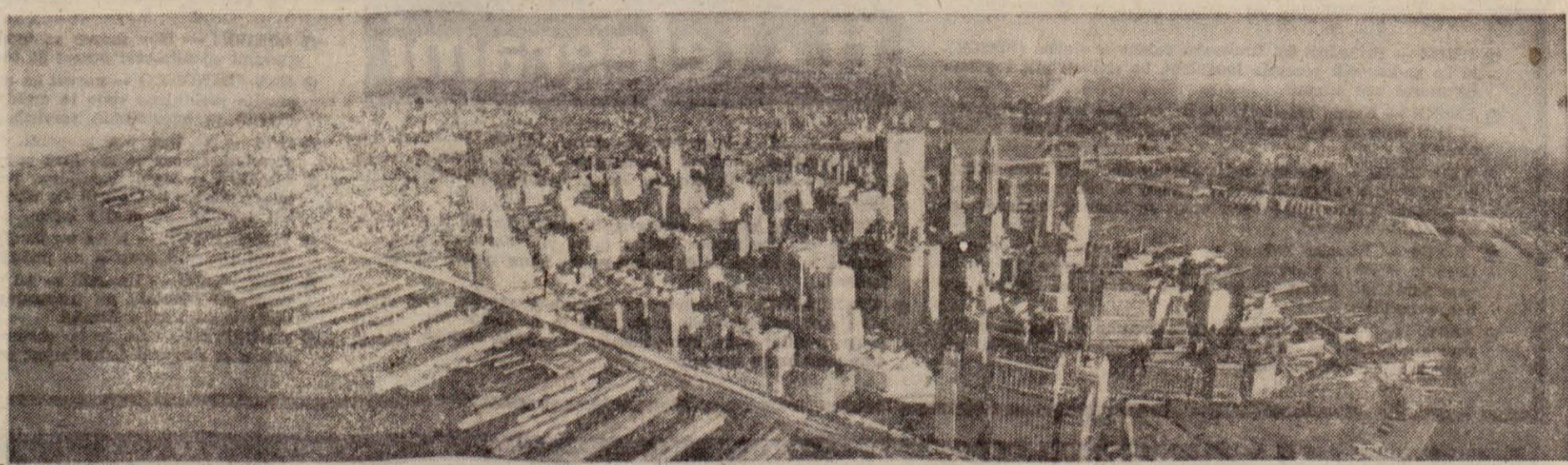
Daniel Friedenberg pravi, da New York danes ni toliko last posameznikov, pač pa bolj last ustanov in javnih korporacij, pravzaprav mreže vseh teh sil in vz-ajemnih odnosov med temi kategorijami lastnikov. Privatni posestniki, ustanove in javne korporacije druga poleg druge v medsebojnem sodelovanju ustvarjajo ti- sto, kar danes imenujemo moderni New York. Ti odnosi nikakor niso preprosti. To je kompleks tkiva, ki se skriva za sa-

mo golo posestniško pravico. Samo skrb- ne in podrobne analize dejavnosti vsake- ga posameznega lastnika med vsemi, od katerih eni kupujejo, drugi prodaja- jo, eni najemajo, drugi dajejo v najem, eni grade, drugi vlagajo svoja sredstva, eni posojajo, drugi si izposojajo — pred- stavlja tisto samostano mrežo transakcij, ki zadajanje ustvarja nenehne gradnje.

Samo majhen vpogled v mrežo takega sodelovanja. Delovni stiki med bratoma Uris in Astorji ter Rockefellerji so oči- titi. Prva nacionalna mestna banka je za- kupnik imetja Astor Chase Manhattan ban- ka — nekateri jo dobro imenujejo kar Ro- ckefellerjeva banka — je tesno sodelova- la s Samuelom Rudinom. In Rockefeller- ji so spet v najtesnejših odnosih s Colum- bia univerzo, ta pa je tudi v zelo dobrih odnosih z bratoma Uris in s trinitad- sko cerkvijo, tako v finančnem kot uprav- nem pogledu. In zavarovalnica Equitable je stara prijateljica du Pontov, ki so ena- ko v tesnih stikih s Centralno newyorško banko. To podzemlje odnosov in sode- lovanja je pravo bojno polje lastniških in- teresov in koristi.

Američani danes kritično opazujejo ta- ko gospodarjenje in graditev. Naš poroče- valec opozarja predvsem na dejstvo, da postaja ekonomika vse kompleksnejša, gradbenih parcel je vse manj, stroški gradenj so iz dneva v dan večji, notranja mreža odnosov pa postaja vedno bolj for- malna — in kar je poglavito — krog koristnikov postaja hudo ekskluziven. Ta- kole piše Friedenberg: »Institucije in jav- ne korporacije ustvarjajo posle vedno in vedno znova z isto majhno skupino po- sameznikov. Banke in družbe za življenj- sko zavarovanje ustvarjajo intimno pove- zavo, pogosto po določenih posrednikih in z zelo majhnim krogom obkroval- cev. Kako maloštevilni postaja ta krog ljudi, omenimo za primer tole: nekdo je želel postati finančni svetovalec dobro znane newyorške banke, ki v mestu ogromno gradi. Za to, da je dobil stike z njo, je plačal več, kot bi mogel prejemati od nje kot predsednik banke. Smetana, ločena od mleka, se steka le k nekaterim izvoljenim ljudem in ti uspevajo ter po- večujejo svoje že tako veliko bogastvo.«

NADALJEVANJE PRIHODNJC

TOPNIČAR

„HAVBICA“

Pravzaprav se piše Stane Vidmar. Zaradi topničarskih uspehov so tudi njegovo havbico imenovali »Vidmarjeva havbica«, njemu same-mu pa njegovi tovariši topničarji se da-nes praviho »Havbica«. No, če je tako, bi bilo zanimivo pabrskati — pred velikim jubilejem in slavnostjo, se pravi pred 20. obletnico usta-novitve prve slovenske artilerijske brigade — po kožo njegovih spominov, spominov starega topničarja.

... Cankarjevci smo vrati, ampak če bi imeli še topove! Eh, bi vas malo drugače zbežali iz vaših betonskih lukenj. Samo en top! Četudi majhen. Vseeno. Hehehe. To bi zijali, ko bi se jim pokadilo pred nosom! ... Ja, ampak zdaj smo šele v prvi polovici leta 1943.

... Ne, ne, saj ne more biti res! Kaj, da gremo po topove? Kam? Nekam blizu Crnomlja? Zaplenjeni italijanski protitankovski topo-vi? Hurrurra! ... In jaz naj grem ponje s tovari-ši iz 2. bataljona? Cankarjevci bodo imeli to-pove!

... Jih že imam. Ja, res je, da so majhni, am-pak mendo so hudi. Zdaj pa kar na delo. A ta-ko? Tako se ravna z njimi? Ni preveč težko. Stijajno. Lahko ga zložiš kar na mulo. No ja, nekaj vaje je tudi za to potrebno. Pa poskusimo še enkrat! Mula, mir! ... Se ne zavedaš, da boš nosila partizanski top? Se enkrat! ... Pa še en-krat! ... Zdaj pa že gre. Zdravo, tovariši, in hvala lepa. Kaj? Naj pozdravim cankarjevece? Seveda! S kamoni bomo tudi v našem imenu pozdravili zelenice in črnuhe! ... Hahaha! Zdra-vo!

... Počasi, tovariši, počasi! To so zdaj naši topovi. Hurra! Zdaj ima Cankarjeva tudi topni-ški vod-in za zaščito topov smo dobili še dva mitraljeza. Eh, zdaj smo pa sila. Hehehe, no, le počakajte!

... Ja, zdaj pa poka, da je kaj. Hm, kdo bi si mislil, da ima takle topi toliko moči. Beli in črni so presenečeni. Ne gre jim v butice, da jih zdaj tolcemo z lastnim orožjem. Kar vseh mi je, da sem topničar. Gala zadevala! ... No, no, mula. Daj, primi jo malo za rep, da ji po str-mini ne bo zdrselo. Pazi na top, tovariš mulovo-dec. Stoj! Počitek! ... No, saj se bo prilagel.

... Ta Zužemberk je pa tudi od vruga. Ugnez-diti so se v njem kot srake. Grad je živ kamen, nekaj metrov debel. Julij mesec 1943 bo, kot vse kaže, še precej vroč. Glej jih, no. Tudi v zvo-niku v cerkvi Zafari so ... Le daj, topiček! Le nekaj po teh vrugih! ... Hahaha! Kaj, smo vas zbežali iz gradu? ... Tako, zdaj pa naranost v Zafari! ... Kako? Da prihaja pomoč s tanki? Prav. Nov položaj, tovariši! ... Cilj — tanki! ... Ogenj! ... Ha, pa je šel tanki! ... Zelezo gori.

... Kako čas hiti. Je že avgust. Vsak dan jih bolj tepemo. Nekaj se pri Italijanih maje. Beli so nekam zbegani in sitni kot ose. Kako, pro-sim? Jaz? Razumem, tovariš komandant! ... Ne-verjetno. Vse kaže, da se pripravljajo velike stvari, če so ustanovili šolo za topničarje. Tudi jaz grem v šolo. Kam? Aha, v Ceremošnice. Ra-zumem, takoj!

... Artileristi pa res niso kar tako. Kar hitro gre v glavo. Učijo nas na dveh gorskih topovih. Vse kaže, da bo šola trajala lep čas. No, pri-znam, da mora pravi topničar kar precej vede-ti. Stane, odprti ušesa in oči! ... Kako? ... Konec šole? Da je kapitulirala Italija? Hurrurra! Ene-ga smo že vrgli s konja. Zdaj pa po ostalih s po-dvojenjo močjo. Da naj grem v Trebnje, kjer so topovi in municija? Italijanski topovi? No, zdaj naš, si hotel reči. Jasno! Tako bom hitel, da se bo za menoj kadilo! ...

... Ja, zdaj pa smo artilerija. Havbice in to-povi z vprego rejenih konj, vozovi z municijo ... Hm, kar nekaj me ščegeta pri srcu, tako sem

RAZMIŠLJANJA STAREGA TOPNIČARJA OB 20. OBLETNICI PRVE SLOVEN-SKE ARTILERIJSKE BRI-GADE

ponosen. Mi, topničarji, pa na lafetah in poje-mo, da je veselje poslušati. Komandant pa na bistrem konju pred kolono, ki ropota po cesti, da se vse trese. Ej, to je užitek! ...

... Kam? V Sevnico? Da podrežemo Svabe? Kar, kar, tovariši. Vi jih obkolite, mi — topni-čarji — jih bomo pa zasuli z jeklenim pospra-vom. Ha, to grmi, kaj? ... Se vam še ni posve-tilo v bučah? Ja, to so topovi vaših doverca-j, snjih zaveznikov. Hehehe! Ja, zdaj so pa naši, da veste. Kar pikaj s tistim svojim protitankov-skim po nas. Prav nič nam ne moreš! ... Kar daj! ...

... Pa je res, kar pa praviš. Nemcem ne diši preveč, da smo se tako razbohotili in da jim povsod gledamo v lonec. Res ni prijetno imeti takšnega sosedu, kot smo mi. Kako? Zatenjajo ofenzivo? Ja, kaj bomo pa zdaj s topovi? Po cestah ne moremo več z njimi, ko nas tako bud-no spremljajo na slehernem koraku. V hosti pa s topom nič ne opraviš! ... Kaj, da jih bomo izkopal? Prav. To je še najboljša rešitev. To-variši, kar lobate v roke in ... horiki! ... a do-bro jih skrijmo, da jih neklešči ne iznehajo. Pa ne komplemente topove na istem mestu! O, to pa ne! ... Posamezne dele! ... Tako! Zdaj pa še dražja in listja. Vidite? Nikomur se niti ne sa-nja, da hodi po topovih. Smo pa res tiči! ... Kaj pa s konji, vprašaš? Kmetom v rejo, to je edi-na rešitev.

... Ja, pa ni tako lahko, kot sém mislil. Kmet-je se branijo konji. Bojijo se, da jih ne odnele-jo beli, pa še njih same z njimi. Eh, počasi še gre. Prepričati jih moraš. Tako, zdaj so konji lepo na varnem in ko bo prišel čas! ...

... Pran čudno se počutim, ko začasno nisem več topničar. Taki smo, kot vsi drugi partizani, s puško in mitraljezom. Ja, res pa je, da se s topovi ne bi mogli prebijati skozi nemške obro-če. Tako pa le gre — smuk! ... pa si zuna. Uda-diš po njih in se prebiješ! ... O, ne bode nas, ne. Kaj, da je ofenzivne konec? Da gremo zdi-mi v protinapad? ... Ja, počakajte! Potem pa potrebujemo topove. Zeliš, tovariš komandant? Da naj grem pogledat, če je s tononi vse v redu? Če jih niso našli in odkopali? Razumem!

... Vse je v redu. Vsi tononi so na svojih me-stitih. Pa smo vas preliščili. Nam le niste kos. Treba je imeti tudi nekaj v glavi, ne samo na glavi. Zdaj pa kar po konje! ...

... Spet poka! In kako poka! ... Samo — zdaj po belih in črnih buticah. Mislimi so, da so nas ugnali. Domišljavci! Se preden so se zavede-li, jih zasipamo kar v Novem mestu. To so zijali, kaj? ... Naj vedo, da smo tu čini in zdra-va, da so naši topovi tudi tu! ... To morajo biti jezni.

... Hm, sneg! Pa koliko ga je. Topove spet v zemljo! ... Zima je za topničarje vražja. Po teh poteh ne moreš nikamor z njimi. No, pa smo spet topničarji brez topov. Prav. Zima ne bo večno. Tačas pa vas bomo oklenili v Novo me-sto, da ne boste mogli hoditi na sprehode, ka-kor bi se vam zdelo. Ja, ja, ni prijetno, kaj? Ze večkrat ste jo z razgrinjani hlačami in raz-bitimi buticami pobrisali nazaj v Novo mesto. Prek naših položajev že ne boste prišli, to nam zagotavljam! ... Pa kljub temu rinejo! Madona, imajo trde glave!

... Tovariši, to je pa sijajno! Kar takole naj-ti havbico, pa niso majne solze! ... Ja, našli smo havbico, tovariši! V neki grapi na Gorjancih, kjer so jo pustili Italijani. Havbica 75 mm. Nič zato, če nima merilnih instrumentov in tudi prednjak je z lesenimi kolemi! Nič zato! V vaših rokah bo že spregovorila, kot se spodobi! ... To je moja stvar, nisem zamen komandir bale-rije! ...

... Ja, pa ni tako sijajno, kot sém mislil. Pri streljanju na postojanke v Novem mestu ni bila nič kaj prida. Seveda ne, ko pa je oskubljen kot vrabec! ... Čemu pa imamo v Starih žagah naše, partizanske delavnice? Tam so tudi mo-stri. Kako? Lahko odpeljem havbico v Stare žage in jo tam popravimo? ... Hvala, tovariš komandant! Hvala! ...

... Zdaj pa je, tovariši! Znajti se je treba, pa gre. Dobra volja in pamet vse premagata. Hehe, kar čeden kanonček je tale havbica! ... Nič za-to, če ima merilne priprave od nemškega pro-titankovskega topa in prednjak z gumijastimi kolesi od neke stare italijanske korete. Je pa le komplet! ... Zdaj bo šla potihoma — kot v copatah. Ne bo ji treba več ovirati koles s cunja-mi in slamo, če se bomo približevali sovražnim bunkerjem in postojankami! ...

... Res gre kot po maslu. Moja baterija mora biti med prvimi! Vraga, kaj pa je to? Vlašen smodnik? Posušiti ga je treba. Kako? Kar v vrečkah, jutri pa na položaj! Marec 1944, vreme kar drži. Kako? ... Bori ne morejo zavzeti postojanke, ker jim brani pristop mitraljez v zvoniku! ... Razumem, tovariš komandant! Brez skrbi! Te sope bom že pregan z omikla! ... Ogenj v cilji! ... Hahaha, z drugo granato sem ga zadel. In še ena! ... Tekaj! Pa je mir, golobč-ki! ... Samo kadi se še! Zdaj pa še no bunker-jih! ... Dajte! ... Sel! ... Juris! ... Vidite, naši kanončki so nam odprli pot! ... Naprej, tovari-ši! ... Ja, tako je, gospodja beli in snabi! Parti-zanski topničarji imajo še nekaj več od vaših. In veste — kaj? Srce in pogum! ... Tako jel! ... Po njih! ... In če bo treba, bomo pripeljali top pred sam bunker in naravnost — bum! ...

Topničarji I. SAB s havbico

... Draga havbica, danes sem pa posebno po-nosen nate! No, že res, da imam tudi jaz svoje prste eraven, ampak ... Pri Zužemberku si se pa izkazala, da je kaj. Te je prevzel maj, ali kaj? Pomlad je pomlad, nič ne moreš! ... Dob-ro sva streljala, da veš. K zidu nisva mogla bli-žu, sva jih pa kar skozi okna! ... In teški mino-metalec sva uničila, kot bi pihnil. Vroča cev je pa bila. Jajca bi lahko na njej pekli! ... Hehehe! Kar ploskali so nama! Vidiš, če ne bi bilo nas, topničarjev, Zežemberk ne bi tako hitro padel. Če bi sploh padel! Zobe bi si polomili na ti-stih zidovih! ... Zato sem pa havbico tudi pri-merno okrasil z zelenjem! ...

... Tudi pri Trebnjem smo se izkazali, ni kaj reči! ... Streljali smo tako, da so mislili: od kod nam, partizanom, brzometni topovi?! ... Hehehe! Ne, ne! To so naši topničarji, dragi moji zelen-čki. Eh, tudi preciznosti ni kaj reči, a? Kaj pra-vite za tisti zadetek, ko je granata eksplodirala kar v bunkerju, kaj? ... Ja, zdaj smo pa kar pravi topničarji! Saj imamo svojo brigado! Pr-vo slovensko artilerijsko brigado! ... Hurrurra! ...

... Ja, zdaj pa smo sila! Brez nas ni nobene večje akcije več! ... Kar pometamo pred sabo. Kar po vrsti! ... Mirna Peč, Stampetov most, Ribnica, Kočevje! ...

... Oj, danes je pa velik dan! Pohvalil naju je, draga moja havbica, sam štab VII. korpusa. Pred brigado so prebrali pohvalo. Hvala, tovari-ši. Stori sem, kar sem mogel in kakor sem znal! ... Ja, kakšno veselje. Zdaj si dobila tudi ime. Priznano in uradno. Zdaj se moja havbica uradno imenuje »Gorska Vidmarjeva havbi-ca! ...

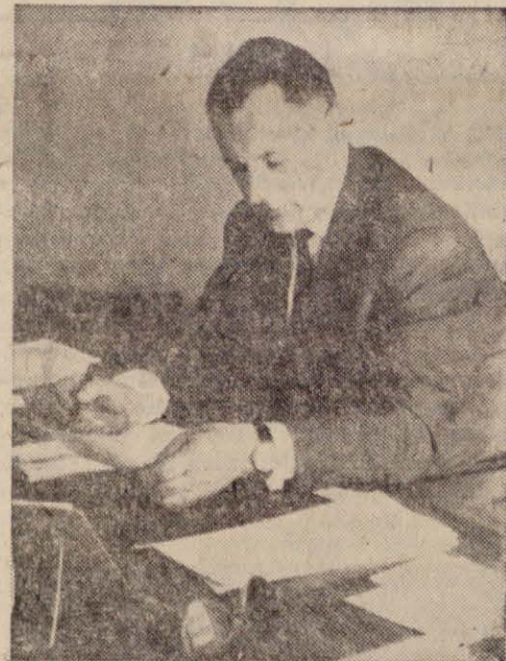
... Vidiš, pa je tudi to minilo! Do konca smo jih tolkli! ... Partizanski topničarji so lahko po-nosni na svoj delež v boju. Dolga in težka je bila pot do svobodne Ljubljane, vse naše zemlje! ... Ja, havbica in jaz sva ostala. Stari tovariši me še zdaj kličejo »Havbica! ...

RAZMIŠLJANJE UJEL IN ZAPISAL: MARJAN MARINC

TT VPRAŠUJE • TT VPRAŠUJE • TT VPRAŠUJE • TT VPRAŠUJE • TT VPRAŠUJE • TT VPR

O HOTELU „LEVU“

ODGOVARJA DIREKTOR ČRT POTOČNIK

TT: Kje boste našli prostor za 50 manjkajo-čih garderobnih omar?

DIREKTOR: V bodočih garažah.

TT: Ali je res, da je vhod v ekonomat skozi stranišče?

DIREKTOR: Ne, to je bila začasna rešitev zaradi pomanjkanja prostora. Tudi ekonomat je pri garažah.

TT: Strokovnjaki pravijo, da povezuje med restavracijo in kuhinjo ni dobra.

DIREKTOR: Dobra ni in je v resnici zadre-ga, ker je projektant napravil samo eno restav-racijo, ki pa je premajhna za tako kapaciteto. Ker so pri nas ostri klimatski pogoji, smo od-prto restavracijo pod teraso zaprli. Kajpak spet dodatni stroški. Tako smo pridobili še 100 sede-žev. In zadrage pri križanju poti za natakarje.

TT: V avli, v aperitiv baru smrdi po pečen-kah iz kuhinje.

DIREKTOR: To pa zato, ker se kuharji ne morejo navaditi na ventilacijo.

TT: Republiški sanitarni inšpektor mení, da sanitarije niso zadovoljivo urejene.

DIREKTOR: Da, sanitarije so sploh premaj-hne.

TT: Zaradi sončne lege hotela nekateri mi-slijo, da bo zaudarjalo iz stranišča po hotelskih sobah zato, ker stranišča nimajo dovoda sveže-ga zraka.

DIREKTOR: To ni res. Dovod svežega zraka ni nujno potreben, ker ga zamenjujejo dobri sesalci za odvod zraka. Ne, nič ne bo smrdelo. Zrak mora priti nekje noter, če ga sesaš ven.

TT: Ali je res, da je kuhinja v dancingu brez ventilacije?

DIREKTOR: Jo bo dobila.

TT: Ali so res stopnice tako ozke, da se ne moreta srečati dva človeka?

DIREKTOR: Ne, to spet ni res. Res pa je, da so bile tako slabo narejene, da smo morali marmorne plošče okrepiti s traverzami, kar je vse skupaj podražilo za več kot milijon dinarjev.

TT: Ljudem gre na jetra balkon v restavra-ciji.

DIREKTOR: Seveda, na jetra. Nizek je pač, ker ni instalacijske medetaže. Mimogrede, pro-jeant je predvidel kavarno visoko samo tri metre in še nekaj. Mi smo jo povišali za meter, da ima vsaj lice.

TT: Problem parkiranja je že zdaj aktualen.

DIREKTOR: Nekoliko bomo rešili zadevo ta-ko, da bomo uredili pred hotelom v vogalu Go-sposvatske in Prešernove ceste parkirni prostor, pod njim pa bodoči 50 garaž.

TT: Koliko jih je trenutno?

DIREKTOR: Dvajset uradno, praktično pa de-set, ker smo porabili garaže za delavnice, za vozove podjetja in prostor za embalažo, na ka-terega ni nihče pomislil.

TT: In še teh borih deset avtomobilov, baje, ne more priti v podzemne garaže, ker je vhod premajhen.

DIREKTOR: Ne, to spet ni res. Vsak avto-lahko pride noter, le kombi ne, če ima na stre-hi prtljajnik ali karkoli. Vhod je premajhen. Za-radi naklonskega kota mogoče ne bi spravili pod zemljo kakšne večje cestne križanke.

TT: Kako boste rešili dohod do hotela z av-tomobilom?

DIREKTOR: Na obmejnih prehodih razdelju-jemo priročne načrte mesta Ljubljane z vrisani-mi potmi, ki vodijo do hotela. Razen tega so na cestah usmerjevalne table. Sicer pa so tuji rešili problem sami tako, da delajo cestno-pro-metne prekršice.

TT: Kje bodo prihajali domači gostje v re-stavracijo?

DIREKTOR: Z Gosposvatske ceste. Skozi ho-tel bo težji primer. Zaradi reda volje.

TT: Razen z že omenjenimi nepopolnarmi posebnostmi se hotel ponaša najbrž s še kakš-nimi drugimi atrakcijami.

DIREKTOR: Vsekar velika posteljna kapa-citeta. Skupaj imamo 338 postelj in 90 dodatnih ležišč. Posebej pa imamo še deset otroških po-stelj in prav toliko posteljnih dodatkov za goste z nadpovprečno višino. Vse sobe imajo priključ-ke za radio in televizijo, sobe na vzhodni strani pa še priključke za teleprinterje. Kmalu bomo imeli še 6 boksov za pse in posebne hladilnice za lovske trofeje. Razen tega pa je naš hotel prvi, ki ima naprave za proizvodnjo mehke vode.

TT: Se bodo gostje v njej kopali?

DIREKTOR: Ne, rabili jo bomo za pranje pe-rlja, ki bo zavoljo tega ostalo voljno in mehko. Naprave je napravil SKIP.

TT: Se kakšna posebnost?

DIREKTOR: Razen helikopterja, za katerega prav nič ne dvomim, da ne bo slej ali prej pri-stajal na naši strehi, je prav gotovo posebnost tudi naš dancin, zmes bara in kavarne. V njem bo ples in program, in sicer drugačen, kot smo jih bili vajeni doslej, na malce višjem nivoju. Prvi program bo satirni kabare, za katerega so napisali tekst Janca Menart, Zarko Petan in Vitomir Zupan, režira pa ga Miró Kragelj. Pa-zili bomo, da dancin ne bo pivnica, ampak ne-kaj več, kamor ne bodo prihajali gostje v kav-bojkah, ampak bodo imeli vstop samo dostojno oblačeni ljudje.

TT: Sicer pa bomo vse te posebnosti menda videli na lastne oči, če bomo imeli denar. A propos, ki je že beseda o denarju, bo dovolj 2.061.951.000, kolikor doslej velja hotel. Bo treba še dodatki?

DIREKTOR: Se, za dodatne stvari, popravke in dopolnila, ki so jih zahtevale inspekcije.

TT: Se pravi, da je tale hotel »Leva« drag špas.

DIREKTOR: Pa vendar ne tako, kot novinar-ji napihujejo. Podrobna in natančna analiza je namreč pokazala, da je cena za kvadratni meter stanovanjske površine okrog 130.000 dinarjev, brez opreme, kvadratni meter našega hotela pa velja 161.230 dinarjev. V ta znesek pa so všteti rušenje prejšnjega »Levasa«, oprema hotela, stroški za kadre, za nadomestna stanovanja, udele-žba za stanovanja uslužbenecv in propagando, saj se je hotel med drugim uvrstil v postojanko krožnega potovanja svetovno znane potovalne agencije Cook.

TT: In za konec še to: kaj predstavlja tista zavita reč, ki se je pojavila na usmerjevalnih tablah in ki je zaščiten znak vašega hotela?

DIREKTOR: To je tri tisoč let staro asirsko nebesno znamenje in simbol Leva.

E. H.

ogledalo

Sootland Yard išče 225 let star violončelo, ki je bilo ukraden pred stoletjem iz avtomobila, parkiranega pred londonskim kavarno. Violončelo je izdelal v Milanu leta 1709 italijanski mojster Giuseppe Testore.

(Ljubljanski dnevnik, 20. maja — »Vsak dan«)

Samo dve možnosti sta: ali je poročilo iz leta 1934 (225 + 1709) ali pa se pri časopisih nikoli ne bodo naučili sestaviti. Odločili bi se za drugo.

Raz- skladbe Bojana Adamiča — »Klič 5779!«, ki jo bo orkester predstavil na tekmo-vanju, bodo sentencijski harmonikarji izvajali še Bizetovo suito Arležanko, Fučikov »Most na reki Kwaie ter Avenikov skladbi »Veseli Begunčani« in »Spomin«.

(Ljubljanski dnevnik, 21. maja — »Nastop pred odhodom v Luzerne«)

Češki skladatelj Julius Fučík je napisal si-ecer dosti udarnih polk in koračnic, umrl pa je dosti prezgodaj (leta 1916), da bi lahko ustvaril tudi glasbo za film »Most na reki Kwaie«. To je prepustil ameriškiemu skladatelju Alfordu.

Po tej logiki tudi Avstralija ne bi smela biti neodvisna. Šele pred dvesto leti je stopil na avstralske tla prvi Britanec (na dosmrtno ro-bijo obsodeni kaznjenci), medtem pa je prvo-to prebivalstvo popolnoma izumrlo ...

(Delo, 23. maja — »Neodvisnost za Seychel-lee«)

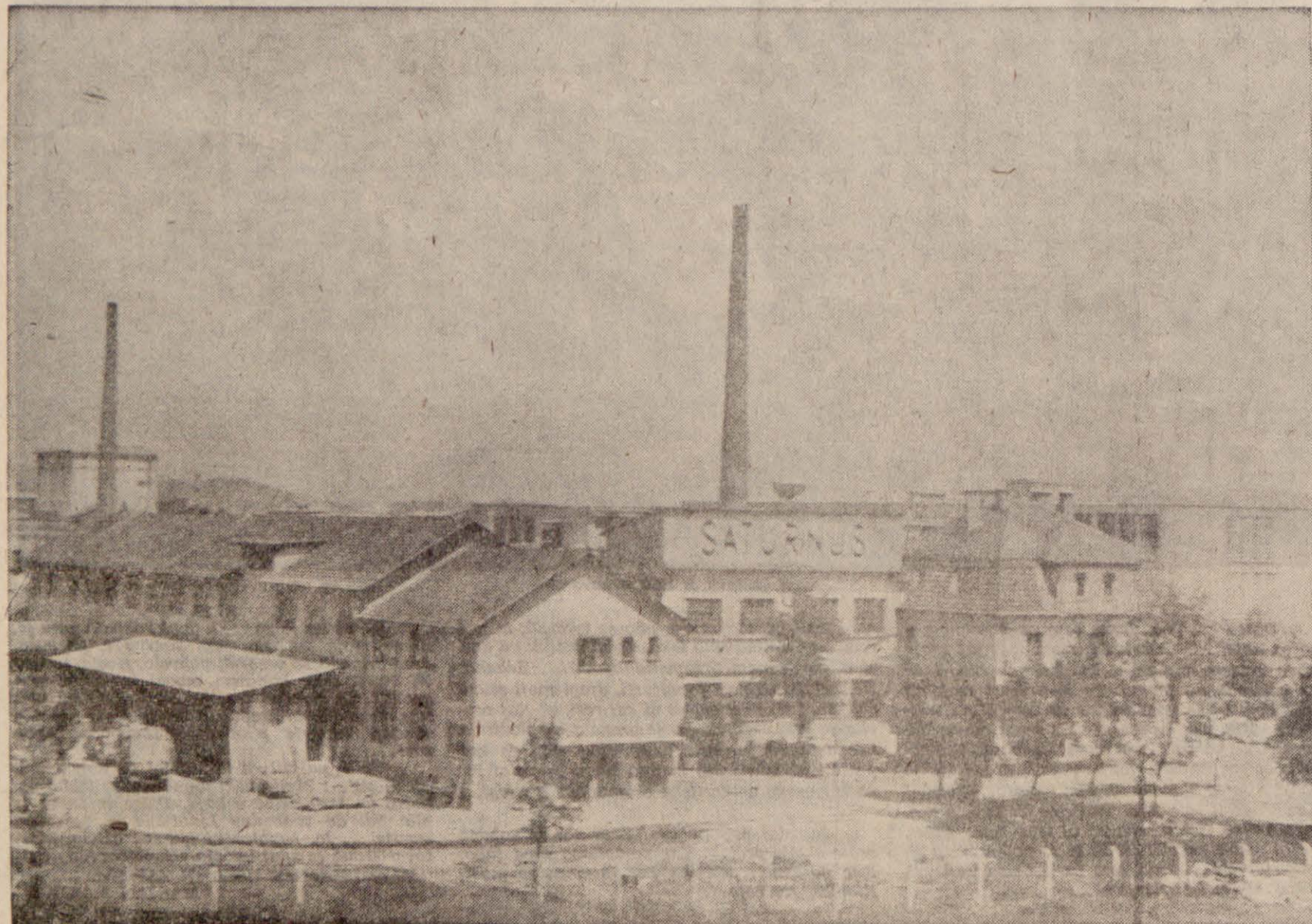
Cisto na koncu prvoletno prebivalstvo v Av-straliji le še ni. Antropologi cenijo, da je ori-ginalnih Avstralcov še 40.000 do 60.000.

Vse poslovne prijatelje obveščamo, da smo upravo našega podjetja preselili iz Glavnega trga 5 na Korosko cesto 8 v prvo nadstropje. Za nadaljnje sodelovanje se priporočamo.

(Delo, 21. maja med malimi oglasi)

V globoko skrivnost zavito podjetje: naziv, predmet poslovanja in kraj obratovanja je očitno huda poslovna tajnost.

NAPORI KOLEKTIVA ZAGOTAVLJAJO HITER RAZVOJ

POGLED NA TOVARNO »SATURNUS«.

Na vzhodnem delu Ljubljane stoji že 43 let stara tovarna. Tovarna SATURNUS je začela obratovati leta 1921. V proizvodnji je imela različne pločevinaste skatle, dele za kolesa in podobno. Proizvodnja je v začetku dobro napredovala vse do leta 1929, ko je tudi to tovarno zajela gospodarska kriza.

Da bi rešili takratno precej obupno situacijo, so domači kapitalisti začeli večati izbiro izdelkov. Tako so si ustvarili ugodnejši položaj in zopet so se polnili njihovi žepi. Druga svetovna vojna je domačim kapitalistom delno prekrizala načrte. Dokončno pa jih je onemogočila zmaga ljudske revolucije, ki je prinesla v našo družbo korenite spremembe in je predvsem odstranila izkoriščanje človeka po človeku.

Leta 1945 so tovarno vključili v plansko gospodarstvo socialistične Jugoslavije. Začetek dela in doseženi uspehi v prvih povojnih letih so bili v takratnih pogojih zadovoljivi. SATURNUS je planske naloge vedno izpolnjeval, največkrat pa tudi presegel.

Z uvedbo delavskega samoupravljanja se je v SATURNUSU iz leta v leto večala proizvodnja glede količine in vrednosti. Tudi izbira izdelkov je bila vedno večja. Vrednost proizvodnje je bila že leta 1952 dva in pol krat večja kot v letu 1951. Večja proizvodnja in višja produktivnost sta zagotavljali, da je delovni organizaciji

EE v Zalogu, kjer proizvajajo predvsem konzervne skatle, je že skoraj avtomatizirana. Proizvodne zmogljivosti lahko primerjamo s tistimi, ki jih imajo podobne gospodarske organizacije v inozemstvu. Vzporedno z napredkom proizvodnje kovinske embalaže se je razvijala proizvodnja tehničnih predmetov. Ko se je leta 1948 začela v Jugoslaviji porajati avtomobilska industrija, je dobil SATURNUS nove proizvodne naloge. Delovni kolektiv je začel osvajati novo proizvodnjo. Različni žarometi, svetilke, ogledala in podobni izdelki za nastajajočo avtomobilsko industrijo; razen teh pa še nekateri elektrotehnični aparati za gospodinjstva —

uspehi, temveč si je prizadeval za nadaljnji napredek. Plod vloženih investicij in povečanih naporov članov kolektiva je proizvodnja lanskega leta, ki je dosegla 6 milijard 550 milijonov dinarjev.

Hiter razvoj v zadnjih desetih letih pa je povzročil tudi različne probleme, ki jih je kolektiv smelo in uspešno reševal. Prehod iz obrtniškega na industrijski način proizvodnje ni bil lahek. Stalno je bilo treba razmišljati o novih, boljših organizacijskih oblikah, izboljšavah tehnoloških postopkov in o drugih načinih, kako s čim manj sredstvi doseči največji uspeh. Med take načine lahko prištevamo tudi uvedbo standardnih časov v proizvodnji. Tako so v obratu tehničnih predmetov povečali delovno storičnost in tudi produktivnost za 34%, ne da bi za to porabili kakršna koli denarna sredstva. Mnogo truda in sistematičnega dela je bilo potrebno, da so sedaj že sposobni uspešno organizirati dobro proizvodnjo in jo iz leta v leto stalno večati. Doseženi rezultati so trdno jamstvo, da bo kolektiv tudi v prihodnje uspešno izpolnjeval sprejete naloge. Kaže, da zaradi tega tudi program, da bodo leta 1970 naredili za preko 18 milijard dinarjev izdelkov, ni neutemeljen.

Več kot 250% povečana pa delovni kolektiv v takem številu in s takimi zmogljivostmi kot jih ima, ne bo mogel doseči. Za razširjanje proizvodnje bodo letos porabili 524.900.000 dinarjev. Ta sredstva bodo porabili za povečanje zmogljivosti v tiskarni in obratu tehničnih predmetov. Za letošnje leto je predvidena vrednost proizvodnje 8.205.089.000 dinarjev, kar pomeni, da bodo za različne izdelke embalaže in avtoelektrične ter termoelektrične industrije porabili 9.320 ton surovin — predvsem pločevine in drugih vijčnih ter odličnih polizdelkov, ki jih dobavljajo različni kooperanti. Letošnje leto je starino leto za izvolnjevanje 7-letnega perspektivnega plana, zaradi tega je zelo važno, kako bodo letošnji plan izpolnili, ker je od letošnje proizvodnje in ustrezne organizacije odvisno, ali bodo lahko nadaljevali z začetim tempom večanja proizvodnje. Kolektiv se te naloge dobro zaveda in se zaradi tega tudi trudi, da bi planirano povečanje produktivnosti v višini 9,8% dosegli.

Delovni napori, ki jih vlagajo delavci in delavke v neposredni proizvodnji, so že tako veliki, da ni mogoče pričakovati večje proizvodnje zaradi še večjega fizičnega dela. Večja proizvodnja in produktivnost bosta predvsem plod še boljše organizacije dela ter uvažanja avtomatizacije.

V zadnjem času delovni kolektiv tovarne Saturnus razpravlja o najrazličnejših integracijskih procesih. Osnovno načelo, ki vodi te razprave je, kako zagotoviti ekonomičnejšo in kvalitetnejšo proizvodnjo, ki ne bo preveč oddaljena od potrošnika. V kolektivu se zavedajo, da tudi transportni stroški povečujejo proizvodne stroške. Zato so skupno z družbenimi in gospodarskimi organi iz Pančeva začeli pripravljati v tem kraju gradnjo novega sodobnega obrata za proizvodnjo konzervnih skatel.

Boljšje in več dela pogojuje ustrezno povečanje osebnih dohodkov delavcev, saj morajo biti dohodki plod vloženega dela. V skladu s splošnimi načeli in pogoji delitve osebnih dohodkov bo kolektiv tovarne SATURNUS skušal povečati najhitreje osebne dohodke na približno 25.000 dinarjev. Tako povečanje pa je utemeljeno v večji proizvodnji in večji produktivnosti. Da je temu res tako, nam dokazujejo osebni dohodki neposrednih proizvajalcev, ki delajo po standardnih časih. Nič posebnega ni več, če delavka zasluži trideset ali še več tisoč dinarjev na mesec.

Oh hitrem razvoju gospodarske organizacije se je večala tudi skrb za delovnega človeka. V tovarni je sodobno opremljena obratna ambulanta, ki ima splošno, zobno in ginekološko ordinacijo ter rentgen.

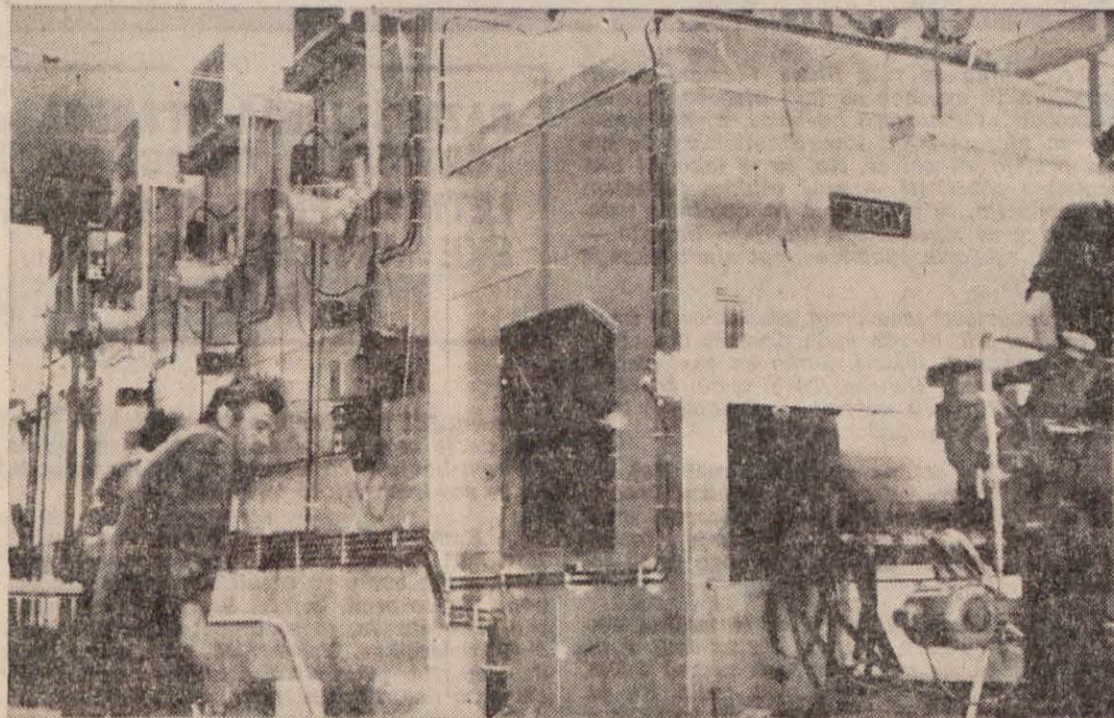
Povečani napori, ki so jih delavke in delavci

vlagali v delo, so zahtevali, da je kolektiv SATURNUSA začel posvečati še večjo pozornost rekreaciji, letovanju in kulturnemu življenju. V ljubljanskih gledališčih imajo abonma za 403 sedeže, ki so stalno zasedeni. Tudi večja sredstva, ki so jih porabili za gradnjo počitniških

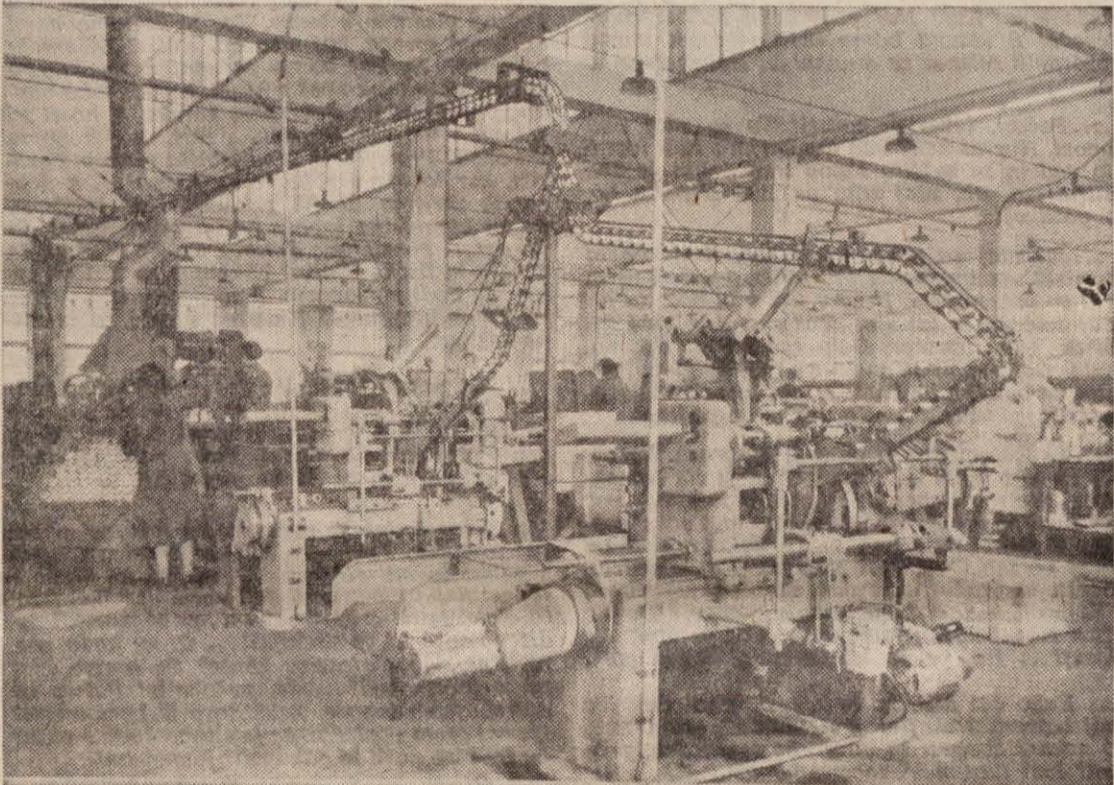
domov na Velikem Lošnju in v Kranjski gori, se že bogato obrestujejo.

Dom na Velikem Lošnju je bil v lanski sezoni popolnoma izkoriščen. V njem je prenočilo 7800 gostov. Nedeljski vikend v Kranjski gori postaja potreba za člane kolektiva.

SATURNUS

Tunelna sušilna peč.

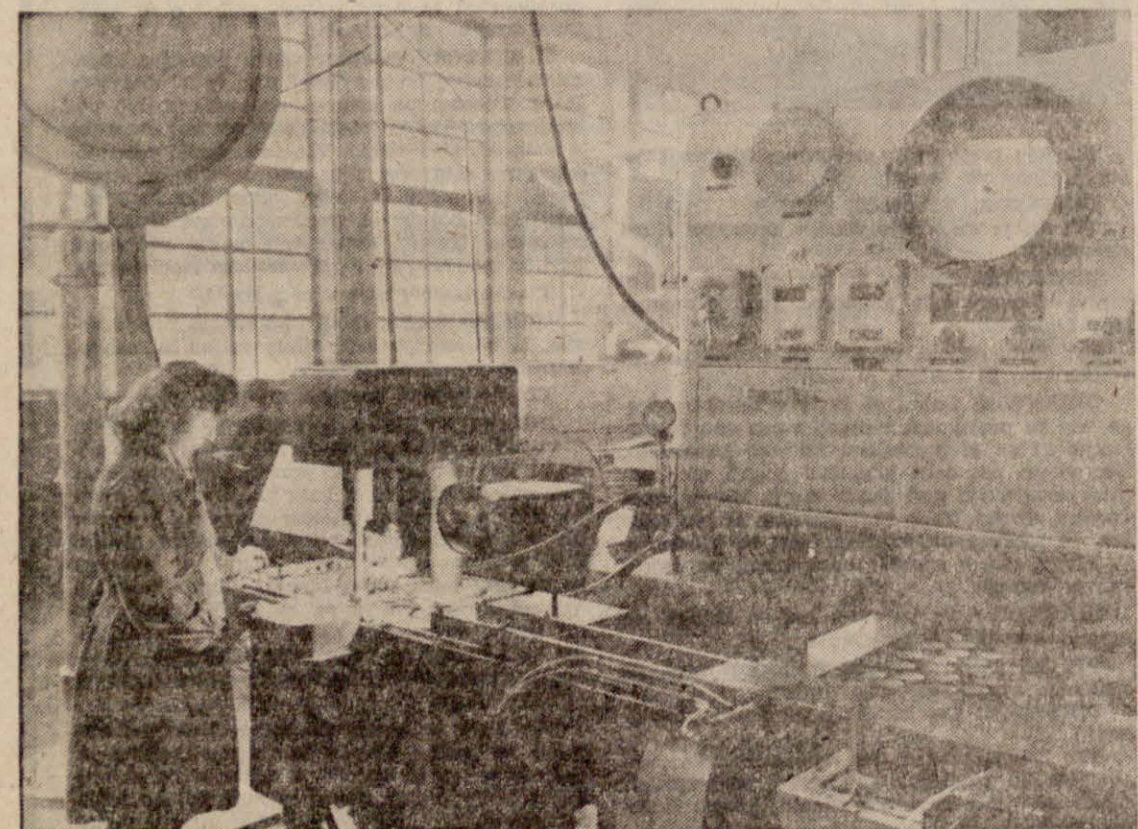

Avtomatska proizvodnja konzervnih skatel.

SATURNUS

Tekoči trak za proizvodnjo stop luči za vsa motorna vozila.

Avtomatska proizvodnja »ALUPO« pokrovov, ki se uporabljajo za zapiranje steklenih kozarcev v farmacevtski in živilski industriji.

ostajalo vedno več sredstev, ki jih je lahko uporabila za razširjanje proizvodnje. Zastarel strojni park in vedno večje zahteve po novih izdelkih so narekovala potrebo po rekonstrukciji obratov in uvedbi sodobnejših tehnoloških postopkov. Nov tiskarski stroj, stroj za lakiranje pločevine, sodobna aparatura v fotolitografskem oddelku in nova tunelska sušilna peč so omogočili ne samo večjo, ampak tudi boljše in ekonomičnejšo proizvodnjo litografiranih plošč. Z uvedbo sodobnih strojev — stiskalnice, stroji za gumiranje konzervnih pokrovov s tekočo gumo, stroj za izdelavo in spajkanje obovod in drugi — se je izboljšal tehnološki postopek izdelave konzervnih skatel. Sodobno opremljena orodjarna in konstrukcijski oddelki zagotavljata hitro in boljše osvajanje novih izdelkov.

električni kuhalniki, kaloriferji, električne peči in drugi izdelki.

Iz stare tovarne je nastala nova. Leta 1962 so v SATURNUSU zgradili nov obrat za proizvodnjo tehničnih predmetov. V njem zdaj izdelujejo za preko 150 milijonov dinarjev različnih izdelkov za avtomobilsko, motorno, kolesarsko industrijo in široko potrošnjo. Proizvodnja kovinske embalaže je tako raznovrstna, da se še člani kolektiva čudijo, kaj vse je mogoče narediti iz pločevine.

Proizvodnja je napredovala, kolektiv se je večal in leta 1962 je 1280 ljudi v SATURNUSU proizvedlo za štiri milijarde šeststotrinosemdeset tisoč dinarjev različnih izdelkov. 6922 ton predelane pločevine v letu 1962 nasproti 930 tonam v letu 1952 predstavlja 6-kratno povečanje. Toda kolektiv se ni zadovoljil z doseženimi

SPITZBERGI —

OAZA V LEDU

Četrtega junija bo na krovu turistične ladjice »Lyngena« odplulo iz severnonorveškega pristanišča Trømse proti severu tudi šest Jugoslovancev. Izkrkali se bodo na samotnem otoku komaj tisoč kilometrov od severnega tečaja, na Spitzbergih, v pristanišču in rudarskem naselju Ny Alesund. Od tam bodo krenili v notranjost otoka, si postavili bazno taborišče in nato poskušali vzpon na vrhove, ki so razmeroma slabo poznani in alpinistično zelo zanimivi, čeprav se gibljejo njihove višine le okrog 1500 metrov. To je naša prva odprava v ta del sveta, pošilja pa jo Planinska zveza Slovenije.

Ker bodo ob povratku čez dva meseca člani odprave sami poročali na naših straneh o svojih doživetjih na Spitzbergih, seznanjamo danes naše bralce s tem otokom v sestavku, ki ga posnemamo po reviji »Readers Digest«.

Norvežani opozorijo vsakega turista, ki se napoti na Spitzberge, da ni tam nobenega hotela in da mora imeti s seboj vso taboriščno opremo in hrano. Ker ni domačih nosačev — kot jih dobijo na primer na Himalaji ali v Andih — mora vse potovati na svojem hrbtu. Zato ta slika, ki kaže nekoga nemškega alpinista na Spitzbergih, ni posebnost. Ker lahko ob tem na isti dan naletiš na tundro, kamnito puščavo, reke, ledenike in snežne planjave, so odprave na ta severni košček naše Zemlje izpostavljene neverjetnim naporom.

si dajo zemljo za lončke pripeljati v vrčkah iz Norveške.

Na začetku našega stoletja so mnogi raziskovalci s Spitzbergov naskakovali severni pol. Tako so Spitzbergi tudi zasloveli. Ljudje so se zanimali, kako je kaj tu, zato so Spitzbergi kmalu postali moda. Takrat se je semkaj vozilo mnogo več potnikov kot danes in s tem valom turistov je prišel leta 1901 tudi Bostončan John M. Longyear, ki je pot let kasneje prikladal v življenje Arctic Coal Co., prvo pomembnejšo spitzberško rudniško podjetje. Njegovo ime nosi zdaj glavno mesto otoške skupine, Longyearbyen. Pozneje so z rudarstvom poskušali srečo Holanci, Angličani, Norvežani, Švedi in Rusi, ko pa so konec dvajsetih let cene premoga padle, je večina od njih posel opustila.

V času gospodarske krize so Rusi pokupili precej pravic za izkoriščanje rudnega bogastva in so danes poleg Norvežanov edini, ki kopljejo premog na Spitzbergih. Sovjetski rudarji, ki običajno pripeljejo s seboj svoje žene, se obvezujejo za dve leti. Imajo vse mogoče udobnosti, tako topli bari in veličanske tople grede s svežimi paradizniki, kumarami in cvetlicami. Navzlic temu je njihova produktivnost dosti manjša kot recimo pri Norvežanih. Neki Rus mi je muzej se pripovedoval, češ da je nedavno prišel iz Moskve telegram: »Producirajte več premoga in manj otrok«.

Spitzbergi torej spadajo k Norveški, vendar z omejitvami. Pogodba iz leta 1920 zagotavlja pripadnikom vseh držav podpisnice (in med njimi tudi najvišjih posebnih pravic, ki jih na Norveškem nikoli ne bi imeli). Tako lahko uveljavljajo rudosledniške pravice, kolikor jih hočejo — in za 93 odstotkov dežele še ni prijavljenih nobenih zahtev. Razen tega plačajo za to, saj kar najdemo in izvozijo, največ en odstotek dajatev. Davek na dohodek znaša komaj 4 odstotke in slednji je uvoz vsakega, kar služi za osebno potrošnjo — od strojev do viskija in cigaret — brez carin.

Kaj pa nafta? Kjer je premog, tam je po starem pravilu navadno tudi nafta. Nahajališča plina so že odkrili in leta 1960 je dvajset ljudi American Caltex začelo sistematično iskati tudi nafto. Leto kasneje so se raziskovanju pridružil tudi Rusi, in sicer kakih sto geologov in inženirjev. Sovjeti so prijavili sedemdeset koncesij in bi lahko začeli že letos z vrtanjem, toda norveška vlada doslej še ni izdala dovoljenja za vrtnala dela. Če bo kdaj tu kaj naletel na nafto, se mu bo to seveda zelo splašalo. Kaj pa je že tisti edini odstotek, ki bi ga pobrala norveška državna blagajna, nasproti petdesetim ali več, kot jih zahtevajo druge države?

Pogodba vsebuje tudi člen, ki Norveški prepoveduje za vse čase, da bi na otokih vzdrževala svoje vojaške čete. Tega se je tudi držala, čeprav so jo večje države skušale prepričati po drugi vojni, da bi otok »skupaje« utrdili. Tako Norveška, četudi je članica NATO, tudi ne dovoli četam NATO, da bi prišle blizu Spitzbergom.

Oslo je z vsem, kar zadeva Spitzberge, skrajno previdno. Na Spitzbergih ni letališč ali vzletnih in pristajalnih pist, kar bi jih lahko uporabili za vojaške namene. Kdor si želi videti otok, mora tja z ladjo. Vsako leto je dvakrat vozi tja luksuzna ladja Meteor iz Bergena, s 147 potniki na krovu. Krožna vožnja traja dvanajst dni. Večina ljudi pa prihaja z ladjo Lyngena, ki je presneto tesna, zato pa nadvse prikopna stara barka. Lyngena vozi na Spitzberge vsako leto osemkrat in se ji nikamor ne mudi. Včasih vožnjo kar prekine, samo zato, ker kakšen potnik želi fotografirati ali loviti ribe, ali pa zaradi znanstvene odprave, ki kampara kje bogu za hrbtom, da ji odida vroče pričakovano počivo.

Lyngena pristaja v obeh norveških naselbinah, v večjem Longyearbyenu in manjšem Ny-Alesundu, ki je za tujce še zanimivejši, ker leži 56 kilometrov bližje severnemu polu in se zato reje lahko hvali, da je najsevernejše naselje na svetu.

Z ladje sme oditi in na kopnem sme ostati samo tisti, ki ima priskrbljeno bivališče. Hotelov namreč ni nikakršnih. Kdor pa ima s seboj kompletne sotor in želi kampirati na prostem, sme ostati. Tako vsaka znanstvena odprava. Ko okoli 23. avgusta zaide polnočno

sonce za obzorje, se s velikanskimi koraki približa polarna noč. Približno 26. oktobra sonca ni več in pred sredino februarja ne vidi.

Največji zimski problem je seveda pitna voda. Longyearbyen je bil pred nekaj leti odvisen samo od ledu, ki so ga rezali na pol kilometra oddaljenem jezeru — ta zmrzne čisto do dna. Pred kratkim pa je začela obratovati destilarna morske vode, vendar pa je njena voda še zelo draga, zato so na njeno ogrevanje le redke hiše. Vodovodne cevi morajo biti namreč električno ogrevane, drugače voda zmrzne, preden doseže cili.

V dolgi polarni zimi zapadejo mnogi fantje in družinski očetje, ki so pustili svoje na Norveškem, svojevrstni letargiji, tako imenovani spitzberški vročici. V prostem času poležavajo nemotno v postelji, hazardirajo za visoke vsote ali preveč popivajo. Pijančevanje pa se je pred leti izkazalo za koristno. V drugi vojni — za otoke je nastal majhen, čeprav komaj znan konflikt med Nemčijo in Zvezdami — so z vojnimi ladjami prišle na otoke podgane, ki so kmalu postale prava nadloga za deželo. Tedaj so se premožnejše družbe domislile sijajne ideje: za vsako ubito podgano so dajale najprej celo, potem pa pol steklenice žganja. To je sprožilo pokončevanje podgan, kakršnega svet najbrž še ni videl. Celotni guvernir je bilje nekako, ko se mu je najavil nenadjen oficijalni obisk, celo noč stal na straži in ustrelil štiri podgane, kajti v hiši ni bilo nič žganja. Zdal se nekaj let ni več nobene podgane in nagrado so odpravili. Tarnanje rudarjev, da je »toliko mišja, pa naleti samo se na gluh ušesa«.

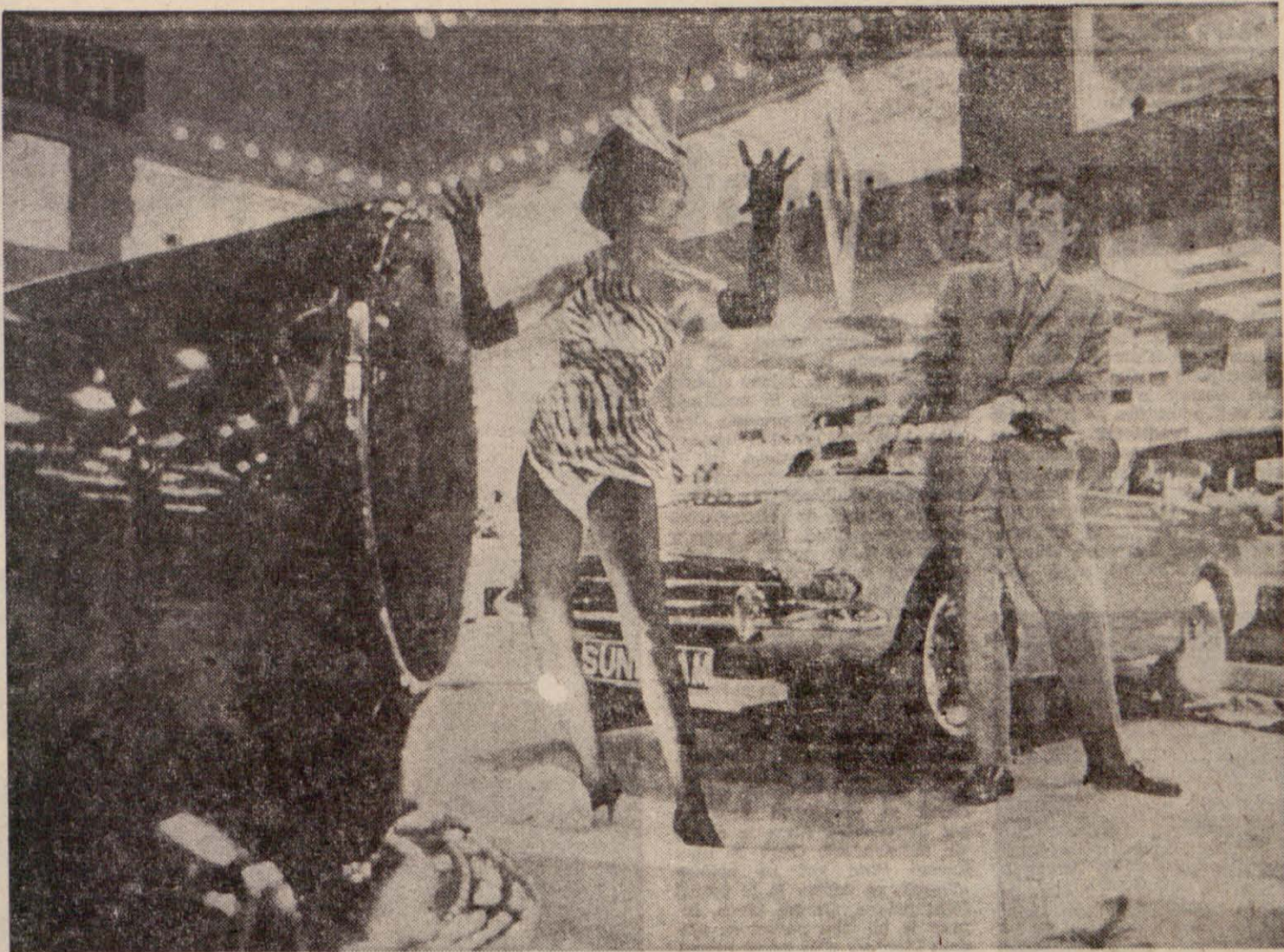
Okoli 18. februarja se sonce spet prvič pokaže iznad obzorja, kajpada samo za nekaj minut. Potem je vidno zmeraj daljša, dokler okoli 19. aprila ni spet polnočno in ne zaide štiri mesece.

April je zdaleč najlepši mesec za Spitzberžane. Sonce sije močno in svetlo, sneg je ravno pravljen za smučanje. Tedaj se Norvežani in Rusi merijo v smučskih tekmah in šahovskih turnirjih. V zimskih športih zmagujejo po navadi Norvežani, v šahu pa zmeraj Rusi.

Velika spitzberška atrakcija je lov na bele medvede, tujince in divje gose. Na otoke privablja polklicna in športne ribiče in lovce. Ni manj imenitni niso lovski »pohodi« helikopterji, saj pridejo tja, kamor še ni stopila človeška noga, zato pa že kdaj živalska.

Kakorkoli že so Spitzbergi zanimivi, vendarle ne gre tajiti, da je to brezupna, nedomačnostna dežela. Navzlic govorcem, ki se širijo od časa do časa, ni dokaza, da bi kdo naletel na večja rudna bogastva. Z izjemo zahodnega dela, ki ga oblija zalivski tok, so otoki v celotnem področju snegom in ledom — bela odeja je ponekod debela tudi do 600 metrov. Za zabavo živi tu kaj le malo ljudi.

GORDON GASKILL

NAVADE NA NEWYORŠKEM AVTOMOBILSKEM SALONU ALI KAKO JE BILO STRAH EVROPSKEGA REPORTERJA

B. Busch je obiskal newyorški avtomobilski salon. Pravzaprav je nameraval kritično poročati o ameriških avtomobilih. Toda... zgodilo se mu je takole, kakor piše v »Sternu«:

Če bi bil New York v Nemčiji, bi bilo tam na ducate procesov a la »VW kontra DM«. Pred Coliseumom, prizoriščem »New York International Automobile Shows«, vse dni paradira skupina študentov in deli letake. »Kupite zanesljive avtomobile,« piše v njih, »ne kupite convaira! To je najbolj smrtni avto na vsej razstavi.« In podobno.

Prastar dožde se počasi, vendar demonstrativno šklopataje pomika mimo. Napis pripoveduje: »Ne letite z Eastern Air Lines, ker je najbolj nevarna zračna linija! 39 nesreč. 108 mrtvih.«

Vprašal sem jezne mlade moše, kako je kaj z njihovimi procesi. Pa pravijo, da jih nimajo. V New Yorku se zaradi takih reči ne lošarijo.

Kaj se mi lahko pripeti na taki razstavi, ko sem bil še prej tako razločno posvarjen? Sklenil sem bil, da bom rzel pod drobnogled ameriške cestne kritike, zlasti novosti s tega področja. Toda komaj sem bil v Coliseumu, že sem se znašel poleg mične »girl«, ki ni imela dosti več na sebi kot varovalni pas. Vrh tega me je dama povabila, naj jo prižem in odvehem, pri čemer je trebih stisnila vase, zgornje obline pa potisnila naprej.

Vpriču ducata muzejajočih se opazovalcev sem torej prijel za pas in ubogal, dekle pa je zahtevalo, da se močneje zagrabim. Spričo fezikovnih težav mi slednjič preostalo drugega, kot da sem pobral šila in kopita, posebno, ker so me od vseh strani fotografirali, pa me je obšla misel, kaj če katera od slik zaide gor k telstaru, od tam pa čez pol zemeljske krogle domov v Nemčijo.

Slep kot divji petelin sem stekel naravnost naprej in se zaletel v drugo »girl«, ki je bila oblečena v prav tak prozoren in oprilegač s trikoti, v roki pa je držala čelado. Videti je bila taka, kot da se bo vsak hip odlepila na dirko. Sprejela me je z mežikanjem in obetajočim »halo«. V tem trenutku sem za nje nim trikotom, ki je obetala, da se bo zdaj zdaj razpočil, odkril nekaj modrega, kar je bilo podobno športnemu avtomobilu.

»Koliko KM ima?« sem preplašeno vprašal, kajti avtomobila nisem mogel identificirati.

»Oh, precej,« je rekla deklica in naredila kretinjo, kakor bi pokazala cel koš in se več. In: »Se bova najprej vanj ušla ali pa naj se takoj ulesem?« Preden sem lahko zardel, je še nekaj moških zaklicalo: »Lezi!« Zvenelo je kot pri vojaki in dekle je ubogalo na besedo.

Takoj je začela raztegovati svoje dolge noge in nekaj popravljati na dnu avtomobila, kar gotovo ni bilo pokvarjeno. Meni so se zasmili nohti, s katerimi je praskala po tleh, zato sem začel iskati vsaj kolikor toliko primerno orodje. Za

NAMESTO

AVTOMOBILOV

ŽIVE OBLINE

odrom nisem našel nič drugega kot kladivo — svetlolaska pa je lahko vsaj glasno potrkala po tleh, kar je spet privabilo novo fotografe. To mi ni bilo ljubo, saj je njena glava ležala na mojih nogah.

Ko sta tako četrta ure pozirala in naposled bila poplačana z aplavsom, me je dekle vprašalo: »Bi mi dali svoj naslov? Na uro zahvalam šesdeset dolarjev...« Tedaj sem zgubil kontrolo nad samim seboj in spodnjo polovico obraza. K sreči sem v naslednjem stavku zvedel, da gre za honorar fotografskega modela. Tako sta se po neizbežni izmenjavi naslovov ločila zaupljivo kot stara znanka in eden od gledalcev, ki so čakali na naslednjo ležečo sceno, mi je razumeval, če in malce nevoščljivo pomežiknil.

Na poti k okrepčevalnici sem slišal, kako je neki Amerikaneц pošepnil svoje prijateljcu: »Pojdva k sunbeamom, tam je strašanski hecl«.

Tako sem za dvema cadillacoma pristal pri sunbeamih.

Tam se je plazila tigrice, kakršne dr. Grizmek najbrž še ni videl. Spodaj se je končavala v dolgih vitkih nogah, zadaj pa v še daljšem repu, ki ga je lahko vlekel, kdor ga je le hotel. Vsakokrat se je zver zahihlala, kot da bi jo kdo zares požepekal. Amerikanci so imeli velik hec z njo, čeprav jim je bil na poti avtomobil, namreč rdeč sunbeam z imenom »Alpine Tiger«. Ze mogoče, da je tigrica zaradi njega najela prostor na razstavi.

Po neumnosti me je še enkrat prešinila misel, da sem na avtomobilski razstavi, pa sem vprašal dekle: »Ima ta sunbeam Borg-Warnerjev menjalnik?« Tedaj je zver zapihala, dvignila rep, skočila k meni in mi pokazala rdeče lakirane kremplje. Ni mi torej preostalo drugega, kot da sem ji tako dolgo čehljaj lepo diako, dokler se nisem prepričal, da lahko izginem, ne da bi me popadla.

Z neprijetnim občutkom v tilniku sem jo pobrsal do naslednjega odr, kjer so stali snežno beli dvosedelniki, polni pin-up-girls. S prekrščenimi nogami so se pozibavale na sedežih in mešikale moškimi obiskovalcem tako, da bi jim morala newyorška policija to prepovedati, vsaj zaradi javnega varstva družine. Pogumno sem se skozi odprta vrata spustil na enega od sedežev, ki je bil še prazen, in pozdravil »hek, kar lahko pomeni vse ali nič. Ko sem ulovil sopo in se vnotre zbral, sem šele opazil, da sedim v prav takem avtomobilu, kakršnega imam doma.

Nisem ga prepoznal, zlasti ker so dekleta neprestano zatrjevala, da je najhitrejši voz na svetu, »zagovorec vseh evropskih dirk«. Ne, s te plati svojega avtomobila nisem poznal. Zato sem nemudoma zapustil oder z eno samo željo, da pridem čimprej do okrepčilnega požirka. To se je zdelo prav primerno neki drugi deklici, ki je nekaj korakov naprej neumorno razlivala lepljive pižame po tapeciranih sedežih. Bila je oblečena tako, kot da bi bila pravkar ušla s predstave strip-teasa, no, malo pred koncem strip-teasa. Zraven nje — prav tako v službi istega razstavljalca

— je drugo dekle igrala na harmoniko. Zdi se mi, da so bile starofrancoske višje, čeprav je bilo njeno krilo doma nekeje v bližini Sajgona. To krilo je bilo tako drzno pripravano ob strani, da me je spominjalo na nezgodo.

Moški so se trli pred odrom in zamišljeno poslušali tuje melodije. Vsi pa so stali ob strani, kjer je bil »nezgodni« razporek, kar me je zbudilo v oči zato, ker so mi tu zastirali razgled.

Sele naš fotograf Baumann me je spet spravil na druge misli. S pol ducata kamer me in odprla pokrov avtomobila: tam, kjer običajno spravljamo prtljago, so ji napravili penasto kopek, ki je lepo dišala. In obdana s peno je dekle zapela veselo pesmico, kakor večina ljudi, ko sedijo v kadi. Ko sem ji na njeno željo ponudil brisačo, sem slišal dve ženski za svojim hrbtom, ki sta se vneto pogovarjali: »Pojdi, poglejva si še nekaj oblek. Pri cadillacu imajo baje čudovito večerno obleko. Pri mercedesu pa tudi — Balmainovo, veš, zgoraj je tako...«

In potem sta ženski odšli gledat obleke. Res imenitno. Spričo tega so prišle ženske do polne peljave in čloeka je popadla skušnjava, da bi rekla: »To bi vzel, ampak z obleko one druge. In če je, prostim, mogoče, se z rožo v laseh...« Zal ni bilo nikogar, ki bi ti jo lahko zavil.

Med gejšami in cotogirlsi, biktinji in dekletki, ki so tekale okrog v samih spalnih srajcah, ker so morale cele ure spati v kombijih, sem nenadoma zagledal moškega v belem kombinizonu, ki je skakal čez pregrado. Posnemal sem ga in pristal na odru firme Ford. Tu je bil razstavljen voz, ki je imel za sabo »stotisočmilijsko monsto turo«. Okoli njega so se podili neki moški, ki so za stavo menjavali gume. Dvakrat sem pogledal: res, dejansko niso bile dekleta.

Moški v kombinizonu je igral voznika, kar sem šele zdaj opazil. Na glavo si je povezal čelado in se skozi levo stransko okno pogljal na vozniki sedež, ne da bi privoščil en sam pogled ključki na vratih. Bil je kar dober za nastop opic v cirkusu.

Bil je lep program in močno mi je žal, da ne morem vsega popisati. Se nekaj nekeje v tem belkem Coliseumu sem videl dekle s pravim pravocnim oslom, majhnim, utrujenim, vseh ušes. Naj bi ta simboliziral kupca? Bil je brez napisa. In če ima nekdo tu v New Yorku živega osla, pa mu ne obesi za vrat nobenega napisa z reklamnim verzom, potem je to res čudo vseh čudes. Zakaj tu se vsi dobro zavedajo, kaj vse lahko polegneš iz kakega osla.

Okno v svet

Če pustimo v nemar več ali manj uspešno poslovanje, propagando in delovanje naših distribucijskih podjetij v tujini — nam ostanejo le izjemni in včasih tudi polzasebni — poluradni poskusi predstaviti določene filmske stvaritve določenemu krogu zainteresiranih konsumentov. Mimo nekaterih filmskih projektov v tujini (na festivalih ali prav v Francoski kinoteki, kjer so svoj čas vrteli »Pies v dežju« in »Dneves«) se je šele

JOHN WAYNE je prišel na prvo mesto v izbiri najbolj popularnega ameriškega filmskega igralca. Prije je bil to nekaj let Rock Hudson. Med igralci pa se je pred vodilnega Dorisa Day.

zda domačemu, slovenskemu filmu na široko odprlo okno v svet. Seveda je moral tudi tokrat pritisniti na ključko filmski delavec — pobudo in nadaljnjo organizacijo pa je prevzelo Društvo slovenskih filmskih delavcev — Francoska kinoteka pa je (ker je izstopila iz mednarodne zveze kinotečnih podjetij) široko-grudno pristala na retrospektivo slovenskega filma. Tako bodo v dneh od 26. V. do 11. VI. letos prikazali v Francoski kinoteki devet celovečernih filmov v naslednjem vrstnem redu: Deveti krog, Vesna, Na svoji zemlji, Pet minut raja, Pies v dežju, Veselica, Tistega lepega dne, Balada o trobenti in oblaku in Samorastniki.

Filmi seveda niso izbrani po nekakšni absolutni kvaliteti, marveč želijo, da bi zainteresiranim pariskim gledalcem posredovali in predstavili razvojno pot slovenskega filma in njihovih ustvarjalcev. (Zato so upoštevani filmi kot na primer »Vesna«, pa čeprav jo je posnel češki režiser, »Deveti krog«, čeprav je bil film posnet za »Nadran film« ter »Pet minut raja«.)

Ob tej priložnosti bo obiskovalcem Francoske kinoteke na voljo posebna publikacija, ki ji je urodo napisal dramaturg Vladimir Koch, obsega pa bo še izširno filmografijo petih slovenskih režiserjev.

Zato lahko želimo slovenskemu filmu, ki bo prvič prikazan v tujini v tako obsevnem konceptu, mnogo uspeha.

V zameno za naše filme nam bo Francoska kinoteka najbrž odstopila ciklus filmov znanega španskega režiserja Luisa Buñuela.

SORAYA povzroča s svojimi aristokratskimi muhami in zahtevami nemalo težav in silih las italijanskemu producentu de Laurentiju. Ali bo film »Skrivnost« sploh kdaj gotov, v filmu še ne vedo. Soraya si zahteva filmski delovni čas z novim spremljevalcem Maximilianom Schellom (oba na sliki)

BETTY GRABLE, nekdo čisto z nalezljivimi nogami in popularna hollywoodska igralka (»Dama v hernimenu«), zasebno pa žena trobentarja Harryja Jamesa, je opustila filmski poklic. V Las Vegasu je odprla podjetje za notranje opreme hiš

filmi, ki jih gledamo

POSLEDNJA PRIČA

Zahodnonemški film v režiji Wolfganga Staudteja; v glavni vlogi Martin Held; produkcija CCC Berlin; distribucija: Morava film, Beograd.

Poznamo filme, ki so znani zaradi zvezd, ki je nastopila v njem, poznamo pa tudi filme, ki so znani zaradi režiserja. In filmi Wolfganga Staudteja so taki. Ta režiser je postal znan, ker je ustvaril prvi povojni nemški film Morici so med nami. Pred nekaj meseci je izšel film Otok v dvor, jugoslovansko-zahodnonemški filmsko koprodukcija, katere predvajanje so odklonili v Zvezi republik Nemčiji. Staudte je nekaj let delal v Demokratični republiki na vzhodu in tam ustvaril pomeen nemškega filma. Mannovega Podložnika. Bil je vodilni režiser v prvih povojnih letih. Kmalu pa se je preselil v Zvezno republiko. Dolgo je iskal tla pod nogami in klime, ki bi mu omogočila, da bi se ustvaril filme z idejo, ki ji je ostal zvest do danes, ko želi soočiti sedanost in preteklost in dokazati, da je treba ostati buden, kajti: morici so še med nami.

Videli smo Rože za državnega tožilca, ki je obeti z nagradami, med njimi kot najboljši nemški film leta 1960. Srečali smo se s Staudtejevim Zegnanjem. Zda je pred nami filmski kriminalni proces Poslednja priča.

Leto dni starega otroka so dobili zadavljeno s pasom materinega dežnega plašča in mater so takoj priprili in jo osumili, da je morilka. Gledalec je priča, kakšnih metod se poslužuje državni pravni in sodni aparat, ko hoče izsiliti priznanje, ne pa, da bi osumljenega človeka rešil pred moriščem. Šele poslednja priča, ki naj bi ubila žrtev, dokaže, kdo so pravi pravi morilci in kdo bi se lahko postal morilec. Mati je oproščena, vrnejo ji njene zasnove predmete, ki so jih odvzeli pri aretaciji. Zda mora samo še podpisati, potem je vse urejeno. In lahko gre.

Staudte pa pokaže v zadnjem kadru, da ni nič urejeno. Zni odpre vrata v prostost, gre mimo mreže in ven, kot bi šla v ječo in ne v svoboden svet. Staudte je režiser, kateremu je ljubši tisti film, ki ni nič posebnega kot film, ima pa kaj povedati o času, v katerem živimo. Staudte neče motiti gledalčeve pozornosti s kakršnikoli filmskimi posrednostmi, da bi čim večji krog lahko dojel izhodišče in v primeru Poslednje priče ločil morilce od morilcev, ki so med nami.

Filmi tega ustvarjalca spadajo v vrsto tistih filmov, ki jih početi osebna angažiranost in družbeno kritični pogled. Čeprav ti filmi iz nemškega filmskega trga prihajajo z večletnimi zamudami, ker so skoraj vsi del tiskalnice pri uslugah koprodukcije, dokazujejo filmi Staudteja, Hoffmanna, Siodmaka, Wisbara, Wickija, Thielea, da hočejo biti v danih pogojih več, kot samo realističen trenutek nekakega časa.

VOJKO DULETIC

ZGODBA NEKEGA FILMA:

FLEISCHERJEV ALBUM

V zadnjem času sta dva dokumentarna filma zbudila na Poljskem posebno pozornost: »Fleischerjev album« Janusza Majewskega in »Vskakljanje dan gestapovca Schmidta« Jerzija Ziarnika. Oba filma se poslužujeta avtentičnih fotografij iz minule vojne in nemške okupacije in nam tako neposredno predstavljata takratni čas, gledan z očmi dveh Hitlerjevih privrženecov: to sta bivši oficir Wehrmachta in bivši gestapovski funkcionar, ki sta kot »fotomaterijal« ustvarila kroniko svojega sodelovanja pri nemškem novem redu.

Udeleženci letošnjega filmskega festivala dokumentarnih in kratkih filmov v Beogradu smo imeli priložnost videti film »Fleischerjev album« in govoriti z njegovim filmskim avtorjem.

Režiser dokumentarnih filmov in diplomant višje državne šole za gledališče in film Janusz Majewski ima za seboj že več uspešnih filmskih stvaritev, po mnenju poljske filmske kritike pa predstavlja skupaj s Kazimierzom Karabaszom vrh poljskega dokumentarca.

Majewski, ki je pred kratkim prejel od bralcev osrednjega poljskega filmskega tednika »FILM« za »Fleischerjev album« tako imenovano nagrado »Zlato račko« (»Zlate račke« za najboljše dosežke v minulem letu so dobili še celovečerni film »Kako biti ljubljene« in igralka Barbara Krafftówna in Wlodek Goldkorn), je prav te dni končal še dva filma, tretjega pa začel snemati. Gre za dva polurna fantastično-manstvena filma, ki ju je po lastnem scenariju pripravil na podlagi novel G. J. Sandbarmaya. V obeh filmih, »Dobro He in »Prvi paviljon«, igra glavno vlogo profesorja Fossa poljski igralec Jan Macmurski. Majewski trenutno snema dokumentarni film o poljskih jazz ansamblih.)

Marca letos, med svojim obiskom v Beogradu, je Janusz Majewski na široko spregovoril o svojem najbolj zanimivem filmu »Fleischerjev album«. Zanimivem predvsem zato, ker je kmalu po premieri na hamburški televiziji doživel avtor filma vrsto presenečenj, o katerih nam je povedal naslednje:

Lastnik albuma je voznik

»Fleischerjev album sem dobil v roke po naključju. Nekake dne sem se peljal iz službe in v ulici Chelmski najel taksi. Voznik takšja, Varšavljani Stanislaw Karcewski me je v razgovoru vprašal, kaj sem po poklicu. Ko sem mu povedal, da se ukvarjam s filmom, mi je zaupal, da ima doma zanimiv dokument iz minule vojne. Odpeljal me je na svoj dom in mi pokazal zelo pe-

dantno urejen album s približno 2000 negativi. Na vsakem je bil datum in kraj, kjer je bil posnetek narejen, na več straneh albuma pa je bila kaligrafirana signatura: FLEISCHER. Voznik takšja mi je še dejal, da ga je našel v enem izmed porušeni nemških mest, ko je kot poljski vojak masiral na Berlin. Pozneje je to zanimal in priznal, da je album kupil 1945. leta na trgu v mestu Görlitz. (Danes je mesto razdeljeno na dva dela: Görlitz pripada Nemski demokratični republiki, Zgorzelec pa Poljski.)

Potem, ko mi je Stanislaw Karcewski odstopil album, sem doma na mizi razvrstil fotografije, kot da bi igral pasienso. In pred menoj je vstajalo življenje določene nemške družine. Fleischer je slika intimne prizore v krogu svoje družine: starše, ženo in otroke na posameznih družinskih in državnih praznikih, na izletu, lovu, v gorah... Album je razkril celotno življenje nekake Nemke, kakršnih je bilo na milijone. In čim bolj sem začel iskati smisel in vsebino teh fotografij, tem več vprašani sem si zastavljal. Slednje sem se odločil, da bom na podlagi teh fotografij naredil film, ki pa ne bo smel biti nič evroatlantski niti tendenciozen, marveč nekaj evroatlantskega. Bilo je namreč na dani, da je Fleischer s posebno,

nacistično tendenco smenal v letih 1940-1945 vojne prizore. Na fotografijah so bila porušena francoska mesta, razbiti mostovi in kolone nemških vozil. Malo zatem je na njegovih fotografijah Varšava, Zidje v getu, mrtvi na pločnikih in še malo kasneje: ruski kmetje ležijo na zemlji in umirajo od lakote. Vmes pa vidimo očeta in nemškega oficirja Fleischerja doma na dopustu in njegovega sina, ki se pred vojno igra s sobno železnico, da bi lahko tik pred razpadom Tretjega Reicha oblekel še nemško uniformo in šel branit domovino. Filma nisem mogel končati, ker so poslednji posnetki iz prvih dni 1945. leta. Zato je moral pravi komentar o teh fotografijah opraviti film sam.

Fleischer živi

»Po premierah v San Franciscu, Mannheimu in Krakovu in nekaj časa potem, ko smo film prodali hamburški TV, nas je prav omenjena zahodnonemška TV družba obvestila, da jim je pisal Fleischer in da sprašuje, kdo si je upal posneti film po njegovem albumu in da zahteva od

JANUSZ MAJEWSKI

avtorja honorar. Kmalu za tem nam je pisal Fleischer osebno. Iz pisma je razvidno, da je živ, da filma sam še ni videl, vendar so ga videli člani njegove družine. Potlej se pritožuje, češ da smo zlorabljali njegovo privatno življenje in da zahteva od nas honorar v obliki odškodnine. Njegovo prošnjo smo tolmачili kot zastarelo stvar, saj je od prvih fotografij, ki jih je posnel, preteklo dvajset let in so tako zapadle vse njegove avtorske pravice. Poleg tega je bil ta avtor fotografij kapetan poražene nemške vojske, njegove posnetke pa so našli v ruševinah mesta

Görlitz. Na koncu pisma nas je Fleischer prosil, naj mu vrnemo negative. Seveda mu jih nismo mogli izročiti, ker niso naša last, marveč voznika takšja. Zato smo mu poslali le nekaj posnetkov, ki so nam ostali pri montiranju filma.

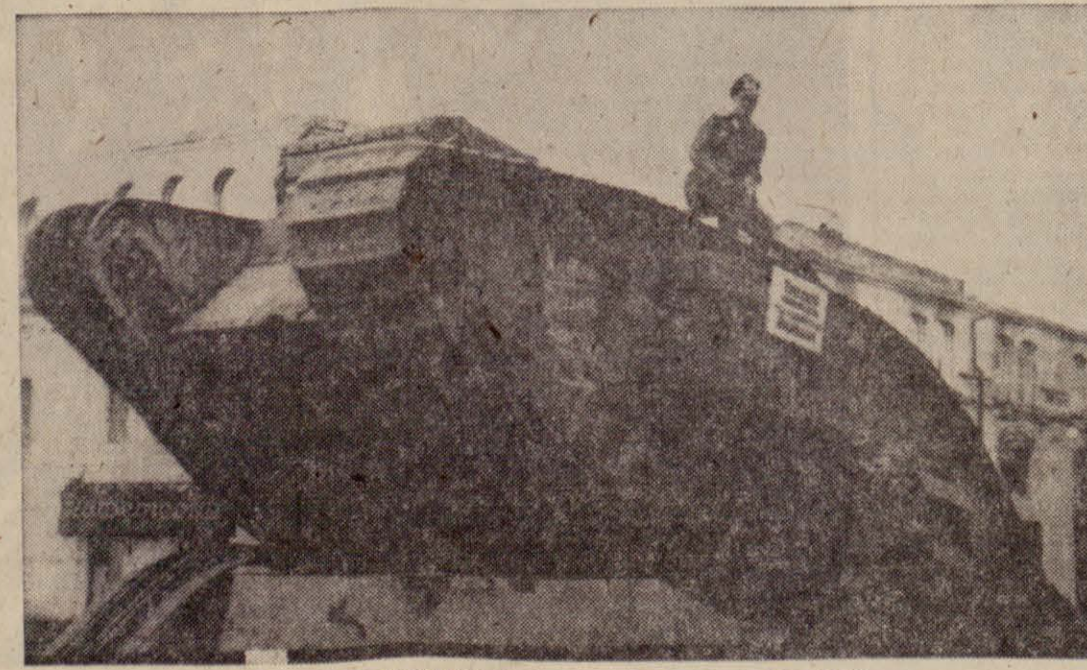
Telefonski razgovor

»V tej zadevi je še ena zanimiva stvar, o kateri je vredno spregovoriti. Poljski novinar našega znanega tednika SWIAT, ki je skupaj z menoj napisal komentar k omenjenemu filmu, Krzysztof Kokolewski, je prišel na originalno idejo. Narodil je telefonski razgovor s Fleischerjem. Telefoniral je iz Varšave v Karlsruhe in imel z lastnikom albuma Fleischer »zanimiv intervju. Poljski novinar ga je namreč vprašal, kaj je bilo z njim po končani vojni, saj je maja 1945. leta izginila za njim vsaka sled. Fleischer mu je odgovoril, da je vsa družina ostala po vojni živa, da se je sin — ki se je na fotografiji igral s sobno železnico, kasneje pa postal po očetovi želji član Hitlerjugend — poročil in da ima on, stari Fleischer, že vnuke. Vsa družina se je preselila v Karlsruhe, kjer je sin inženir v nekem biroju. Toda na vprašanje, zakaj je vse to fotografiral, zakaj je hotel narediti tako pedantno dokumente časa, v katerem je živel, in ali je imel pri tem kakšne vedne ambicije, je Fleischer odgovoril: Nič ne vem o tem, jaz sem čisto navaden fotomater, ki ima rad fotografijo, ki rad fotografira, saj je fotografija moj hobi.«

Namesto konca smo vprašali režiserja »Fleischerjevega albuma«, ali verjame v to, kar je v telefonskem razgovoru povedal Fleischer poljskemu novinarju Kokolewskemu. Odgovoril je:

»Ne verjamem. Po mojem je bil gotovo vojni dopisnik in debela laž je, da bi gospod kapetan Fleischer šel v drugo svetovno vojno kot turist, pa čeprav je imel čez ramo obešeno Leico. Zame je eden izmed mnogih oficirjev, ki so predstavljali v minuli vojni dvanajst milijonov nacistično armado. Vsi pa še dobro vemo, kakšne namene je imela ta nemška vojska in kako si je krčila poti do teh svojih ciljev. Ne, to ni mogel biti hobi. Saj prav Fleischerjeve fotografije in njegov tendenciozen usmerjen fotoaparati pričata nasprotno.«

BRANKO SOMEN

IZ »FLEISCHERJEVEGA ALBUMA«: ZMAGOVITI TRETJI RAJ

ZAROTA

NOV
SLOVENSKI
FILM

V proizvodnji »Viha-filma« in po scenariju Primoža Kozaka je Franci Križaj režiral nov slovenski film »Zarota«. Med sodelavci so še Ivan Marinkič (direktor fotografije), Vojko Duletič (montaža), inž. arh. Niko Matul (scenografija), Alojz Srebotnjak (muzika), Nada Souvan (kostimi) in dr. V glavnih vlogah nastopajo Stefa Dročeva, Vladimir Skrbineš, Ljudek Rozman, Dare Ulaga, Duša Počkajeva in dr. Na sliki levo Ljudek Rozman, za katerega pravijo, da je temu filmu dal najboljšo igralsko stvaritev.

PABERKI

4. aprila so v Budimpešti podelili tradicionalne nagrade madžarskim umetnikom. »Nagrada Bele Balaza« so dobili režiserji Janos Hersko, Jozsef Csöke in Peter Bokor. Zanimivo je, da je nagrado prejela tudi znana madžarska filmska igralka Mari Töröcsik. Vendar tokrat ne za film, marveč za igralno stvaritev v socialni drami Zsigmonda Fülöpa »Kratkotrajno kesanje«. Priznanje se imenuje »Nagrada Marije Jaszai«.

Mladí češkoslovaški režiser Jan Nemec je končal svoj prvi celovečerni igrani film »Diamanti noči«. Avtor pred leti sicer tematsko vezan na minulo vojno ozioroma na koncentracijsko taborišče, vendar je to okoliščina samo sredstvo, s katerim želi predstaviti dva mlada internirana, ki skušata v vojni vihr in za bodočo ženo najti svoje mesto in odgovornost pred svetom. Premiero filma pričakujejo v Pragi z nestrpnostjo.

Znani francoski dokumentalist François Reichenbach, avtor »Nenavadne Amerike« in filma »Tako veliko srce«, je zbral gradivo za nov dokumentarni film — tokrat o Mehiki. Kakor je znano, je Reichenbach smatral zelo uspešni televizijski film s pogreba ameriškega predsednika Kennedyja. Med obiskom v ZDA je odpotoval v Mehiko in tam posnel material za svoj novi film. O njem je izjavil, da sicer ne bo imel nič skupnega s filmom »Tako veliko srce«. V mojem zadnjem filmu je bila kamera instrument za registriranje situacije in psihičnega stanja nekake črca v Parizu. V filmu o Mehiki bom skušal predstaviti plemena v pogorju Chinaski, ki so se umaknili pred špansko invazijo, invazijo krščenstva. V teh krajih so bili pred mojo filmsko ekipo samo etnolozi. Zato si lahko predstavljate, kaj vse smo našli in kakšen film bomo naredili.

Novo!

v zaščiti!

OPTODONT S FLUOROM preprečuje zobni karies, zaščiti proti parodontiti in ostalim boleznim zob ter ust in s FLUOROM daje učinkovito zaščito. OPTODONT S FLUOROM prodira tudi v še tako drobne dele zob, kamor ne moremo s ščetko, to pa pomeni, da uničuje različna žarišča raznih infekcij in tudi slab zadah. OPTODONT S FLUOROM neguje zobe, učinkovito očiščuje in jim daje bleščečo belino.

NEVA ZAGREB

Dvoje umetniških konjičkov

Nisem ju videl pri tem opravilu, a si ju lahko predstavljam. Prva gre včasih na sprehod, po polju in še raje po gozdu; kdaj pa kdaj se skloni in nekaj pobere, morda želod ali žir ali pa se vzpne in odloži vejico, utrga siško, češarek. Potem gre domov in včasih jo čaka zavoj, ki je prispel kdove od kod. V njem so čudne, pravzaprav pa čisto navadne, vsakdanje reči: morda makrove glavice, suhe in rjave, morda bučno seme ali češarki redkih vrst iglavcev. Zanjso jo te preproste stvari pravo bogastvo.

Druga ne deli v toliko meri njenega zanimanja, zato pa veseli. Tudi ona ima svoje področje, na prvi pogled mnogo bolj vzvišeno, lepo in resno. Tudi ona željno pričakuje poštarja: pogosto ji prinese zavojček, pisno ali tiskovino. Potem pisna skrbno prebere, če je zavojček, ga radoživ odpre in se poglubi v njegovo vsebino, če je tiskovina — navadno revija — jo z užikom skrbno prelišta in prebere, potem pa seže v ta ali oni predel, poišče zavojce in pisemske ovoje, pregleduje vsebino in primerja...

To sta sestri Betty in Dagmar Novaček, ki živita že od leta 1935 v Kranju. Njuna življenjska pot se je začela na gornjem Madžarskem, kjer sta se rodili v češki družini. Otroška leta sta preživeli z družino v Transilvaniji, medtem tri leta tudi na Češkem. Od 1912 so živeli v Volvodini, ki je bila takrat še madžarska, ker je bil oče v Novem Vrbanu ravnatelj sladkorne tovarne. V Kranju so prišli skoraj pred 30 leti in odlej sta tam, a šele tu se pripoveduje mlađa Dagmar, smno se začutili doma. Oče je prišel v Kranj po upokojitvi in tako smo se končno ustalili. Kranj pa smo si izbrali zato, ker smo hoteli živeti v lepem in kulturnem kraju.

Ali se jim ni nikoli stozilo po Češki?

»Ne, saj tja tudi nismo imeli po kaj iti. Najbrž bi se težko po tolikem času spet prilagodili.

lo. Gledali so, komentirali in seveda kupovali. Vse je šlo v promet, pripoveduje prijetno, a brez sledi poudarka in samozavesti.

Do vojne je delala najrazličnejše figurice iz suhega jabolka, češpelj, rozin, fig. Takrat je bil mojster Jože Plečnik iskren občudovalec njenih del. Med vojno je prenehal, ker ni hotela delati za Nemce, po osvoboditvi pa je sprememila uslik: začela je oblikovati iz suhih rastlinskih elementov.

Ne bi verjeli, kaj vse je moglo kupovali. Vse je šlo v promet, pripoveduje prijetno, a brez sledi poudarka in samozavesti.

Do vojne je delala najrazličnejše figurice iz suhega jabolka, češpelj, rozin, fig. Takrat je bil mojster Jože Plečnik iskren občudovalec njenih del. Med vojno je prenehal, ker ni hotela delati za Nemce, po osvoboditvi pa je sprememila uslik: začela je oblikovati iz suhih rastlinskih elementov.

VEVERICA: PREDEN JE NASTALA, JE NAJBREŽ NEKA NJENA ZIVA SESTRICA TE ČESARKE OBRALA IN ODGRIZNILA

Izbrali smo raje Slovenijo, ker nam je bila vseč in mentaliteta Slovencev blizu...

No, zdaj je že čas, da ju še posebej predstavimo. To sta namreč svojevrstni zbirateljski in ljubiteljski lepih stvari, ki jima — zlasti Betty — ne moremo zanikati tudi ustvarjalnega duha. Zato je njuna hila sredi gojenega vrtiljaka pod vodovodnim stolpom polna najrazličnejših presrečenj in majhnih, okusnih stvari. In marsikatera teh drobnih lepot je domač proizvod.

»Ko smo prišli v Kranj, sem začutila, da se bo treba nekako samostojno spoprijeti z življenjem,« pripoveduje Betty. A kako? Na pomoč je prišlo naključje, je pravzaprav hobbij. »Navadno smo si za Miklavža kaj zmodelali iz fig, arašidov, lešnikov, erchov. Zlasti med rožami se te figurice dobro podajo. In tako sem potem začela delati za Herzmanskyjevo cvetličarno in pozneje za Lectario zelo luštne stvari. Včasih sem stala v trgovini in opazovala ljudi, ki jih pred izlozbo ni nikoli zmanjkalo.

žira, listki iz bučnih semen... Tam boste spoznali, da se v smrekovem češarku lahko skriva pristrana veverica — samo likovni, pravzaprav sestavljeni je iz treh. In to Betty Novaček zna iz dveh želodov in nekaj semen ter kosčka žice je napravila družabnika njunemu psiku — miniaturnega jazbecarja. Trile ali štirje kosi drevesne gobe, želod in nekaj semen ter njuno vezivo — in pred vami je prekrasen metulj nenavadnih barv. Bolj komplicirana je figurica ženske z oprtnim košem — sestavi je menia oseni: suhe makrove glavice različnih velikosti, želod, neka semena, fižol, drevesna skorja, koruzno liče, bučno seme in vezivo.

Gradiiva je mnogo: razna gozdnarstva, bučne pečke, makrove glavice, jelševi bobki, hrastove ali vrbove šiške, drevesne gobe, želod, fižol, lubje, koreniki koruznih storžev, bukov žir, koruzno liče, smrekovi, borovi in še kakšni češarki, včasih samo njihovi koreniki, vejice, slamice in kdo ve kaj še vse. Iz tega gra-

diva, ki ga dobiva iz cele Jugoslavije, največ pa nabere sama, nastajajo potem volkovi, opice, pičiki, petelini, želve, metulji, kmetice, pastirji, pačiki, pičiki, zmaji, gugalnice z opicami — seznam je tako dolg, da se ga verjetno niti avtorica več natančno ne spominja. Morda je njeno najlepše delo mitološka figura Pama iz koca koruznega storža, češarkov srebrne smreke, korenov jelčnih češarkov, bambusa in slamice — zadnje je potrebovala za pisalno.

Po vojni je delala ta subtilna umetnica še nekaj časa za »DOM«, zdaj pa za trgovino »Koraj« ne dela več. Le Prilodostojnemu muzeju je še posodila svoje talente in znanje in tri leta sodelovala pri izdelovanju dioram: zlasti veje dreves so njeno delo: hruske, češnje in drugo drevje je njen, v muzeju shranjen spomenik. In če jo vprašate za skrivnost njenega dela, vam pojasni z ljubimijo v glasu: »Naravo imam v srcu in v prstih...«

Dagmar Novaček pa ima gotovo eno največjih zbirk EXLIBRISOV v Jugoslaviji. Preveriti bi bilo to najbrž težko, a že številka nas osupne: od leta 1921, ko se je posvetila temu svojemu lepemu konjičku, jih je zbrala že več kot 7000.

Za ljubitelje likovne umetnosti in zlasti umetniške grafike so exlibrisi, ti mali, na poseben način oblikovani lističi, ki naj označujejo last knjig v privatnih knjižnicah, že od nekdaj zelo priljubljen zbiralski predmet. Predvsem so majhni, torej transport in hranjenje ni preveč naporena težava. Pa tudi dražje niso in zaradi množičnosti oddisov kot npr. primerki za zamenjavo, ki le seveda podlaga precej razširjeni zbirateljski strasti te vrste.

Dagmar Novaček pripoveduje o začeti svoje zbirke takole: »Imela sem bratrance — grafika, ki je imel leno zbirko exlibrisov. Navrnil mi je prvi exlibris in potem me ni bilo več težko navdušiti za zbiranje, saj so me že kot otroka vedno zanimala stičišča...« Toda Dagmar je svojega konjička znokotalila — zbirala namreč tudi priloge, no drobno grafiko, ki so jo najrazličnejši grafiki ustvarili z njenimi ali sestrinimi imenom, včasih pa tudi anonimno. Mimogrede zbira tudi knjige pravilne in njen prvi exlibris je namenjen prav njenim pravilnim knjigam.

Med mnogimi je zanimiv zlasti

eden, v lesorezu: Richard Rother jo je leta 1933 upodobil, kako z exlibrisi krmi svojega konjička na palici. Leta 1961 pa je dobila od istega mojstra spet enega: prikazuje jo, ko je že »bogata« in konjiček na palici že sam zobje exlibris iz jasi. Tinek le izreden — subtilna grafika je dobila patino starega zlata!

Koliko avtorjev je prispevalo svoje majhne grafike za njeno zbirko, ve morda le sama, a težko. Tu najdemo imena v polni pretekli dobi in deloma še danes pomembnih predstavnikov male grafike iz vse Evrope, celo iz ZDA. Največ je menda Avstrijcev: Cossman, Ranzoni, Wotvimmer, Feil, Hofer, Tobel, Rosa Rheinhold in še mnogo drugih. Čebe zastopajo med drugimi Lukavsky, Cihbulik, Kulhanek... Tudi domači umetniki so številni zastopani: Jakac, Maleš, Debeniak, Justin, Marjan Tršar, Marko Pogačnik, Kobe, Liselotte Oberlechner, Ravnikar, Molé, Durić, Omersa, Helena Vurnik, Ratko Šubić, Smrekar in celo Plečnik, le da samo s ključem in ne z originalnim odtisom.

Naročena je na vrsto strokovnih revij, ki obravnavajo bodisi samo exlibris, bodisi tudi druge podobne, polumono grafiko. Nasploh je zelo dobro obveščena o vseh novostih na področju njenega leene konjička, saj je članica mnogih exlibris društev: avstrijskega že hitu 30 let, malo manj pa belgijskega, holandskega, nemškega, švedskega, madžarskega, italijanskega... Tako lahko zve za novost in naslove in zamenjava cvete — celo z baltskimi sovjetskimi republikami.

Morda se bo kdo vprašal, zakaj je tak konjiček pomemben, saj ljudi s konjički poznamo mnogo in pravzaprav gre le za njihovo veselje ali pa muho. To je res, a v tem primeru kar ne moremo mimo teh lepih in redkih zbirk: navsezadnje se tudi na ta način bogati naš narodni kulturni in umetniški zaklad.

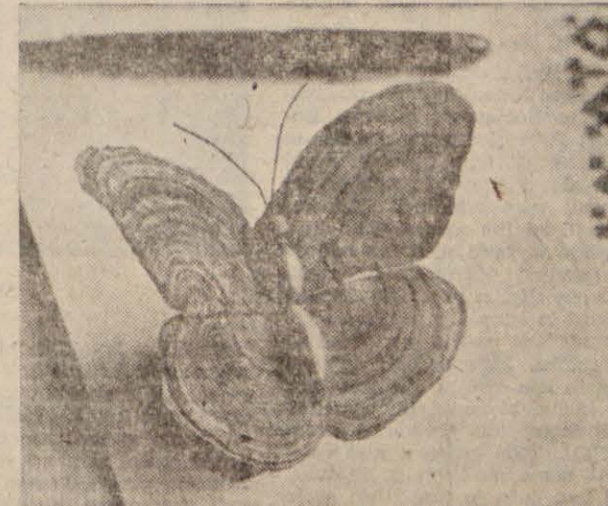
JANEZ MESESNEL

ZA PISCKA JE ZRTVOVAL GRADIVO HRAST: SESTAVLJEN JE IZ DVEH ŽELODOV IN NEKAJ DRUGIH SEMEN

GLAVA, TELO, KRILLO IN OPRTNI KOŠ SO IZ SUHIH MAKOVH GLAVIC, ŠE NEKAJ SEMEN IN LIČJA — IN PRED NAMI JE SIMPATIČNA KMETICA ALI PA POTOVKA

DREVENA GOBA JE POSODILA VAROVALNO BARVO IN VZOREC NEZNANI VRSTI METULJA

SESTRI BETTY IN DAGMAR NOVAČEK IMATA VSKA SVOJEGA KONJIČKA: ENA USTVARJA, DRUGA ZBIRA, V OBEH PRIMERIH PA GRE ZA MAJHNE UMETNINE

Iz tujih (iz)virov:

SARTROVE „BESEDE“

Starši so ga klicali »Poulou«. Njegov oče je bil francoski mornariški častnik, njegova mati sestra dr. Alberta Schweitzerja. Poulou, edini otrok, je bil komaj dve leti star, mati Anne-Marie komaj tri leta omožena, ko je oče Jean Baptiste 1907 podlegel vietnamski muzli. Ta prežgodnja

»veliki dogodek« njegovega življenja in je tako tudi ostala, ko je iz malega Poulouja postal veliki Jean-Paul Sartre.

Kajti to, da je samo po besedah poznal očeta, »ki ni učenli postati, ki moj oče in ki bi bil danes, lahko moj sin«, je v pisatelju vzbudilo občutek, da nima nikogar nad sabo, »nebolega nadzorca« in je »blagoslovljen samo z navdne nepopolnim Edipovim kompleksom«. Kako usodna je lahko taka vrzel, je štletni Sartre, klasič za za svojih živih dni, skušal lani pojasniti v avtobiografskem eseu, na 210 jedrnatih straneh, ki so del v njegove spisalnih. Naslov prvega dela »Branje«, naslov drugega »Pisanje«, naslov knjige: »Besede«.

Z obilajno memoarsko literaturo — tudi v »Poulou« — njegove življenjske družice Simone de Beauvoir, katerih tretji del »Moe stvari« je izšel kraj čez »Besedami« — otroka, ki dobe umetnika kaj malo skupnega. Sartre se držal metode svojih velikih esejev o Baudelaireu in Gertrudi, v katerih je raziskoval neke pesniške eksistence in na njih primernih ilustracij svojo filozofijo. Navzle semu je ta intelektualna avtobiografija njegovih prvih dvanajstih let življenja enkratna — v svoji briljantnosti, kakor tudi v naravnosti sarkastičnih odzračitostih. Upravičeno se je »Figaro« navdušil za »Besede«, kot »enega najboljših, najbolj inteligentnih, najbolj vzemirnih in najlepših tekstov, kar smo jih brali zadnje čase«. In »Le Monde« je zapisal: »... to je najboljši esej in ena najdražjih in najodličnejših knjig našega časa«.

Res Sartre se nikdar ni tako moistrojsko preli filozofskih tež v jezik velikega prozaiata, kakov v tem obratnem dezintimancu, nikoli pa tudi ni tako nepopustljivo, tako kruto pisal o kakem ju-naku, kot je to stori čudežnim otrokom Pouloujem in njegovim dedom Charlesom, ki mu je nado-mestil očeta.

Sartre opisuje deda, elzasijskega profesorja in kasnejšega direktorja inštituta za žive jezike v Parizu, Charlesa Schweitzerja, kot belobradega patriarha, »ki je bil tako zelo podoban bogu očetu, da so ga čisto z njim zamenjavali«, in kot »moža 19, stotera, ki se je kot mnogi drugi in kot celo sam Victor Hugo imel za Victorja d'Orléans«. Zdi, ko se Sartre odta v svojo otroštvo, pedeset let nazaj, se mu zdi babica Louise »živahna, vendar hladna ženska«, ki ga ni kakor ni občudovala, ampak je »njem — kakor tudi v svojem mladi Charlesu — videla le burketa, pritiho in spakovalca, nasprotno pa je ded očeta in resnično, obseval, da bi si ohranil to obsevanje in občudovanje, je razvzel mladi otrok s skilastimi očmi, ki so ga do desetele leta vgrajali nana-čli učitelj, poznal eno samo, določeno, »gajati in igrati pametnega otroka«. Sartre: »Med odraslimi sem bil odrasel v miniaturni in- duciji... Živel sem preko svoje starosti, kakor živis preko svojih sredstev«.

V Parizu, v petem nadstropju Rue Le Goff št. 1 na levem uličnem kotu, je »družina« Poulou kmalu našel svoje edine prijatelje, česar je bil njegov ded nadvse vesel: francoske klasike. Najprej je bil to Cormelle, zajeten, debelko, rdečih in z usmiljenim hrbtom, dišeč po kletju, potem Flaubert, »majhen, v platu, brez vonja in posebnih pesniar«. Sartre so spominjali: »Kljuge so bile moje ptice in moja gnezda, moje domače zvali, moj biev in moje polje: knjižnica je bila svet, odseval iz zrcala«. Šele kasneje, po Rabelaisu, de Vignyju in Aristofanu, ga je mati navdušila za pustolovske romane — česar pa

ded seveda ni smel vedeti — in tako se je začelo to dvojno življenje, ki traja še danes: »Še danes raji berem kriminalke kot Wiltgenstina«. Sartre je našel svoje »religijo«. »Nič ni bilo važnejšega kot knjige«. In pojasnjuje: »Ker sem svet odkril v jeziku, sem imel jezik dolgo za svet... besede za kvintesenco stvari«.

Kljaki pa je razvil otrok občutiti tudi »svojo osamljenost«. V otrocih iz Luksemburškega parka, ki ga niso marali medse, je odkril svoje »resnične sodine« svoje so-dobitke, sebi enake in njihova nebržnost me je obsodila«. Odrvenel in izoben se je Sartre odločil: »Da bi ubežal zapuščenosti bitja, sem se pripravil na najbrezupnejšo vseh meščanskih samoti: samoto ustvarjalca«. To je s sedmimi leti: Tiskarji je začel v šolski zvezek pisati svoj prvi roman »Ta metulja« in njegova mati, pred prva kot mati, je po-nosno vodila obiskovalce v je-dilnico, da so lahko malega ustvarjalca presenečali pri pisalnem pulnu: »Irral sem zatojčenica, ki se ne meni za prisotnost svojih občudovalcev«.

Otroški pisatelj Sartre, št. ko-medije čudežnega otroka, se je začel odkrivati: »Laznik je našel svojo resnico v naklonah svojih laži«. Eksistiral sem samo, da bi pisal, in če sem rekel: jaz, je to pomenilo laž, ki pišem. Odrasle se nazaj, Sartre, sicer »piznavam, da si ni sam izbral polki-ka, marveč da so mu ga odštali vprav naključje, odrasli, ki so brez-mojno verjeli vani: »Seveda mi so me z velikimi mrtvini — eden od njih je bodoči — namreč z Napo-leonom, Temistoklom, Philippe-Augustom, Jean-Paulom Sartrom«. Pri tem pa se je ded Charles prepri-dal, kako ni noben genij. Ded na-mreč ni kdovekaj cenil bistvelike-ga polkica, odkar je bil nekdo v del pesnika Verlaina planega v ostarji. Toda opozorilo ni poma-galo, tudi brez talenta se je otrok-imel za izbranca: »Vse bom do-segel s svojo potrpežljivostjo in svojo nesrečo«.

Danes Sartre priključiva dedu: »Res je, da nisem nadarjen za pisanje... Moje knjige dišijo po znoj in muki... pogosto sem jih pisal proti samemu sebi... z duševnim naporom, ki je sledil pri-pojenju do prenapora molit ar-terije«. In dalje: »Se zdaj se v tre-nutkih slabe volje sprašujem, mar nisem prečkal toliko dni in noči, popisal s tinte toliko listov, vrzel na trg toliko knjig, ki jih ni nih-če pričakoval, z enim samim blaznim usmehom, da bi ugaljal svo-jemu dedu«. Takrat na, okoli leta 1914, je mučenški romanopisec gle-dal še samo v prihodnost: »Potre-bujelo me! Čakala na moje delo, katerega prvi zvezek pi navzle moji vmei ni izšel pred letom 1933...«

V devetem in desetem letu si je Sartre izsanjal svoje življenje že v retrospektivi, ki je »zvol in so-mno postumen, svoj lastni nekro-log«. »Jaz: petindvajset let, osemnajst tisoč strani, tristo gra-vur z avtorjevim portretom... Imel sem za svoj grob na pokop-nišču Pere-Lachaise ali morda v Panteonu, svojo aventuro v Parizu, trge v provinci, v tulinu. Danes, na vrhuncu svoje slave, zavrnja Sartre malone že uresničen sen, malega Poulouja in priznava, da svoje »otročstvo mirzi in zaven-je, kar je od njega ostalo«. Ne-jevoljno se odira tudi na prvo svoje prave pisateljske poti: ne-kei ni samo za druge. Medtem, zagotavlja Sartre, se je spre-menil, in to zagotavlja tako, da mu lahko verjamemo. Zdi se, da je resigniral.

V »Besedah« pravi: »Dolgo sem imel svoje pero za meč, danes po-znam našo nemoč«. Tako se — za kakih deset let prebitum kot Slo-venki, ki je ozdravljen od svoje dol-ge, trenkosladike blodnje«. Dan za dnem narvel: »Svoje življenje sem začel tako, kakor ga bom brez dvoma tudi končal — sredi knji-že«.

(JEAN-PAUL SARTRE: »LES MOTS«, EDITIONS GALLIMARD, PARIS)

Knjige in ljudje

RULETTENBURG

Avtorja biografskega dela o Dostojevskem, Leonida P. Grossmana, literarnega zgodovinarja, znanega po vrsti del o pomembnih predstavnikih ruske književnosti, tako o Le-skovu, Puškinu, Turgenjevu, Dostojevskem itd., je dr. Bratko Kreft v spremni besedi k prevodu dela »Rulettenburg« (Državna založba Slovenije — prevedel Konrad Moder — opremla Ob-jectio Accetto) slovenskemu bralcu res lačrno predstavil. Ob svojem osebnem srečanju s tem zanimivim predstavnikom ruske literarne zgodovine, ki poznavanja književnosti ni obo-gatil le z novimi znanstvenimi dognanji, pač pa tudi s svojo kreativno silo v apliciranju in »komponiranju teh dognanj, je dr. Kreft namizal vse pomembnejše podatke o avtorjevem celotnem opusu, vse do leposlovne obdelave Dostojevskega v »Rulettenburgu«.

Okrv, kot st ga je začrtal Grossman v »Rulettenburgu«, mu daje vrsto prednosti, z druge strani pa ga tudi »nujno omejuje v kompleksnejšem prikazu njegovega junaka. V zu-nanjem časovnem razponu zajema delo le kratko razdobje, ki ga je Dostojevski preživel v Rulettenburgu — Wiesbadnu, mestu, kamor se je pisatelj večkrat vračal in ki je bilo prila njegove igralске strasti, tako popolno oživilne v njegovem delu »Srečkara«. Vendar je to le zunanji okvir, ki ga je Gros-man napolnil z vrsto retrospektivne vse do pisateljeve nesrečne mladosti od iztizenjem očetu, do političnega delovanja in erotičnih doživljaj, Ker pa je delo rezultat odličnega podrob-nega poznavanja Dostojevskega, lahko seže daleč čez okvir pisateljevega postanka v Wiesbadnu, iz katerega datira tudi njegova samizet za roman »Zločin in kazens«.

Vendar je težko pričakovati, da bi bil »Rulettenburg« po-sebno privlačen širokemu krogu bralcev, ker bi biografski roman običajnega tipa, pač pa ga lahko štejemo predvsem za prispevek k spoznavanju znamenitega predstavnika ruskega realizma. Zato bo verjetno zanimal predvsem tiste, ki jim

je Dostojevski pri srcu in ki vsaj okvirno že poznajo njegovo življenje in delo. Knjiga se tudi ne zadržuje v širši panorami takratnega časa in razmer, pač pa je usmerjena predvsem na pisatelja samega, o njegovem času pa spregovori le toliko, kolikor je potrebno za obrazložitev posameznih dogodkov, predvsem pa toliko, kolikor ta čas reflektira v pisateljevem notranjem svetu, v njegovih reakcijah, težnjah in razmis-ljanjih.

Delni razlog za tako obravnavanje je gotovo še Dosto-jevski sam, kajti vsakomur, ki se z njim ukvarja, se je težko zadržati na površini, na njegovih zunanjih manifestacijah in relacijah z okoljem, pač pa ga še pisateljeva osebnost sama sil v globljemu raziskovanju. Pisatelja namreč po vsej verjetnosti ni pripeljal med vrhove realistične književnosti le njegov pisateljski talent, razvit v danem času in okoli-ju, pač pa tudi njegova osebnost sama, njegovo bolešno na-gnjenje, da o starih razmislija, se jih oprimeja in jih nepre-stano nabeja, da se ne more od njih odlepiti, dokler niso do kraja preanalizirane, da ne more v njih analizirani odna-hati, dokler ni knjiga obsežna in še bolj obsežna. Teško si je zamisliti pisateljsko osebnost, ki bi bolj padala v svoj čas in njegova literarna prizadevanja.

Zato se bo k Dostojevskemu verjetno vrnil še marsikak romanopisec ali literarni zgodovinar. To je toliko bolj ver-jetno, ker Dostojevski delo ni več prihranjen le za skrbna raziskovanja literarnih zgodovinarjev, pač pa ga izredno rade imaknejo tudi druge vede, predvsem tiste, ki raziskujejo duševno življenje. Vsaka njihova ugotovitev pa hrati tudi literarni zgodovinar doje podlago za nova dognanja. Zaradi hitrega koraka ne le literarne zgodovine pač pa tudi drugih znanosti lahko pričakujemo, da bo treba o Dostojevskem na-pisati še kakšno novo stran.

MARIJA CVETKO

Slovenija vino
LJUBLJANA
Frankopanska 11

IZID XII. NAGRADNEGA ZREBANJA
»EN STARČEK«

Prvo nagrado 200 l vina »EN STARČEK« prejme Magda MESARIČ, Zagreb, Ulica Rade Končara 38. Drugo nagrado 100 l vina »EN STARČEK« prejme Hela KULIŠ, Ljubljana, Koroska 2. Tretjo nagrado 100 l vina »EN STARČEK« prejme Nada CERLE, Videm-Krško, Resa št. 43. Četrto nagrado 100 l vina »EN STARČEK« prejme Božena LUCIČ, Zagreb, Djordjeveva 24. Peto nagrado 100 l vina »EN STARČEK« prejme Viktor VELIKONJA, Predmeja 101, pošta Ajdovšči-na - Gorica.

Po 12 steklenic sortnih vin »SLOVIN« prejmejo: Rudi Marović, brivnica, Kočevje; Marta Modic, Ljubljana, Gradiška 7; Slavko Poljan, Papirnica Kolčevo, Domžale; Jolanka Turza, Čakovce, Ulica J. Kršaja 17; Anton Aljančič, Ljubljana, Tugomerjeva 1, Zg. šiška.

Po 6 steklenic sortnega vina »SLOVIN« prejmejo: Nevenka Tomič, Zagreb, Trebčanska 22; Anica Lukič, Miedna restavracija, Brežice; Helena Kuliš, Ljubljana, Koroska 2; Feliks Krmavner, Zagorica 5 a, p. Stahovica; Drago Kovčak, Ljubljana, Petkovsko nabrežje 43; Edvard Troger, Remete, Cret 21, Zagreb; Olga Beleta, Zagreb 2, Antunovca 13; Ana Polja, Zagreb, Bakarska 16; Ivana Jankovič, hotel »EVROPA«, Kranj; Terezija Šteker, Ilirisa 5, Maribor.

Po 3 steklenice penčnega vina »BISER — SLOVIN« prejmejo: Miljenko Glinio, Zagreb, Sutjeskova poljana 5-IV; Ivan Puncer, Zagreb 1, Opetška ul. 16; Frančiška Elešini, Ljubljana, Karlovska 9; Renata Oršič, Vrtnarica ul. 15-11, Zagreb; Jože Trost, Ljubljana, Trnovski pristan 13; Frančiška Puger, Ljubljana, Kržižna ulica 25; Danica Žugič, Trebnje na Dolenskem; Rozalija Radanović, Zagreb III., Gradiška 9; Josip Baretič, Zagreb, Gajeva 22; Ilonka Crjetko, Zagreb, Trg Otokara Keršovani 6.

Po 3 steklenice »VERMOUTH — SLOVIN« prejmejo: Vida Piki, Trbovlje, Dom in vrt 45; Branko Pleš, Koprivnica, Senožina b. b.; V. Antolič, Zagreb, Rade Končara 107-III; Ana Polovič, Zagreb, Preobraženska 4-IV; Milislav Koljan, Vlaslav 43, p. Novi grad Podravske; Ivan Zupan, Ljutkova vas 44, p. Prebold; Marija Smud, Zagreb, Djordjeveva 8 a; Marija Tislar, Zagreb, Senjska 46; Branko Spornar, Podpeč 26, Videm Dobro polje; Alibina Makvič, Zagreb III., Trg Otokara Keršovani 6-IV.

Po 3 steklenice aperitivnega vina »HERKULES« prejmejo: Greta Oven, Trebnje na Dol.; Josip Belli, Varaždin, Kučan Marof 57; Franc Cvetko, Ljubljana, Puntkova 23; Sakib Bulbulović, Zagreb, Vojnovičeva 26-IV; Anica Horvatič, Zagreb, Kozarska poljana 5-V; Zorica Pehnek, Rukavec 6 B., Stenjevec pri Zagrebu; Bogomir Linkovec, Kranj, Cankarjeva 15; Marinka Jež, Jagnjenica 12, p. Radeče pri Zid. mostu; Jani Skrljanc, Lohček 3, p. Grosuplje; Stanko Potočar, Podkraj 6, Litiža.

4706

„Maistor s mora“

Split je mesto nogometa. Komaj zaviješ na količkaj manj prometno cesto, že najdeš skupino otrok, ki igrajo »nogometna« tekmo, in sicer večinoma tekmo Hajduk — Crvena zvezda. Ni težko uganiti. Vsaokratno srečanje med obema velikima rivaloma je dogodek, ki dvigne na noge ne samo ves Split, temveč tudi vso Dalmacijo. Toda to še ni vse.

Vedno kadar pridem v Split, se sprehodim skozi tržnico. Obilje lepega cvetja in razne zelenjave se meša s pisano nočno kmetov iz Dalmatinske Zagore, ki ponujajo svoje prideleke. To pot je glasno pomanjkanje zmotilo v meni srečanje dveh že postarših gospodin, ki sta prišli na trg z mrežami za nakup. Zastal sem. Pričakoval sem, da bo druga drugi potožila, pač pa: »Ajme šjora, ča mislite, ali če Ajduk u nedilja pobidita? Bil sem presenečen, kajti od njih res nisem pričakoval takega pomenka.

V glavi se mi je porodilo vprašanje: Kako to, da je splitski Hajduk glavna misel vseh meščanov? Pa ne samo njih. Po vsej dalmatinski obali od Reke pa tja do Boke Kotorske, po vseh otokih je Hajduk simbol.

Nogometaši Hajduka so v več ko 50 letih obstoja kluba kar petkrat osvojili naslov državnega prvaka, gostovali so na vseh petih kontinentih z velikim uspehom. Toda ime Hajduk ne pomeni samo uspehov na nogometnih igriščih. Hajduk pomeni tudi boj Dalmacije proti tujim zavojalcem.

Skojevsko skupino sta v nogometnem klubu Hajduk ustanovila Ivo Senjanović in Ivica Kučko. Prva akcija te skupine je bilo sodelovanje splitskih nogometašev v spavki. Pozneje so delovali med mladinci Hajduka. Nosili so jim marksistično literaturo in razvijali dobre odnose z mladino takratnih delavskih klubov »Nada« in »Split«. Kakšen ugled in simpatije je uživala komunistična partija med mladino Hajduka, kaže najbolj dejstvo, da za leta 1940 ni bilo mladincev v klubu, ki ne bi bil posredno ali neposredno povezan z delom SKOJ. Toda skojevci niso delovali samo med igralci Hajduka. V tem času je vseživljala svoje dneve na tribuni Hajduka tudi skupina nekaj deset fantov in deklet z ulice, ki so bili doma večinoma iz siromašne Dalmatinske Zagore in so se ukvarjali z vsem mogočim, da bi se preživeli. Bili so nosači, največ pa tatisti, pravi otroci ulice. Spali so na tribuni na igrišču Hajduka. Uprava kluba je poskušala vse mogoče, da bi se jih rešila. Nekajkrat so jih napodili, toda vedno so se vračali. Nikoli pa se niso dotaknili nobene stvari, ki je bila last Hajduka. Nasprotno, pomagali so oskrbniku pri urejanju igrišča in opravljanju najrazličnejših drobna dela. To je bil njihov prispevek Hajduku. S temi fanti se je začela ukvarjati skojevska skupina Hajduka. Ni

bilo lahko, kajti najprej si je bilo treba pridobiti njihovo zupanje. Uspehi so in postali prijatelji. Nekaterim so našli celo delo. Ob zlomu Jugoslavije so večinoma odšli v partizane in mnogi se niso več vrnili.

Nogometaši Hajduka — komunisti so bili po kapitulaciji Jugoslavije največji nasprotniki

je, ki je bil v VIII. korpusu. Pismo ima datum 10. april 1944. Med drugim piše tudi tole: »Tovarš iz ZAVNOH so skienili, da se šimprej ustanovi nogometni klub Hajduk iz Splita. Naloga novega kluba bo zastopati šport nove Jugoslavije v tujini...« Dr. Sime Poduje je nalogo uresničil. Prehod iz okupiranega Splita na svobodno ozemlje ni

na dan Sv. Duje — tvojega patrona, obnovljen v okrilju NOB in bo nadaljeval pot nove slave in veličine — svoboden v svobodnem športu...«

Letos slavi 45-letnico delovanja v Hajduku tudi njegov služni funkcionar in bivši igralec dr. Sime Poduje s popularnim imenom: Barba Sime! O sebi govori takole:

»Ko sem leta 1923 maturiral na splitski gimnaziji, sem bil član prvega moštva Hajduka. Ker je bil sistem študija na univerzi v Ljubljani lažji kot v Zagrebu, sem se isto leto odšel v Ljubljano. Vpisal sem se najprej v nogometni klub Primorje in pozneje v Ilirijo. Takratni pra-

v tretji generaciji so bili sicer dobri posamezniki, toda polnih 19 let ni mogla osvojiti naslova državnega prvaka.

Odlična je bila četrta generacija. To je bila doba bratov Matušić, Beare, Vukasa, Betinića, Luštica in drugih. Deset let so bili člani najboljših četvork: s Partizanom, Crveno zvezdo in Dinamom. Trikrat so osvojili naslov državnega prvaka in nikoli niso bili slabši kot četrti. Dvakrat v finalu za pokal maršala Tita.

Peta generacija od leta 1955 dalje je bila občutno slabša in ni igrala večje vloge.

Današnja, šesta generacija, doslej, ni pokazala tistega, kar smo od nje pričakovali. Posamezniki so sicer odlični nogometaši, vendar se med seboj ne sporazumevajo dovolj dobro. Povrniti morajo duh in doktrino Hajduka, brez česar mostvo ne more uspevati!«

Barba Sime — tudi naše najboljšje želje ob tvojem življenjskem jubileju.

Na Visu je Hajduk odigral 4 tekme in nato odpotoval v Monopoli v Italijo. Nizal je uspeh za uspehom. Po vrnitvi so bile premagane odlične enajstoročnice raznih angleških vojaških formacij, v katerih so igrali večinoma profesionalci.

Sportni funkcionarji angleške vojske so bili zelo razburjeni zaradi zmag partizanskega moštva, ki v 24 tekmah ni ostalo samo ne premagano, temveč je premagalo tudi nekatera angleška vojaška moštva, ki prej niso vedela, kaj je poraz. Zato je kapetan angleške vojaške reprezentance Stanley Cullis dobil nalogo sestaviti angleško vojaško reprezentanco, kar je bil edinstven primer v

zgodovini angleškega nogometa. Dogovorili so se, da bo prva mednarodna tekma vojaških reprezentant Velike Britanije in nove Jugoslavije 23. septembra na stadionu v Bariju in povratno srečanje takoj po osvojitvi Splita v Splitu.

Za to srečanje, ki je bilo na ravni meddržavne tekme, je bilo zanimanje nad vsa pričakovanja. Na stadionu v Bariju je bilo zbranih več ko 50.000 gledalcev, čeprav so imeli vstop le vojaki zavezniških vojsk. Mnogi sportniki-vojaki so prosili za dopust in so prišli s fronte, da bi bili priča velikemu športnemu dogodku, prav gotovo največjem med drugo svetovno vojno.

Na častnem mestu je vihrala zastava nove Jugoslavije in 50 tisoč gledalcev je stalo poslušalo novo jugoslovansko himno »Hej Slovani!« Angleži so sestavili odlično moštvo, v katerem je igralo 11 profesionalcev iz Anglije, Škotske, Walesa in Irske. Po enakovredni igri v prvem polčasu so Hajdukovci v drugem delu popustili in izgubili z visokim rezultatom 7:2. Povedati pa je treba, da je večina igralcev komaj prebolela malarijo in tako so imeli Britanci mnogo lažje delo.

Razen odličnih iger, kakršne je pokazal Hajduk na tekmah v Italiji, se je »maistor s mora« odlikoval tudi z odlično disciplino. Niso bili redki primeri, da sta bili njihova disciplina in morala posebej poudarjeni v dnevnih poveljih nekaterih britanskih enot.

26. decembra 1944, ko je bila fronta oddaljena le nekaj kilometrov od Splita, je prišlo do povratnega srečanja obeh reprezentanc. Igrišče Hajduka je bilo okrašeno z državnimi, partijski-

Moštvo Hajduka-NOVJ med gostovanjem v Egiptu leta 1944

tistih, ki so hoteli, da bi splitski nogometaši pristopili k umetni tvorbi italijansko-fašističnega nogometnega kluba »Spalato«. Na eni strani so Italijani objubljali profesionalni status ne samo igralcem prvega moštva, temveč tudi mladincem. Ponudbe so bile res zelo vabljive. Ko niso uspeli z objubljami, so začeli groziti z represalijami in preganjanjem. Zanimivo je, da Italijani niso uspeli tako ali drugače pridobiti niti enega nogometaša. Komunisti, člani Hajduka, so ustvarili močno moralno-politično enotnost vseh nogometašev. Veliko igralcev je odšlo v NOV, ne da bi igrali nogomet, temveč da bi kot borci sodelovali za osvoboditev naše domovine. Po goji za ustanovitev nogometnega moštva NOV so dozorili mnogo pozneje.

V imenu oblastnega narodno-osvobodilnega odbora Dalmacije je Drago Gizdić poslal pismo poročniku NOVJ dr. Simu Podu-

je, bil lahek. Trikrat so zaman čakali na vozo in šele četrto se je posrečilo. 1. maj je bil zanje srečen. Na vseh okoliških hribih so zagoreli kresovi. In kjer so bili skriti igralci, je bila tema, da se ne bi izdali. Dolgo so čakali na ribiški čoln, ki je vozil s trogiške obale na Mali Drvenik, in ga končno tudi pričakali. Treba je bilo počakati le še ladjo, ki jih bo prepeljala na Vis. Igralci so bili v kopalnih hlačah, če bi prišlo do neprijetnega presenečenja. Končno so zagledali na morju dva signala. To je bil domnjeni zrak. Toda še so čakali in šele ko se je signal ponovil, so odgovorili in kmalu nato so se hitro vracali na oboroženo ladjo »Topčider«, ki jih je 2. maja pripeljala na Vis. Zanimiva je bila usoda te ladje. Bil je to navaden leseni, malo večji traba-kul. Ves čas vojne je bil med enotami mlade jugoslovanske mornarice. Po vojni je še nekaj časa služil skupnosti, potem so ga vrnili lastniku, ki na ga je uporabljal spet za iste namene, za katere je bil zgrajen. Prevažal je raznovrsten material z obale na otoke. Pred dvema letoma je zgorel v bližini Brača in se, potočil. Model te ladje je danes v pomorskem muzeju v Splitu.

7. maja je bila na Visu ustanovljena skupščina novega Hajduka. Bila je to prava manifestacija, ki je minila v spontanem navdušenju nekaj tisoč borcev. Predsednik je postal Janko Rodin, podpredsednik dr. Sime Poduje in blagajnik Leo Lemešić.

S svobodnega Visa so igralci in vodstvo novega Hajduka poslali svojemu rodnemu mestu Splitu pozdravno pismo, ki se začneja takole: »Tvoje Hajduk, prvi zastopnik športne Dalmacije, ki je ponesel slavo skozi 33 držav na 4 kontinentih, je danes po triletni okupaciji na svobodi — na osvobodenem ozemlju in

vilnik Nogometne zveze je dovoljeval, da smo študenti lahko igrali prijateljske in mednarodne tekme za klub, v katerem nismo smeli študirati. Niti nismo vedeli, kje je univerza. Pozneje pa sem spoznal, da se da igrati nogomet in študirati. Toda najprej sem se moral naučiti slovenščine. Uspeh sem imel sem zelo dobre profesorje na univerzi, dr. Kušića, dr. Jasinskega, dr. Polca itd. Ti so me na izpitih spraševali v srbohrvaščini, ker so vedeli, da sem Dalmatincev, toda jaz sem jim gladko odgovarjal v slovenščini. Bilo jim je zelo všeč, meni pa znanje slovenščine še danes koristi pri mojem poklicnem delu na sodišču.

V spominu sta mi ostali dve tekmi, ki sem ju igral za Ilirijo. Leta 1924 je gostoval v Ljubljani zagrebški Gradjanski, potem ko se je vrnil z uspešnega gostovanja po Španiji. Ilirijani smo takrat zaigrali tako dobro, da je moral »Gradjanski kloniti z 4:2. Sam sem zabil tri gole in po končani tekmi so me na ramah odnesli z igrišča. Malo za tem pa je Ilirija premagala še zagrebškega »Haška« z 1:0. Še danes se zelo rad spominjam bivših igralcev Ilirije: Doberleta, Pevaloka, bratov Zupanić, Beltrama, Omara in odličnega funkcionarja Beteta. Še vedno navijam za slovenske klube, z željo, da bi slovenski zastopnik čimprej prišel v I. zvezno ligo.

Ce govorim o Hajduku, potem moram povedati, da se je v 50 letih vrstilo pet generacij! Današnja je šesta. Vse parne so bile dobre. V prvi generaciji so bili pionirji nogometa v Splitu. Druga je bila moja generacija in ta je napisala najbolj slavne strani zgodovine Hajduka. V začetku leta 1924, ko smo zablisteli, smo bili takoj med najboljšimi klubi stare Jugoslavije. Ta generacija je vodila polnih 10 let. Dvakrat smo osvojili naslov državnega prvaka in kar 10 igralcev je hkrati nastopilo v državni reprezentanci, proti Češkoslovaški, kar ni doslej uspelo še nobenemu drugemu klubu!

Ob 50. obletnici (25. VI. 1961) je Hajduk igral prvič z Brazilci, in sicer z Madureiro A. C. (5:3). Silka je s sinjskega letališča: levo: predsednik »Madureira« José da Gama, v sredi: jubilejni Sime Poduje, desno: dolgoletni predsednik društva prijateljev Hajduka v Ljubljani inž. Dragutin Mirković, ki je pripravil gostovanje Brazilcev v Splitu

mi in zastavami zavezniških držav. Več kot 10 tisoč Splitčanov in borcev NOV si je prišlo ogledati veliki dvoboj. Igralci Hajduka so to pot zaigrali tako, kot zna samo oni, kadar gre za tekme, ki nekaj pomenijo. Šlo je za preživetje in revanšo za poraz v Bariju. Po razburjivi in enakovredni igri je zmaga pripadla Hajduku z 1:0.

Hajduk je potem gostoval še na Malti in po državah Srednjega vzhoda in Afrike. Niso igrali samo nogometnih tekem, prirejal so koncerte partizanskih pesmi, predavanja in drugo. Ko so se vrnili v Split ob koncu druge svetovne vojne, se je začela nova doba Hajduka kot moštva JLA, ki je trajala vse do konca leta 1945, ko je bilo moštvo Hajduka demobilizirano.

Tako je bil Hajduk vokal v svoj čisti beli dres rdečo petokrako zvezdo, pod katero se je boril skupaj z našimi narodi. Nastopajoč kot nogometno moštvo NOVJ si je Hajduk pridobil izven meja naše domovine velike simpatije s svojim športnim obnašanjem in uspehi. Kjerkoli je nastopil, je širil resnico o boju narodov Jugoslavije, pod vodstvom komunistične partije in tovariša Tita. Za svoje pozitivno vlogo delež v NOB je dobil Hajduk polno priznanje. Odlikovan je z redom za zasluge za narod.

Ob 20. obletnici odhoda nogometašev splitskega Hajduka v vrste narodnoosvobodilne vojske slavi splitski Hajduk svoj veliki jubilej.

Slavko Tiran

TT predstavlja ameriške košarkarje

Svetovni prvaki iz Boston Celticsa

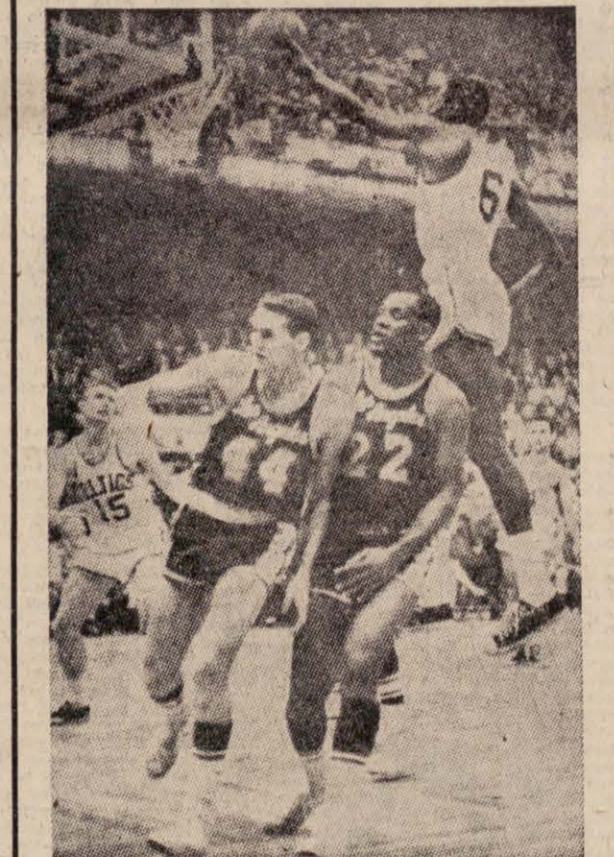
BOSTON, 27. aprila 1964 — Peta finalna tekma svetovnega košarkarskega prvenstva Boston Celticsa in San Francisco Warriors. Na velikem stadionu Boston Gardens lahko preberemo, da je rezultat 19 sekund pred koncem 101:99 v točkah in 3:1 v zmagah. Svetovni prvaki iz Boston Celticsa so prvo peterko Bill Russell, Tom Heinsohn, Case Jones, Sam Jones in Jim Loscuttoff so v napadu. Vihari Tom Heinsohn — Cousy je nekaj izjavil, da Tom še nikoli v življenju ni vrnil žoge soigraču — se je 12 sekund pred koncem odločil za met, zaga se je odbila od obroča, toda Russell je bil še enkrat hitrejši od Wilt Chamberlaina in se je bilo 102:99. Gledalci so ob nepričakovanem »obhojku« legendarnega Billa Russella vdrli na igrišče in sodniki so morali za nekaj minut prekiniti tekmo. Boston Celtics je na koncu s 105:99 osvojil že sedmič naslov svetovnega profesionalnega prvaka.

BOSTON CELTICS — VEDNO BOLJŠI

Košarkarski primer Boston Celticsa nima primerjave v zgodovini ameriškega profesionalnega športa. New York Yankees so bili svetovni prvaki v baseballu od leta 1919 do 1953, Montreal Canadiens so osvojili Stanley Cup — trofejo svetovnih pravkov v hokeju zaporedoma od 1950. toda Boston Celtics je novi svetovni rekord z zmagani v finalu profesionalnega prvenstva sreča v košarki od 1959 do 1964!

SVETOVNI PROFESIONALNI KOŠARKARSKI PRVAKI V ZGODOVINI NBA: 1947 PHILADELPHIA, 1948 BALTIMORE, 1949 MINNEAPOLIS, 1950 MINNEAPOLIS, 1951 ROCHESTER, 1952 MINNEAPOLIS, 1953 MINNEAPOLIS, 1954 MINNEAPOLIS, 1955 SYRACUSE, 1956 PHILADELPHIA, 1957 BOSTON CELTICS, 1958 SAINT LOUIS, 1959 BOSTON CELTICS, 1960 BOSTON CELTICS, 1961 BOSTON CELTICS, 1962 BOSTON CELTICS, 1963 BOSTON CELTICS, 1964 BOSTON CELTICS.

Kaj so izjavili košarkarji Boston Celticsa za »New York Herald Tribune« po letošnji zmagi? Bill Russell: »Boston Celtics 1964 je najboljši vseh časov. Profesionalna NBA je bila tekom teja kot kdajkoli doslej, toda zmagalet smo prepečeno. Niha ne more reči, da San Francisco Warriors s košarkarskim bombardirjem Wiltom Chamberlainom ni velika ekipa. Cincinnati Royals so bili v strašni formi. V

svoji karieri sem igral z velikimi košarkarji, toda letošnji so največji! Trener Red Auerbach: »Niha ni pred NBA napovedoval, da bomo zmagalet! Res je, da je prvo osvojeno prvenstvo pač prvo in nekaj posebnega, toda letošnja je največji uspeh Boston Celticsa! Jim Loscuttoff: »Moja košarkarski sloves je ob takem triumu mnogo lepši, kakor sem si kdajkoli zamisljal. Boston Celtics je ekipa veteranov; lani se je poslovl Bob Cousy, letos se bosta še Clyde Lovellette in Willie Naulls, čez leto ali dve Bill Russell in ostali!«

LEGENDI — BILL RUSSELL IN BOB COUSY

V zgodovini košarke bosta ostala kot največja prednika Boston Celticsa — Bill Russell in Bob Cousy. Kdo je večji? Cmpoliti Bill Russell, ki je znan kot dober govornik, je lani izjavil: »Košarkarja kot je Bob Cousy srečate enkrat v življenju. Jaz sem sobitnik; občutnost ne pomaga bolj kot ponos. Jaz nisem samo velik košarkarski žongler, jaz sem velik košarkar! Obstaja tudi košarkarska ljubeznost: mnogo berem o Bobu Cousyju; gledam njegove slike v naših časopisih; toda odkrito vam rečem, da nisem nikoli zamislil Bobu Cousyja, da je popularnejši od mene. Vsakdo priznava, da je bil Bob velik košarkar; toda rečem vam, da je bil še večji kot človek. V Boston Celticsu smo vsi igrali kot bratje. Bob Cousy je bil naš vodja; doletel je slog naše ekipe in zares sem se počutil počaščenega, da sem igral drugo violino za takim dečkom!«

Bill Russell je pobiral vse odbite žoge pod košem. Bob Cousy je dal košarki ritim in hitrost. Ekskluzivna Boba Cousyja na tekmi New York Rangers in Boston Celtics v Madison Square Gardenu 21. novembra 1960 je bila tako spektakularna, da je Jimmy Caron z navdušenjem pisal v New York Journal American: »Če Bob Cousy ne bo nikoli dosegel kosa, bo še vedno najboljši celotni igralec ameriške profesionalne košarke! Večer v New Yorku bo ostal nepozaben: Boston je 23 sekund pred koncem vodil 105:104 in Cousy je dobil žogo. Po ameriških profesionalnih košarkarskih pravilih lahko ekipa zadrži žogo točno 23 sekund. Bob Cousy je te 23 sekund poskakoval v divjem košarkarskem solu med vrstičami velikanov iz New Yorka, ki so poizkušali na vse načine napraviti prekršek, toda ob izredni hitrosti pritlikarja iz Boston Gardensa se ni uspel nihče niti dotakniti preduradnega velemojstra košarke! Pokojni predsednik ZDA John F. Kennedy je ob slovesu Boba Cousyja napisal v telegramski čestitki: »Vaši rekordi so zgornje spričevala vaših sposobnosti. V Boston Celticsu in zares nisem prvi, ki to poudarjam: Boba Cousyja in Billa Russella bomo videli 12. in 4. junija v Ljubljani. Bob Cousy bo samo v spremstvu počašene profesionalne ekipe Boston Celticsa, medtem ko bo Bill Russell gospodar v obli raketa v Tivoltu. A. PASTERNAK

Zgoraj: Bob Cousy, spodaj: Russell je prevrnil Westa in Baylorja v odločilni sedmi tekmi SP 1963 Boston Celtics — Los Angeles Lakers 110:107

IZKUŠENA GOSPODINJA VE KAJ ZELI. OPRANO PERILO MORA BITI ČISTO, BELO IN SVEŽE DISEČE. ZATO UPORABLJA PRI PRANJU »OSKAR« NOVI.

SVEŽE, BELO — OSKARJEVO DELO

V VSAKEM ZAVITKU — 1 ZETON! POŠLJITE TUDI VI NAJMANJ 5 ZETONOV IN SODELUJTE V NAGRADNEM ŽREBANJU, NASLEDNJE ŽREBANJE BO SREDI JUNJA. V PISMU NAVEDITE TOČEN NASLOV KAKOR TUDI DARILO KATEREGA ZELITE: 1.— BOGATO ZLATORGOVO KOLEKCIJO — 2.— GARNITURO GOSPODINJSKIH POTREBŠČIN — 3.— GARNITURO OTROSKIH IGRACIJ (ZA DEČKA ALI DEKLICE). IN POŠLJITE NA NASLOV.

Zlatozor — Maribor

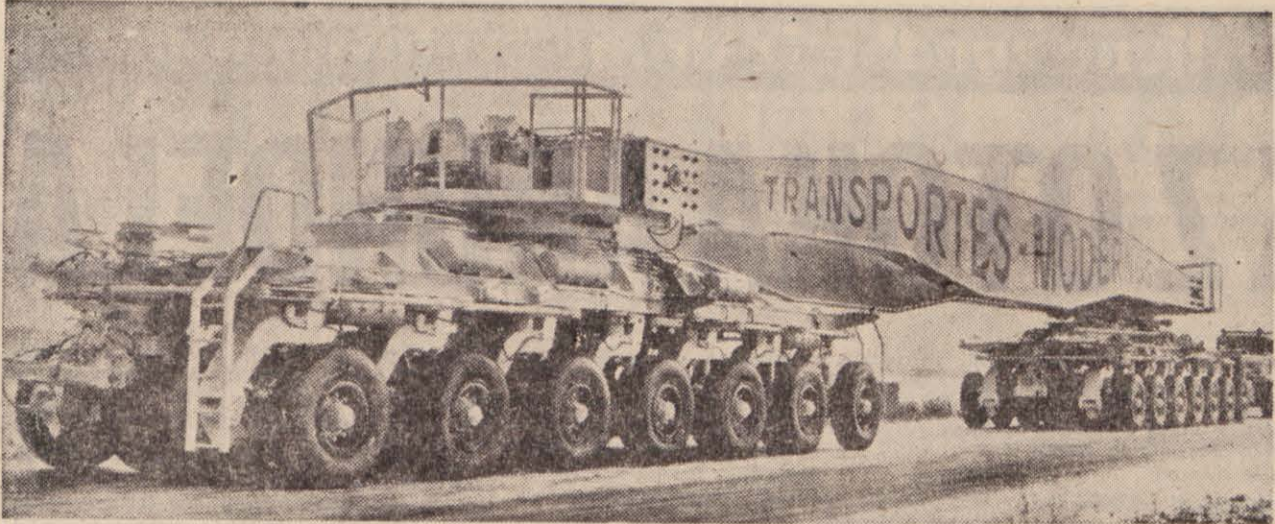
kratko toda novo

Nogometna sodniška skupnica na otoku Barbados je začela kar na lepem stavkati, tako da je tam skoraj zamrlo vse nogometno življenje. Za ta korak so se odločili zato, ker se je zadnji čas večkrat dogajalo, da so bili nevratili na igriščih življenjsko ogroženi. Doktor pristojna športna organizacija ne bo uvedla strogega reda in zatrla vsak poskus nasilja nad sodniki, moze s pisčalko ne pojdejo na igrišča.

Argentinci in Francozi so, se željno spili zaradi največjega zvezdnika ob Zori Nestorja Comblina, ki že nekaj časa iz vrstno igra v enajstoročnici Lyonu in so ga zdaj že namenili za uvrstitve v francosko državno reprezentanco za svetovno prvenstvo 1966. Sedanjí njegovi gospodarji pravijo, da je samo njihov, ker ima francoske starše in francoski potni list. Temu nasproti se Argentinci ne daje prepričati, da bi se bil Argentinec, saj se je rodil tamkaj in je po mednarodnih pravilih vsak igralec državljan države po očetu, da čeprav igra v tujini. Ker Comblin je v tujem rodu življo v Južni Ameriki, ni kaj razpravljati o tem, da bi bil 21-letni Nestor ves Francoz. Oba tabora vztrajata tako trdovratno pri svojem, da bo zadeva Comblin po vseli priliki prišla na dnevni red prihodnjega zasedanja FIFA v Tokiu.

KAVA

VEDNO MENI IN MOJIM GOSTOM ZELO UGAJA!

ANKETA - 28. MAJA

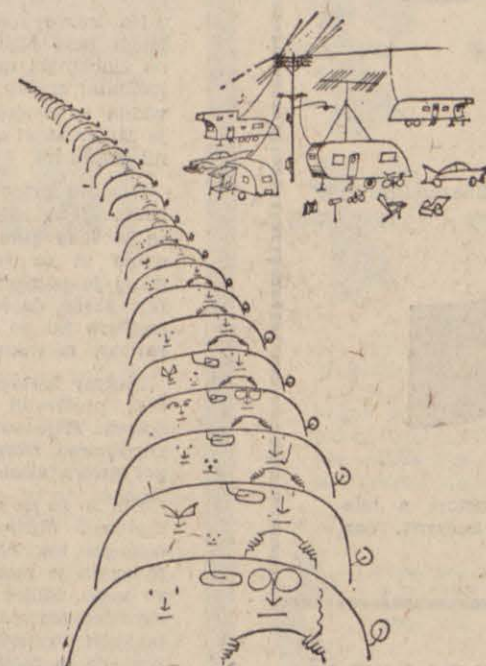
NEBO V JUNIJU

gram kot tudi generalni plan upoštevati ta dejstva. Oba naj bi bila sprejeta prihodnje leto. Predlogov za glavno cestno omrežje in potek novih avtocest je precej. Kateri je boljši, nihče ne ve, ali vsaj ni dokumentacije za odločitev. Da bi lahko izluščili optimalne rešitve, je pripravil Urbanistični inštitut Slovenije skupno z ljubljanskim zavodom za urbanizem, republikanskim sekretariatom za hrano in devede ter študenti geodetske komunalnega oddelka FAGG in drugimi sodelavci obširno prometno raziskavo.

KDAJ ANKETA
Inštitut je izbral 28. maj zato, ker je ta dan četrti. To pa je normalen dan v življenju Ljubljane. Pa tudi zato, ker je dan poprej štetje motornih vozil po vsej Evropi in tako bo mogoče primerjati rezultate. Sreda, dan poprej pri nas ne bi dal prave slike, ker v mnogih uradih zdaj delajo ob sredah tudi popoldne. Anketa naj bi zajela vse vožnje od pete ure zjutraj do desete ure zvečer.

KDO BO ANKETIRAL
Inštitut bo 17.000 lastnikov motornih vozil v Ljubljani in 5.000 v Sloveniji poslal po pošti ankete dopisnice s prošnjo, naj v tabelo vpišejo vse vožnje, ki so jih opravili tisti dan in s kakšnim namenom so opravili posamezno vožnjo. Razen tega bodo študentje ob sodelovanju LM na glavnih vpadnicah v Ljubljano anketirali vse voznike, ki bodo prihajali v Ljubljano. Poprašali jih bodo, od kod prihajajo, kam so namenjeni in s kakšnim namenom prihajajo v Ljubljano: ali na delo, ali po drugih poslih, ali za razvedrilo itd.

IN REZULTATI
Odgovore in štetja bodo obdelali na luknjastih karticah in dobili zaželeno prometne linije. Elektronski stroj pa bo primerjal ugotovljene prometne tokove

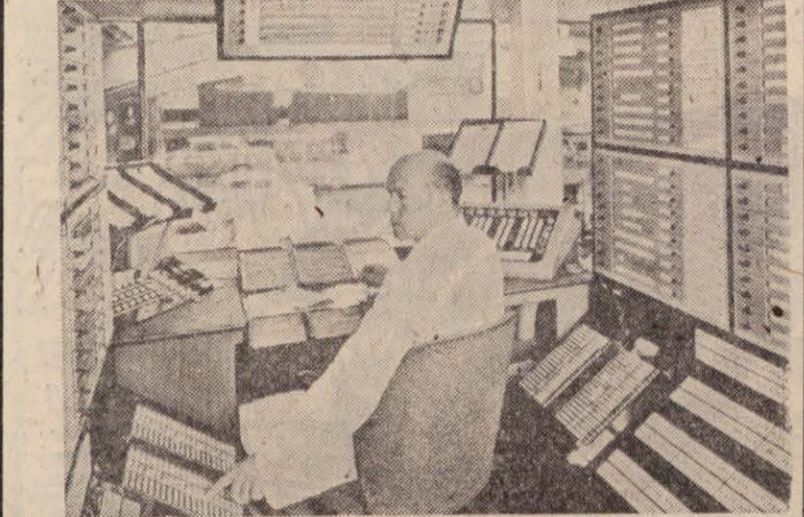
Slika nam kaže poseben cestni vlačilec, ki so ga izdelali v Franciji. Kovinska pošast tehta 328 ton, dolga pa je 34 metrov. Koristni tovar lahko znese 250 ton, kar pomeni, da vlačilec lahko nosi tristo običajnih vozil ali kar dva boeinga 707. Pnevmatik je »samo« 56.

Če se bo angleška iznajdba obnesla, gostom v restavracijah v bodoče ne bo treba zamažati klicati natakarje. Na vsaki mizi bo izbira plošča kot pri telefonu. Gostu bo potrebno samo zavrteti številko, ki je na jedlinem listu zapisana pred raznimi jedmi. Naprava pa bo tako izraženo željo s hišnim teleprinterjem posredovala kuhinji. Prva naprava že obrabljuje poskusno v neki londonski restavraciji. Kot pravijo, so dosegli neverjeten uspeh.

iz znanosti in tehnike nam poročajo

Odkar so odkrili, da lahko prenašamo električni tok brez prevodnika, inženirji vedno sanjajo o tem, kako bi se rešili nadležnih žic. Pri brezžični telegrafiji pošilja oddajnik na tisoče vatov v eter, antena pa jih ujame komaj tisoči del. Neskončne množice energije gredo v izgubo. Da bi brezžično prenašali večje količine energije, moramo tok skoncentrirati. Znanstvenikom neke elektronske družbe iz Burlingtona v Massachusettsu se je zdaj posrečilo, da so skoncentrirali po več sto vatov in poslali brezžično na razdaljo okoli osem metrov. Približno četrtina energije je dospela do sprejemnika. Čeprav je izguba še zelo občutna in razdalja prenosa majhna, verjamejo, da bodo obobe kmalu precej povečali.

Sir v prahu so začeli uporabljati v Ameriki. Tako kot kavi v prahu je potrebno dodati siru le še vodo in že imamo pravi pravi sir.

V velikem avtomobilskem servisu ne moreš nikoli zvedeti v spremeni pisarni, kaj je s tvojim avtomobilom. Zdj trdi Siemens, da je to nevsoteno odpravil s svojim elektronskim avtomatom, ki potrebuje enega samega človeka in ta lahko v centrali z magičnimi očesi v trenutku spozna, kateri mehanik dela na katerem avtomobilu in kako daleč je že popravilo. V Nemčiji se je število avtomobilskih popravil v petnajstih letih šestkrat povečalo, grozijo pa za nekaj let še celo s hitrejšim večanjem in bodo zato te Siemensove naprave postale najbrž nujnost.

Motorizacija je v nezadržnem razmahu. Ne samo v svetu, ampak tudi pri nas. Na cestah je vsak dan več motornih vozil in življenjskega prostora je vedno manj. Za življenje in motorizacijo. Ceste so natrpane. Tako stanje je zahtevalo poglobljene študije o prometu. Da bi uskladili cestni promet s cestnim omrežjem, so že pred leti začeli v Ameriki proučevati gostoto prometa in želje voznikov motornih vozil, kar je še posebej važno. Izkazalo se je namreč, da so nekatere poti voznikov po mestih bolj ali manj stalne. Od doma v službo ali pa po opravkih v mesto. Tako se oblikujejo bolj ali manj močni dnevni prometni tokovi z različnim namenom. Po tem zgledu so začeli raziskovati promet tudi v mnogih mestih v Evropi, celo takih z 20.000 prebivalci, ker sodijo v redno metodologijo planiranja.

KAJ PA LJUBLJANA
Prometne težave so tudi v Ljubljani iz dneva v dan očitnejše. Se bolj, ker je križišče mednarodnih prometnih poti. Devetdeset odstotkov motoriziranih turistov, ki prihajajo v Jugoslavijo, gre skozi Ljubljano. Zato bo moral regionalni pro-

Z MAGNETOFONOM NAD KOVINE

V kalifornijskih laboratorijih General Dynamics se že leta ubadajo s težkim problemom: kako kanalizirati in izkoristiti energijo, ki se sprosti pri zlitju vodikov atomov. Drugače povedano, kako akrotiti H-bombo. Uspeh teh poskusov je še stvar prihodnosti — nihče ne more reči kdaj — vendar so z močnimi magnetnimi polji, ki jih pri teh poskusih ustvarjajo, da bi lahko držali vodik na strahotnih temperaturah 100 milijonov stopinj, dosegli neverjetno praktičen postopni učinek. Če so namreč te magnetne sile uporabili v manjšem obsegu, so se izkazale čudovito primerne za obdelovanje kovin.

Na nekem strokovnem kongresu v Detroitu so prvič javno pokazali, kako ta reč deluje. Magniform — tako se imenuje ta naprava, ki ni večja od običajnega domačega pralnega stroja in porablja le zmerne količine električne energije — nima nobenih gibljivih delov. Njegov glavni del je spirala iz debele žice, ki lahko prilagodi objeti prostor obliki valja, okroglo ploščo, sploščene krogle in podobno. Če stee močan električni tok skozi spiralo, ustvari okrog nje močno magnetno polje. Če je v njegovi bližini kosček kovi-

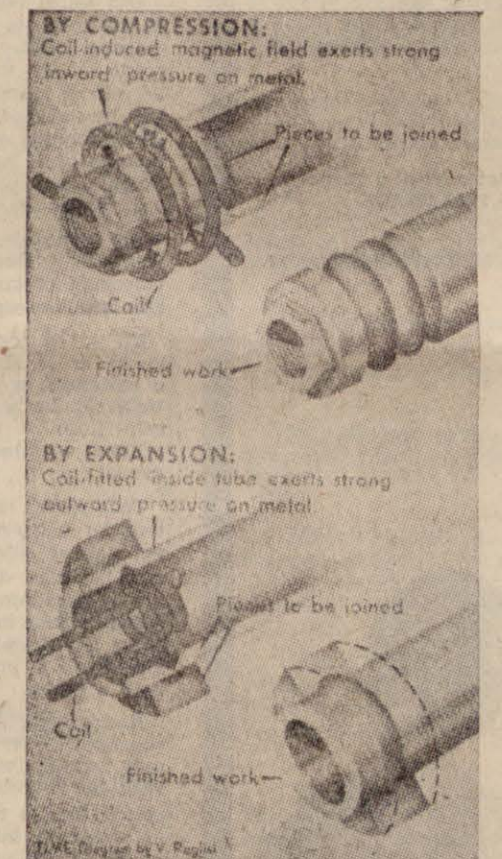
ne, sproži magnetizem tokove v kovini. Ti tokovi imajo spet svojo lastno magnetno polje, odbijanje dveh sosednjih polj pa odvrta kovino od spirale. Vse to se zgodi v tisočinkah sekunde, sile pa so tolikšne, da stlačijo kovino v skoraj vsako mogočo obliko.

Spirale različnih oblik opravljajo tu različna dela. Če hočemo, na primer, spojit konec cevi z matičo, vtačnem močivo z utorom in stranskih ploskvah v cev in objamemo vse skupaj s spiralo. Magnetizem bo v trenutku vtisnil cev v utor v povsem vodotesnem stiku. Če hočemo pa, na primer, cev razširiti, vtačnem vanjo valjasto spiralo in spustimo tok. ... Cev se bo trdno vtisnila v karkoli damo okrog nje. Če hočemo kaj vtisniti v površino kovinskega predmeta, na primer zaščitni znak, ga vtačnem med ploščato spiralo in ploščo z vgrajenim znakom. Ob trenutnem toku skozi spiralo bo magnetizem potisnil kovinski kos od spirale h gravuri in reč je vtačnjen.

Magniform je praktično uporabljajo za marsikakšno delo. Za vtačkanje aluminija in bakra na porcelanske izolatorje za električno napeljavo, za spajanje raznih ležajnih kovin na ohišja, za krogla-

ste členke, za razjadranejša tesnila v avtomobilske industriji in tudi vojaka je že pristavila svoj piskrček in vtiska tako kovinske obrobe v površino granat.

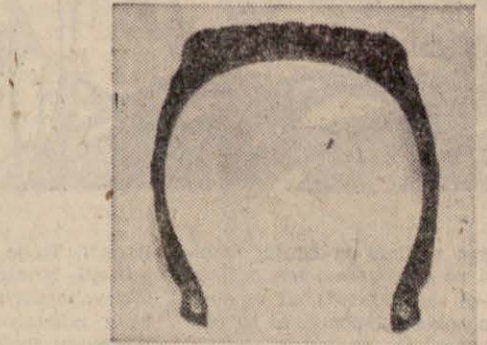
Nov način spajanja kovin ima pred varjenjem, stiskanjem, kovanjem in kovljenjem predvsem to prednost, da preoblikuje in spaja kovine brez vročih sil, ki jih takšno delo običajno zahteva.

MAJHNA SPREMEMBA - VELIK UČINEK

Lilo je kot iz škafe. Ravno pravnšnje vreme za preizkušnjo gum na Nürburgringu. Na izpitu so bile »asimetrične poletne gume« tvrdke Veith-Pirelli.

Ni še dolgo tega, kar je v industriji gum veljal konstrukcijski princip: profil gum morajo biti simetrični, ali: vsi žlebo-

Na prvi sliki je prerez skozi običajno gumo s simetričnim profilom.

Ta slika pa jasno kaže, da je profil nove gume nesimetričen.

Površina novih gum izdaja skrivnost, da ni več le vzdolžnih cikcakastih žlebov, ampak brzdajo površino tudi prečni žlebovi, vendar pretežno na eni strani gume.

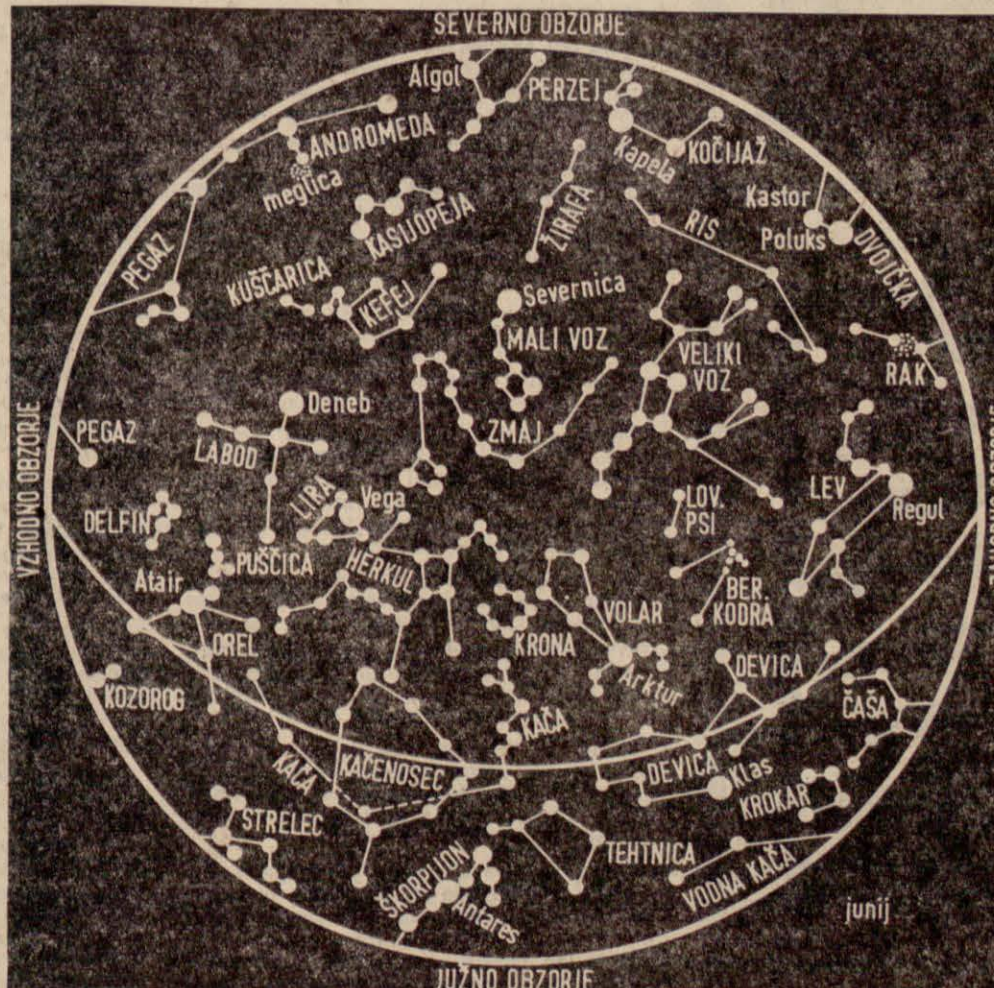
vi morajo biti enaki. Izdelovalci so se omejevali na to, da so z novimi mešanici gume okrepili odpornost proti drsenju in izboljšali nove simetrične profile. Preizkusi na vožnji pa so vedno znova pokazali, da se pri ekstremnih pogojih — denimo pri zelo hitri vožnji na ovinkih — ne da okrepiti čez določeno mejo.

Sele v zadnjem času so odkrili prednosti nesimetrične profilacije in to iznajdbo izkoristili za zimske gume. Zdj pa so izkušnjo prenesli še na poletne, s tem so gume dobile asimetrični profil in z zaokroženim robom večjo nosilno ploščo. Hkrati se je povečala zaviralna moč gum, in sicer zaradi dodatnih posebnih žlebov poleg cikcakastih. Trenutno so take gume na zalogi samo za nekatere tipe avtomobilov: Mercedes 220, opel rekord, ford taunus 17 M in VW 1500. Toda razvoj asimetrije je še na svojem začetku. Novo vrsto gum že intenzivno preizkušajo za hitra športna vozila.

Kadar delajo... štiti SIL
Kadar počivajo... neguje SIL!

SIL JE ZAŠČITNA KREMA, KI ŠČITI KOŽO NA ROKAH PRI DELU, DA SE NE POSKO DUJE ALI RAZPOKA, PO DELU PA DELUJE BLAZILNO, SAJ POSTANE KOŽA MEHKA, GLADKA IN SVEŽA.

SONEC: Pomlad bo 21. junija minila in ob 9 uri 37 minut tega dne se bo začelo POLETJE. Sonce bo tedaj doseglo največjo višino. Koliko bo nad obzorjem v kakem kraju, lahko vsakdo sam izračuna, če s pomočjo kotomera opoldne izmeri njegovo višino. Tokrat ko ne bo težko, kajti Sonce gre v juniju malone vporodno 23 1/2 stopinj nad ekvatorjem in časovna enačba je tudi v glavnem ves mesec zelo majhna. 2. junija je pravo Sonce 2 minuti 12 sekund pred srednjim, a 14. junija samo 3 sekunde. ZA srednjim Soncem, 23. junija je negativna časovna enačba tudi samo —3 minute 16 sekund, se pravi: pravo Sonce gre za 3 minute 16 sekund za srednjim Soncem, po katerem se ravnamo v navadnem življenju. Dan je 1. junija 15 ur in 30 minut dolg in se do 21. junija podaljša na 15 ur 45 minut; do 1. julija pa se skrajša samo za 3 minute. Sonce stoji v ZNAMENJU Dvojčkov, a je še do 28. junija pred ozvezdjem BER. Ker stoji to ozvezdje zelo nizko nad našim obzorjem, bo polna Luna samo 8 ur in nekaj minut nad obzorjem.

LUNA: ZADNJI KRAJEV bo 3. junija pred ozvezdjem VODNAR. MLAJ bo 10. junija pred ozvezdjem DVOJČKA. PRVI KRAJEV bo 17. junija pred ozvezdjem DEVICA. POLNA LUNA bo 25. junija pred ozvezdjem STRELEC. Ker stoji to ozvezdje zelo nizko nad našim obzorjem, bo polna Luna samo 8 ur in nekaj minut nad obzorjem.

PLANETI: MERKURJA ves mesec ne bomo videli, ker se je tako približal (navidezno) Soncu, da bo stal 27. junija tik za Soncem ali v gornji konjunkciji. Skoda pa, da se v naših krajih ne bomo videli konjunkcije, sestanka Merkura z Marsom, ki bo 1. junija, in še bolj trenutka, ko bo Luna zakrila Merkur, 8. junija.

VENERA se še vedno blizu Zemlji, postaja zato večja, a vedno manj od Sonca osveteljene strani je obrnjene proti nam. Zato izgubila ta planet na svetlosti, v daljnogledu pa je bolj in bolj podobna Luni nekaj dni pred majem. Kaže se nam le še kot ozek srp. Po 11. juniju je ne bomo več mogli videti. 20. junija bo stala majhna, nazadnje med Soncem in Zemljo v notranji konjunkciji, izredno krasen prizor v dobrem daljnogledu in ob ugodnih vremenskih prilikah. Od tega dne dalje bo Venera na zahodni strani Sonca in bo vzhajala pred njim in bo postala DANICA. Ker pa je v zadnjih dneh junija navidezno še preblizu Soncu, jo bomo na jutranjem nebu zagledali šele v juliju.

MARS bo šele v juliju postal viden. **JUPITER:** Ta največji planet je zdaj že viden na jutranjem nebu. Pripotoval je izpred ozvezdja RIBI pred OVNA. Njegova vidljivost na jutranjem nebu se hitro daljša. Sredi junija bo že ob 2 uri 15 minut vzhajal, na koncu meseca pa že ob 1 uri 30 minut.

SATURN: Z večernega neba so zdaj izginili vsi s prostimi očmi vidni planeti, a kmalu jih bo začel nadomeščati najlepši izmed njih — SATURN. Postani in v zvezdni pomladi je bil še na jutranjem in popoldnem nebu, a sredi junija bo vzhajal že četrte ure pred polnočjo, pred koncem meseca pa že okoli tridesetih ure. V primeri z zadnjimi preteklimi leti se je Saturn na svojem 29 let trajajočem potovanju okoli Sonca pomaknil že precej višje na ekliptiki. Krožil bo pred ozvezdjem VODNAR in bo sredi junija malone točno pod zvezdno skupino okoli zvezde Alfa v tem ozvezdju. V bistvi zvezdni karti vidis to skupino, če ne in jo imenujemo VODNAREV VRC. Pošči čimprej priliko, da skozi astronomski daljnogled pogledaš na Saturn in njegov čudovit obroč!

URAN je opazljiv samo v astronomskem daljnogledu, če tudi sveti kot zvezda 5.7 velikosti. Je še vedno pred ozvezdjem LEV, saj rahlo za enkratno obkroženje Sonca 84 let.

LJUNJN MRK: Lina nas bo letos v noč 24./25. junija razveselila z zelo dolgo trajajočim popolnim mrkom, ker bo šla malone skozi sredino zemeljske sence!

Vstop v polseno 24. junija ob 22 uri 58 minut
Vstop v jedro sence 25. junija ob 6 uri 09 minut
Začetek popolne zatemnitve ob 1 uri 16 minut
Sredina mrka ob 2 uri 06 minut
Konec popolne zatemnitve ob 2 uri 57 minut
Izstop Lume iz sence ob 4 uri 03 minut
Izstop Lume iz polseno ob 5 uri 14 minut

OZVEZDJA: Južna stran neba se je malone izpraznila. Na vzhodni strani se je dvignil na nebo KACENOSEC. Treba pa je precej domisljati, da vidis v ozvezdju moža, ki drži v rokah dolgo kladivo. GOBEK KACE je odprti proti HERAKLEJU, v katerem najdes z najmanjšim daljnogledom drobno okroglo meglico, ki se vidi v resnici iz 100.000 sonc, oddaljenih od nas okoli 34.000 svetlobnih let. Vsaka boljše astronomska kralja kaže njeno fotografijo. Vzhaja tudi lepo izrazito ozvezdje SKORPION z rdečo nadvelikanko ANTARES. Zahodno od Skorpiona je slabotno ozvezdje TEHTNICA. Zahodno od meridiana svetl DEVICA, v katerem žari precej visoko nad obzorjem vroča bela zvezda SPIKA. Desno pod njo je KROKAR in prav na zahodu zahaja dolga MORSKA KACA. Skoraj v zenitu svetl velika in svetla zvezda ARKTUR v ozvezdju PASTIR. To ozvezdje je podobno zmaju, kakršnega spuščajo otroci v vetru. Na levi od njega svetl SEVERNA KRONA ali SEVERNI VENEC. Ozvezdje tvori dobro razločen polkrog. LEV s svetlo zvezdo REGUL se je že nagnil proti zahodu in nad zahodnim horizontom je RAK s krasno kopro JASL. Tudi VELIKI VOZ je blizu zenita. V glavnem sestoji iz sedmih zvezd. Druga v osem sestoji iz dveh zvezd — Mizarja in Alkorja, kar vidimo s prostimi očmi. V daljnogledu pa je Mizar resnično dvojica! Pravokotno na oke Velikega voza stoji ozvezdje KARLOVO SICE, in še dalje proti levu je s prostimi očmi vidna odprta kopica BERENIKINA KODRA. Če petkrat podaljšamo razdaljo med prvima dvema zvezdama v vozovnem kvadratu najdemo SEVERNIČKI in MALEM VOZU. Med obema vozovoma se razprostira značilno zavito ozvezdje ZMAJ, katerega glava gleda proti največji zvezdi poletnega neba, VEGEL KASIOPEJA s svojimi črki, ki podobno razporejenimi zvezdami je nizko nad severnim horizontom, malo višje pa je poštenemu stolpu podobno ozvezdje KEPEJ. V njegovem podnožju svetl ena od najlepših zvezd kravo rdeča zvezda my. Pod Liro se je dvignil že ves LABOD. Osnovne zvezde tvorijo podolgovat križ: z dvema zvezdama podaljšana krajša prečna križ tvori peruti Laboda. Vrhel je tudi že OREL in njegova svetla zvezda ATAR z zvezdama DENEK in Labodu in VEGO v Liri tvoril lep POLETNI TRIKOTNIK. Na severozahodu se posiljavljata za pol leta ozvezdji VOZNIK in DVOJČKA.

PAVEL KUNAVAR

Zdravilišče je odprto od 10. marca dalje!

zdravi in pomagajo pri boleznih:

- a) kure kopanja: — srca in ožilja
b) kure pitja: — ledvic in sečnih poti
— želodca in črevesja
— jeter, žolča in trebušne slinavke in presnavljanja.

V Zdravilišču so gostom na razpolago: dietna restavracija, knjižnica, klubski prostori s televizijskim sprejemnikom, športni objekti, kavarna, bar, ribolov itd.

ILUSTRIRANE REVIIJE 'TOVARIŠ' V SREDO NE POZABITE KUPITI

ZIVI ZID TELES

Ob štiridesetletni spopadov med Orjuno in rudarji v Trbovljah
TEKMA ZA JORDANSKE VODE
Ali bo Izraelcem uspelo uresničiti svoj »Nacionalni vodni plan«?
KAKO NA MORJE
Morje nas vabi. Včasih je kar težko priti do njega, vendar ni nemogoče.
LES RASTE NA LESU
Kaj in kako sekati, da bodo naši gozdovi res naše bogastvo.
RDEČA KAPICA JE POSTALA STEVARDESA
Zanimiva novost na avtobusnih vožnjah v Dalmacijo.
MIHEVC IMA LAJŠO
Nadaljevanje naše serije o nekoč znanih gostilnah in gostilničarjih.
KONJICEK LAHKO POSTANE UMETNINA
Vsaka ženska bi rada imela čim lepšo obleko. Slikar Mikičev in študentka Marta Vučković tiskata na tekstil nenavadne motive, ki so včasih že umetnine.
KDO SE BOJI ELIZABETE
Zakaj imajo Angličani radi Elizabeto?
CE PRIDE TALENT
Renesansa češkega filma
Naše serije:
LETALIŠČE EIL MAZA — ali kako se je kralj Peter zabaval s Faruikom.
NOVELA — ROMAN — HUMOR — KAJ VES — KAJ ZNAS?

Albus

Dobitniki nagrade 'PRIMA A'

Patrica Bajt, Ljubljana, Skrabčeva 13; Pelko Franciška, Novo mesto, Cesta herojev šte. 41; Pirnar Lenčica, Nemški rovi 6, p. Bohinjska Bistrica; Pintar Ana, Zeleniki 139 nad Skofjo Loko; Sumrak Milka, Vitna vas 22, Bizelsko; Novak Ana, Postojna, Kidričevo naselje, železniški blok B; Francka Berčič, Zg. Bitnje 28, p. Zabnica.

ALBUS

Phil Hirsch:

Neobjavljene zgodbe iz druge svetovne vojne

VOLKODLAK Z OTOKA ARUNDELA

Šestega julija 1943 je bila nad Centralnimi Salomoni zadušljiva noč. Vlažna, težka soparica je kakor nabrekla meduza visela nad mirnim morjem, nad katerim so podobno mrtvaškemu prtu plavalci sivi oblaki. Noč je bila kakor nalašč za invazijo...

Blizu obale se je skupina ameriških rusilcev pripravljala na obstreljevanje otoka New Georgia, ki je bil v rokah Japoncev. Po mrežah, spuščenih čez njihove krove, so se spuščali številni vojniki mornariške, pehote in polihil desantne čolne.

Na krovu rušilca STRONG je poročnik Hugh Barr Miller, nekdanji igralec rugbyja na alabamski univerzi, kakor včasih pred odločilnimi srečanji napeto poslušal zadnja navodila iz zvočnikov. Ko je zvočnik utihnil, je Miller začel svoj komentar, ki ga ni utegnil končati.

Njegovo pripoved je pretrgal japonski torpedo, ki se je zaril v trup ladje. STRONG se je med silnimi eksplozijami preklala na dvoje in se skoraj v trenutku potopila; s seboj je potegnila večino posadke. Miller je imel srečo, da se je znašel v razpenjeni vodi, medtem ko so nad množičnim grobnarstvom iz valov sikali močni plameni.

Zjutraj šestega dne po katastrofi se je šest preživelih obupno oklepalo zasilnega splava. Trije so bili porezani in opečeni ter popolnoma izčrpani, dva sta nezvestna, na pol mrtva visela na robu splava.

Bili so že na robu obupa, ko so na obzorju zagledali obise kopnega. Opoldne jih je muhasti tok čez čeri zanesel proti otoku. Splav se je razbil, moške so popadali v plitvo vodo. Miller in drugi trije so zvečeli nezvestna tovariša na plažo, kjer so popadali po tleh in počivali, nato so se zavlekli v goščavo in zaspali.

Ko se je Miller proti večeru zbudil, sta oba huda ranjena bila mrtva.

Pokopali so ju, nato pa začeli tuhtati, kje pravzaprav so. Miller je menil, da so bodisi na Kolombangari ali na Arundelu; če so res na Arundelu, njihov položaj ni zavirljiv, ker je bilo znano, da na tem otoku kar mrgoli Japoncev.

Bili so brez hrane in orožja. Miller jih je bodril, da se bodo že nekako prebili do otoka New Georgia. Treba bo nadaljevati pot ob obali.

Tako so tudi storili, a že po sto korakih je Miller obstal. Iz ust mu je pridrla kri, znak močne notranje krvavitve, in zvil se je od bolečine.

»Na žalost boste morali naprej sami, fantje, po meni je, ostal bom tukaj in umrl,« je odločno rekel. Ugovarjali so mu, toda povedal jim je, da je utrpel notranje poškodbe, zaradi katerih ne bo zmogel poti. Nadaljujejo naj pot, dokler ne zagledajo otoka New Georgia, nato naj si zbijajo splav in krenejo proti njemu. Izročil jim je še svoje čevlje, dežni plašč in srajco, češ da vsega tega kmalu ne bo več potreboval.

Na vprašanje, kaj bo z njim, jim je odvrnil, da je vselej želel ostati sam na kakem tropskem otoku. Ta želja se mu je uresničila nekoliko zgodaj, a izpolnila se je le.

Ko so se tovariši oddaljevali skozi travo kunai, se je Miller zvrnil po tleh, se krivil v bolečinah in bljuval krvave, sluzaste kepe. Vedel je, da se mu bliža konec. Odsel je celo kožo v najhujših trenutkih, zdaj pa crkava v mrčini, gnili džungli! Prekleta smola!

Toda človek nikoli ne ve, kaj ga čaka. Medtem ko o njegovih tovariših ni bilo nikoli več ničesar slišati, se je poročnik Miller izmazal. Dolge dneve je v deliriju taval po otoku, nazadnje je uspel popiti nekaj koke-sovega mleka in ga obdržati v želodcu. Moči so se mu vračale in 17. julija, enajst dni po katastrofi, je pričel kovati načrt, kako se bo rešil z otoka.

Naslednjega dne je slučajno našel japonsko odejo. Kjer je odeja, ne more biti daleč tudi lastnik. Previdno je preiskoval džunglo, vsak čas je pričakoval, da bo naletel na Japonce. Res je naletel nanje, bolj rečeno — na enega, a bil je že mrtev in je krepko zaudarjal. Millerja so najbolj zanimala njegove konzerve, obleka in orožje. Našel je le nekaj granat, drugega orožja ni mel. Hitro je pobral vse, kar se mu je zdelo koristno, in zvelkel zaklad v svoje skrivališče.

Oblekel je Japončovo uniformo; bila je malce tesna, a jo je je od pazuhov in na hrbtu nekoliko razparal, se je za silo dala nositi. Pozrečno je popravljal konservo rib in riža in ostalo mu je še za tri dni hrane, da se bo lahko posvetil gradnji splava.

Toda kmalu bi bilo postalo zanj usodno, ker ni bil pokopaj Japonca. Truplo je zasmradilo vso okolico in tako ga je zlahka našla japonska patrolja.

Prve dni avgusta je Miller iz svojega skrivališča zagledal pet Japoncev, ki so oprezno hodili ob obali in iskali tistega, ki je bil silek njihovega mrtvega tovariša.

Stiskaje v rokah zaplenjene granate, je Miller preudarjal, kaj naj ukrene. Japonci očitno niso bili začetniki, bili so razporejeni precej vsakebi; verjetno bi porabil vse tri granate, da jih uniči. Toda kaj, če zatajijo? Če jih sploh ne bo znal uporabiti? Če bo zgrešil? Imel je sto pomislekov.

Japonci so medtem prišli tik mimo njega. Vodil jih je brkat narednik, njegovi spremljevalci so bili sami mišičasti dedci. Eden je nosil lahko strojno. To moram dobiti, pa naj me stane karkoli, je pomislil Miller.

Pustil je patrolo, da je šla mimo. Napadel jih bo od zadaj. Peterica je nadaljevala iskanje ob obali; ko so bili 15 metrov od njega, se je Miller dvignil izza grmičevja. Prvo granato je vrge v velikem loku, druga dva meta sta bila bliskovita, kratka.

Vse tri eksplozije so se zile v eno. Prva granata je eksplodirala v višini njihovih glav in ubila tri Japonce. Druga se je razletela zraven četrtega vojaka in mu odtrgala nogo. Tretja se je razstrelila tik nad mitraljezem, čigar orožje je pričelo divje streljati, ko je padajoči mož pritisnil na sprožilec.

Miller se je prepričal, da so vsi mrtvi, nato si je nabral bogato zalogo streliva, hrane in orožja, sotoriko, priprave za kuhanje in vžigalce; vse skupaj je zavit v odejo in odvekel v svoje skrivališče.

Uspeh njegove akcije ga je opogumil. Poalej mu ni manjkalo ničesar več in ni se mu več mudilo zapustiti otok. Zanimaril je gradnjo splava in pridneje raziskoval otok. Odkril je vse japonske postojanke na otoku in sklenil, da obračuna s šibkejšimi. Spričo

klavnih prometnih zvez Japonci še mislili ne bi mogli na to, da bi ulovili osamljenega sovražnika, kajti brž ko so zapustili svoje postojanke, so se znašli v svetu motne, zelenkaste svetlobe, zloslutnih senc in zmešanih steza, ki niso vodile nikamor.

Zato je Miller koval načrte za nove napade. Sklenil je izkoristiti obliko zemljišča in iz zasede napasti kamione, ki so redno vsak teden dovažali hrano in vse potrebno za posadke v notranjosti otoka.

Skrit v gostem grmovju ob edini poti, ki je povezovala japonske postojanke, je Miller zaslišal hrumenje motorjev. Kamioni so bili nevarno preobčutni, mukoma so se vzpenjali po strmini in kmalu je že lahko videl prednje vozilo.

Miller se je namuznil, vedoč, da si je izbral dobro mesto za zasedo. Konvoj je vozil s hitrostjo petih milj, bil je stlačen na ozko pot, kjer ni imel nobene možnosti manevriranja. Štirje težko obloženi kamioni niso zmogli večje hitrosti, bili so na milost in nemilost prepuščeni Millerju, ki jim je pripravil neljubo presenečenje.

Prvi kamion, ki se je zaradi visokega tovara nevarno nagibal, je bil že mimo njega in je skoraj dosegel vrh hriba. Prav pred njim sta bila srednja dva kamiona, oddaljena od prvega in zadnjega komaj za lučja granate.

Hitro je vrge dve granati v kabino zadnjega vozila, nato pa se dve v tovor prvega. Plamen in dim sta bruhnila iz zadnjega kamiona. Prednji kamion, katerega tovor je zagorel, je z voznikom, ki je mrtev omahnil na volan, začel drseti nazaj. Nenadoma se je zvrnil postrani in se pričel kotliti po strmini, kosil gorečega tovara so divje odskakovali z njega. Potem mu je počila os, vozilo je divje poskočilo in treščilo v kamion, ki je vozil zadaj. Medtem ko se je drugo vozilo zaradi trčenja s prednjim vnelo, je Miller vrge proti ujetima srednjima kamionoma še dve granati in nato zasul kabini obeh vozil z rafali iz strojnice.

Cesta je bila vsa v dimu in ognju, razbitine gorečih vozil so ležale srede nje, njihovi kovinski deli so se začeli kriviti od vročine. Z rafali je Miller pokosil Japonce, ki so preživeli nenadni napad in skušali pobegniti, nato je hitro planil nad nepoškodovani del tovara, pobral vse uporabno in že ga je poržla džungla kakor krvoločno zver.

Japonci so spoznali, da imajo na Arundelu strašnega, neotipljivega sovražnika, ki očitno oporeka njihovim lastniškim pravičam nad otokom. Ta zavest jim nikakor ni bila pogodu.

Kenji Kunitsugu, major japonske mornarice, je zaskrbljeno zrl v soparno tropsko noč. Pred tremi tedni je poslal po otoku patroljo in o njej ni slišal nikoli več. Pojma ni imel, kdo je pobil njegove ljudi. Nič ni slišal, da bi se bili na otoku izkrcali kakšni Američani, tudi o gverilcih ni bilo ničesar slišati. Vzemirjale pa so ga čudne govorice, ki so se širile po otoku. Če so bile resnične, se bo to noč spet nekaj zgodilo. Noč brez mesečine so bile naravnost idealne za takšne akcije.

Pred tednom dni so bili iz zasede napadeni štirje tovornjaki in uničeni z granatami in strojnimi rafali. Rezultat: deset mrtvih in ducat ranjenec. Ušel je samo neki na smrt prestrašen šofer, ki mu je uspelo izkoristiti zmešnjavo.

Blebetaje je brez prave zveze pripovedoval in prisegal, da jih je menda napadel sam hudič, ki je z velikimi sikoli hitel skozi goreči konvoj, rjovel kot norec, podoben še najbolj velikuemu volku in v rokah je vthel japonsko strojno.

Major se je smejal neverjetni zgodbi in poslal soferja v bolnišnico, češ da se mu od vročine blede. Toda v petih dneh po napadu na konvoj je še 13 njegovih mož nasilno umrlo v džungli. Našli so jih zadavljene, s prerezanimi vratovi ali s kroglo v tilniku. Štirje novi kamioni so pogoreli in preživeli priče so vselej govorile isto: razdejanja je kriv hudič v volčji podobi. Odslej so za vse, kar je šlo narobe, kri

vili volkodlaka z Arundela. Če je zakasnila pošta, če je bil kak vod poslan na posebno zoporno nalogo, so vojaki takoj trčili, da je hudič v volčji podobi nahujskal komando proti njim. Če so bile pretrgane telefonske žice ali če je zmanjkalo žganja ali če so bile prehude radijske motnje — kriv je bil seveda volkodlak.

Cepprav je moštvo prepovedal vsakršno govorjenje o volkodlaku, je vendar slišal toliko zgodb, da jim je počasi nehote začel nati se sam verjeti.

Počast je bila nevarnejša od samega generala MacArthurja; moške so govorili, da je volkodlak zaposil cele trume peklenjskih pajdašev, ker ga je bilo istočasno najti na vseh mogočih krajih otoka. Od vseh povsod so poročali o njegovih napadih in če majorju Kunitsugu ne bo kmalu uspelo ujeti pošasti, bodo njegovi ljudje v najkrajšem času čisto demoralizirani.

Če bi bil major vedel, kaj tišto noč pripravljajo pošasti, bi se bil počutil neznanosno olajšanega, kajti volkodlak je nameraval končno zapustiti otok.

Sredi streljanja in v mraku bi bil marsikdo, ki trdi, da je brez predsodkov in z zdravimi živci, Millerja zamenjal s kako prikaznijo iz sveta strahov. Razkuštrani lasje so mu viseli čez ramena. Njegov mršavi, podočigavni obraz je prerastla razmršena rdeča brada, od lakote je shujšal za kakšnih 20 kilogramov in kazal vsa rebra. Vselej na pol nag je bil res neverjetno podoben pošastnemu volku, prežečemu v goščavi.

Toda njegovega šesttedenskega divjanja je bilo konec in sklenil je opustiti svojo čudno vlogo. Vsak večer je opazal, da preleti obalo v nizkem letu mornariški patrolni bombnik, ki opazuje otok.

Na zaplenjeni uri je Miller kontroliral čas preletov in ob primernem času z velikimi črkami napisal v pesek: POMAGAJTE AME-

Mrzel pot ga je obilil po hrbtu in še trdneje je stisnil ročaj noža. Hudiča, ali je samo zato vzdržal tako dolgo in toliko prestal, da ga bodo zdaj ujeli?

Za trenutek je odvrnil pogled od sumljivih senc in pogledal na uro... kazala je dve in sedeminipetdeset minut. Še tri minute je imel. Preklinjaje je lezel naprej in silil bližajoče se letalo.

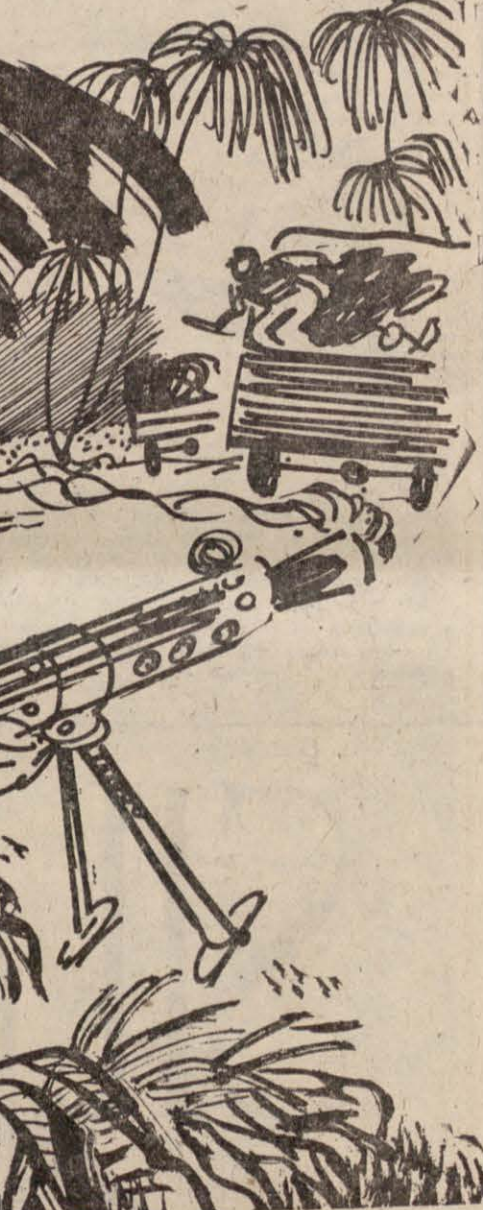
Sam sem si kriv te smole, je kiel predse. Ne bi bil smel izstreliti raket. Japonci so ga gotovo že več dni opazovali in uživali ob misli, da ga bodo končno prijeli. Postajal je vse bolj nepreviden in nazadnje je zagrešil napako, na katero so ves čas čakali. Usodno napako. No, odločiti se mora takoj; ali se skuša prebiti do obale ne glede na nevarnost ali pa se naj preda. Poti nazaj ni več. Japonci so brez dvoma že odkrili njegov brolg in mu odrezali pot.

Zlohotne sence v ospredju so se znova zganile; dobro je vedel, da to ni bil veter, ki bi premikal vejice... Z obale je bilo slišati nestrpní ropot letala, ki je pristalo na vodi. Predolgo ga ne bo moglo čakati. Ni se smel več obirati in svojo alternativo je dobro poznal. Odločitev je bila vse prej kot lahka.

Nenadoma so sence pred njim divje planile. Miller je stisnil nož in sunil predse. V temi je zagledal splašeno, prašiču podobno bitje, ki je krulčel zbežalo v hosto.

Takšna je bila torej zaseda! Divji prašič! Miller se je na pol olajšano, na pol histerično zakrohotal in strah ga je v hipu minil. Urnih nog se je volkodlak z Arundela pogljal proti obali in skoraj zajokal od veselja. Planil je na peščino, obslanjo od mesečine, in komaj je verjel svojim očem, ko je na valovih s penecimi se grebeni videl letalo, kako se je dvigalo in spuščalo.

Vrgel je še en bešen pogled po robu džungle za seboj, nato je stekel proti letalu,

hitro odvrge granate in strojno ter skočil v valove.

Petdeset metrov naprej ga je dvojje prija-teljskih rok potegnilo v letalo.

»Vi ste torej volkodlak z Arundela,« je menil lastnik obek rok. »Zdaj, ko vas vidim, se jim ne čudim, da so vas tako imenovali.«

Miller je bil ves zbezan. »Volkodlak? O čem pa govorite?« je vprašal in se kobacal na sedež.

»Naši fantje so sinoči prestregli japonsko radijsko obvestilo,« je menil pilot. »Govorilo je o nekakem volkodlaku, ki razsaja in pušča po Arundelu, povzročajoč splošen preplah med Japonci. To ste bili lahko le vi, ker ste edini Američan na otoku.«

»Bil sem edini, major,« ga je popravlil Miller. »Rajši govorite v preteklem času.«

Major je lopnil razcapanega brodolomca po hrbtu. »Sedanji ali pretekli čas, dragi moj volkodlak, to je vseeno,« je menil, dokler ste bili na otoku, so bili menda vsi Japonci posrani od strahu.«

Na bolniški postelji je poročnik Miller povedal svojo zgodbo. Obvesčevalna služba je iz nje izluščila obilico dragocenih podatkov, ki jih je bil Miller zbral, ko je opazoval premike japonskega ladjevja v ožini med otokoma Arundel in New Georgia. Za nameček je lahko točno povedal, kje so posamezne utrjene postojanke, skladišča in vodni rezervarji na otoku in kje so na obali najugodnejša mesta za invazijo.

Ko je pripovedoval o svojem trinstridesetdnevem težkem bivanju na otoku, je skušal čimbolj zmanjšati ali celo ne omenjati svojih presenetljivih podvigov, vendar mu je to slabo uspelo. Vedno je imel ob postelji kup obiskovalcev, večinoma višjih oficirjev, med njimi je bil celo admiral Halsey. Poročnika Millerja je predlagal za odklovanje z mornariškim križcem.

PRIHODNJIČ:
ZADNJE HITLERJEVO UPANJE

PONOVNO ZLATA MRZLICA

Bilo je tako, kakor je zlato mrzlico devetdeset let opisal že Jack London in kakor jo je v filmu prikazal Charlie Chaplin. Tisto se je dogajalo ob reki Klondyke na Aljaski, tokrat se godi v mestecu Timmins, 700 kilometrov severozahodno od Toronta v Kanadi. Zdelo se mi je, je kasneje pripovedoval frizer Poirier, »da so vsi ljudje čez noč zmoreli.« Cez noč je mesto Timmins, ki že od 1. 1940 ni več ralo, postalo cilj lovec na srečo, iskalcev zakladov in pustolovcev. Prihajali so z letali, železnico, z zaprašenimi avtomobili, ki so prevozili tudi po 4.000 kilometrov brez daljšega postanka, kakaj čas je bil nadvse dragocen. Potrošnja čokolade v Timminsu se je neznansko dvignila, saj nihče ni imel več časa za redne obede. Prišli so v domačini so se na hitro opremili za bivanje v samotni, pokupili so goro galos, spalnih vreč, lopat in špiritnih kuhinjskih. In medtem ko so iskalci tako obloženi s helikopterji (cena vožnje: kakih 80.000 dolarjev na uro), je prišlo ali pa kar na lastnih podplatih odrinili v zasneženo divjino okoli Timmins, da bi si zakoličili parcele in tako uveljavili svoje pravice za iskanje zlata, medtem torej so drugi začeli iskati srečo doma. Ves Timmins se je zadržal, da bi čimprej nakupil akcijske papirje. Banka v Torontu od svoje ustanovitve še ni imela takega prometa.

Povod za zlato mrzlico je dala družba »Texas Gulf Sulphur Company«: geologi tega največjega producenta žvepla na svetu so v bližini Timmins po šestletnem iskanju našli na velikanska nahajališča srebra, bakra in kositra. Rudo je mogoče kopati z dnevnim kompom, nahajališče pa cenijo na 25 milijonov ton, oziroma 850 milijonov dolarjev vrednosti.

Po tem odkritju pa se niso dvignile samo delnice telesaške družbe, tudi posestniki v bližini rudnika in preprodaletci so na mah obogateli z oddajanjem zemljišč. Za licenco 5 dolarjev si lahko vsak iskalce zakoliči na leto osemnajet parcel po 162 tisoč kvadratnih metrov. Traja rok za prijavo iskalnih pravic 31 dni, oblasti še nimajo pregleda, vendar pa me-

nijo, da iskalci ne bodo našli na drugi strani kot na mah in granit. Tudi množica spekulativov z delnicami bo po mnenju predsednika torontske banke v najbližji prihodnosti morala računati z občutnimi izgubami. Dobitek pa bo imelo mesto Timmins, ki so ga leta 1912 ustanovili

ZA VSAK PRIMER PA POGODBA

Minuli teden sta se v predmestju Baltimore (ZDA) poročila William Metzger in Teresa Balough, oba stara po petintrideset let, oba brez večjega premoženja in prav nič kaj posebno znana v svojem mestu. Skratka, poroka ne bi vzbudila prav nobene pozornosti, če William Metzger, očito močno v strahu pred tam matriarhatom, ki je tako razširen v ZDA, ne bi zahteval od žene, da tik pred poroko podpiše kar tri strani dolgo pogodbo, v kateri so s prav pravnisko natančnostjo opisane vse pravice in dolžnosti žene. No pravice je pravzaprav malo, več je dolžnosti in tako je zakonski par kot izjemni primer hitro zaslovel po ZDA. Ženskam se zdi neverjetno, kaj vse si je drznil ta Metzger, nekateri moški pa verjetno obžalujejo, da tudi sami niso zahtevali od svojih sedaj gospodovskih žena, da pred poroko podpišejo podobno listino. Zakaj v tej listini lepo in jasno piše, da mora biti žena »ljubeča, pošena in ubogljiva« do moža, ki ima edino pravico odločati o vseh zadevah. »Če bi prišlo do sporov,« piše v enem izmed številnih členov, »jih morata zakonca odpraviti z razumnostjo rešitvijo, na vsak način pa je končna odločitev pravica moža.« Med drugim, verjetno da bi od vsega začetka odpravil morebitne nesporazume, pa je previdni mladoporo-

čence dal ženi, da podpiše tudi določilo, da mora »skuhati, prati, šivati in delati vse tisto, kar je treba, da bo dom v redu«.

V bistvu torej istista, ki bi lahko dokazovala zastarelo in preživelo pojmovanje moža, ki skuša še naprej obdržati oblast nad ženo, toda ki v bistvu, tako trdijo tisti, ki dobro poznajo ameriški način družinskega življenja, res dokazuje, da je ta Metzger samo izredno previden.

Iskalec zlata v »polni bojni opreml«

SITNOSTI Z ROŽAMI

Francija ima dobre pogoje za gojenje rož, kar ji omogoča odlično podnebje, primerna prst in tehnični napredek. Prav zato pa je po mnenju Francozov zelo narobe, da ne morejo več izvoziti toliko (odtrganih) rož. Bilanca opozarja na upad izvoza: letno izvozijo za okoli 15 milijonov frankov rož, in sicer v Nemčijo (za 5,4 milijona frankov), Veliko Britanijo (za 1,3 milijona frankov), na Švedsko ter v azijske, afriške in ameriške države. Skoraj ves uvoz rož (za okoli milijon frankov) pa prihaja z Nizozemske, ki uvaža iz

Francije samo za 500.000 frankov rož. To bi bilo navsezadnje še v redu (kar se tiče uvoza z Nizozemske), ko ne bi — prav tako z Nizozemske — uvozili na leto kar za 25 milijonov frankov cvetličnih čebulic.

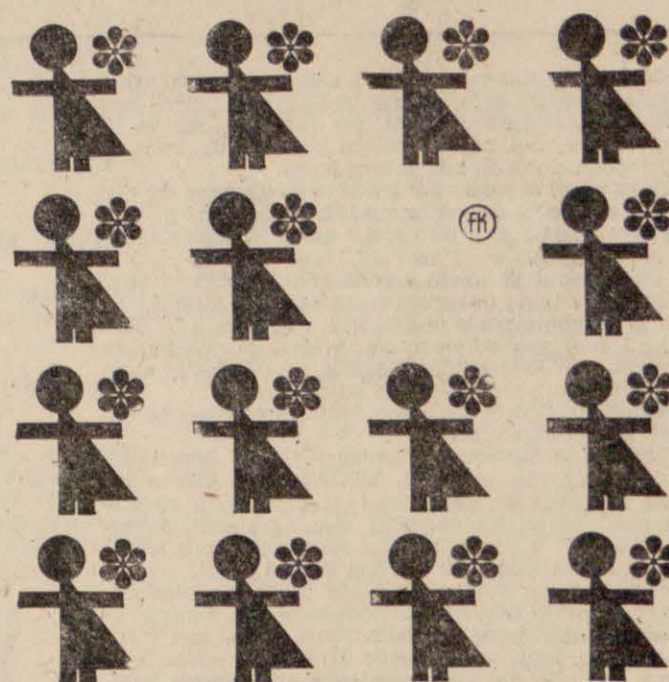
Ti podatki gredo francoskim izvoznikom in uvoznikom, še posebej pa gojiteljem rož, precej na živce, zlasti kadar se spomnijo, da so pred 1914. letom zalagali ves evropski trg s svojimi rožami.

Od kod ta zaton izvoza rož iz Francije? Prizadeti obtožujejo finančna bremena, cenovno premoč, skratka francoske cene, ki so za 15 do 20 odstotkov višje kot belgijske ali celo zahodnonemške. Uvozniki francoskih rož pa nimajo pomislekov samo zoper na sploh visoke francoske cene rož, marveč očita Francozom tudi hudo nestabilnost cen. Rože z Azurne obale se podražijo včasih tudi za dvakrat, kvaliteta pa tudi ni zmeraj, kot bi človek želel, pravijo uvozniki.

Francoski pravijo, da nimajo dovolj strokovnjakov, ki bi znali gojiti zmeraj enako lepe rože in teh po možnosti tudi dovolj. In tako se zgodi, da morajo celo odpovedati velikanska naročila rož iz Združenih držav Amerike in celo iz Teherana. Poleg tega pa ugotavljajo, da nimajo dobrega prodajnega omrežja, kakršnega premorejo sosede iz Evropske gospodarske skupnosti.

Francoskim gojiteljem rož in izvoznikom grozi še ena nevarnost, če odštejemo konkurenco sosedov, ki imajo prav takšno tehniko kot Francozi in podobne naravne pogoje. Hitler razvoj značnega prometa in nizke cene omogočajo na primer ZAR, Izraelu, Jugoslaviji, Guadalupe, da se vključijo v trgovino z rožami, ker so povrh vsega tudi njihovi proizvodni stroški nižji. Zato tudi nimajo večjih težav na evropskem trgu. Francozi z žalostjo ugotavljajo, da tudi ZR Nemčija že kupuje rože — izven Francije.

KAKOR DA VAM MANJKA DEL VAŠEGA ŽIVLJENJA...

Ko boste gledali album vaših fotografij, vam bo žal, če ne boste našli slik iz vaših mladih dni, slik staršev, otrok in prijateljev, slik vaših doživetij, lepih spominov... kakor da niste našli del vašega življenja... kakor da nekaj manjka. Fotografirajte, ker je fotografija del življenja, efke film pa čvar lepih trenutkov. Fotografirajte in uredite album spominov — album vašega življenja!

- za vsak aparat
- za vsako obdobje
- za vsako priliko
- efke film

VESELITE SE ŽIVLJENJA — FOTOGRAFIRAJTE!

Fotokemika ZAGREB

to se pripeti samo...

...v ZDA: Urad za varnost pri delu je pred sezono košenja trave s strojnimi kosilnicami zdaj svarilo: lansko leto je zahtevalo nespretno košenje 68.000 odrezanih prstov na rokah in nogah.

...na HAVAJIH: Dekleta v bikinih, ki učijo turiste drsenja na deskah po valovih, so pri tem povsem izpodrili moške. Oskodovanci so zaradi nelojalne konkurence zahtevali prepoved bikinijev.

...v CAMBRIDGESHIRU: Gospa Erenda Horn je za devet mesecev starega piščanca, ki mu ni zrastle perje, spleta obilico. Piščanček se v volnemem oblaku odlično počuti.

Rekord bedakov

Gre za enega tistih neumnih rekordov, ki so se kakor epidemija razširili iz Amerike v Evropo. Po tlačenju v avtomobile in telefonih celice so sedaj prišle na vrsto tudi postelje. Zadnje prizorišče take budalosti, ki bi kmalu zahtevala življenje poljudnika cele akcije — studenta Francisa Cartwrighta — je bila postelja v Waterfield Technical and Art College v Veliki Britaniji. Kar petdeset se jih je nagrmadilo na ležišče in prav spodaj je ostal mladi Fraser, ki na mu je v kratkem zmanjkalo sape. Oblitiga s krvjo in nezvestnega so nemudoma prepeljali v bolnišnico, kjer so mu pomagali z umetnim dihanjem zopet na ta svet. Nekaj stritih rekorderjev tako ali tako ne šteje. Ampak, kajno smo na postelji tiste ameriške revčke, omissile, nič več kot 22 jih niso uspeli naloziti na posteljo! Ne bi le tako rekot nre v celo 15-letnega Fraserja, ko je zopet zadihal.

VEČINA DIJAKOV PREPISUJE

V okviru »boja za poštenost«, ki ga je pričela velika marsejska gimnazija, so morali dijaki v posebni anketi povedati tudi, kakšne so njihove šolske navade. Ker je bila anketa anonimna in ker so profesorji še posebno poudarili, da gre v bistvu samo za to, da bi enkrat izvedeli za resnico in da ne bo nobenih posledic, direktor šole meni, da so odgovori še

kar iskreni. Iskreni in neke tudi porazni. Če nič drugega, je anketa pokazala, da petindevedeset odstotkov od 1.441 dijakov redno prepisuje vse domače in šolske naloge. Metode prepisovanja so stare, skoraj bi lahko rekli, kot svet — dijaki prepisujejo od boljših sošolcev, iz skritih knjig, iz dani, s pivnikov, klopi itd. — in vsaj toliko je staro tudi vse prepisovanje, toda tako velik odstotek je vseeno presenetljiv profesorje. Zlasti še, ker so dijaki odgovorili tudi, zakaj prepisujejo. Nepravilnost in strah pred slabim redom namreč nikakor nista edina vzroka. Mnogi prepisujejo predvsem zaradi športa (»To je odlični sport, ki razvija domišljijo in refleksje.« celo piše eden izmed anketiranih dijakov). Anketa pa je pokazala tudi, da je več dijakov precej bolj spravljiva kot vest dijakinja. Skoraj polovica fantov namreč meni, da ni prepisovanje prav nič hudega in nepomembna zadeva, med dekleti pa jih petinosemdeset odstotkov priznava, da je prepisovanje »huden greh«. No vsi pa se strinjajo, kot je eden izmed anketiranih lepo napisal, da je »vse skupaj greh staršev in profesorjev«.

MIKADOVA HČI V NEVARNOSTI

Pravijo, da je neka tolpa namerala ugrabiti princezo Takako, najmlajšo hči japonskega cesarja. Tako vsaj trdi obtožnica, ki jo ima v rokah tokijsko sodišče. Obtožnica je šest Japoncev, ki jih vodi prodajalec pohištva Kobayashi. Teh šest obtožencev je baje sledilo avtomobilu, s katerim se je peljala princesa in so jo poskušali ugrabiti. Menda so nameravali zahtevati zanj 100 milijonov jenov. Prodajalec pohištva je baje potreboval ta denar, ker se je zadržal pri igri.

Obrambi šestih obtožencev pa se je posrečilo prepričati sodišče, da ni očitljivih dokazov za poskus ugrabitve. Zato res, da so jih zalotili pri tem, da so zasledovali princezin avtomobil, toda to še ni dovolj za obtožbo za poskus nekega zločina. Policija je zvedela za nameravane ugrabitve od redakcije nekega časopisa, ki je dobila anonimno telefonsko sporočilo.

Sodišče je vseh šest obtožencev oprostil obtožbe poskusa ugrabitve, pač pa jih je obsodilo na osem mesecev do treh let zapora zaradi prepovedane nošnje orožja in ponarejenih potnih listov.

Princesa Takako živi zdaj v Washingtonu.

28 LET POUČEVAL BREZ DIPLOME

Precej smeja in nekaj jeze in sramu je bilo, ko so po naključju odkrili, da profesor Ferdinando D'Agostino, ki je poučeval na višji šoli v Cosenzi, pravzaprav ni profesor, ampak navaden goljuf. Pred leti mu je prišla v roke diploma nekega njegovega sorodnika — pravega profesorja — kar je nemudoma izabil. Skrbno je zbral profesorjevo ime in ga na domostil s svojim, poskrbel je še za overovljen duplikat in zadeva je bila urejena za celih 28 let njegove spedaške kariere. Obsojda je bila dokaj mila, saj jo je odnesel z 9 meseci pogojne kazni in globo 65.000 lir. Pa ne, da so mu upoštevali dolgoletno prakso in dobro vedenje? Ker so šolske oblasti zaradi tega postale hudo nezaupljive, so natančno preverile še dokumente ostalih profesorjev na tem zavodu — in ne zaman. Odkrili so, da ima podjetni D'Agostino še enega kolega v podobnem znamenju, samo da je Michele Aloe namesto književnosti poučeval matematiko in fiziko, seveda tudi s ponarejenimi diplomami.

OBVESTILO ZA POTROŠNIKE PRALNIH SREDSTEV!

OB PRAZNOVANJU 125-LETNICE DELOVANJA SPOROČA »MERIMA« POTROŠNIKOM PRALNIH SREDSTEV:

NOVO:

V JUBILEJNEM LETU JE V VSAKEM ZAVITKU »VISTA« (SREDSTVO ZA FINO PERILO) — DARILLO ZA VAS.

NOVO:

V VSAKEM VELIKEM ZAVITKU »TAJMA« (NAJEKONOMICNEJSI DETERGENT) JE PRAV TAKO PRESENEČENJE IN DARILLO ZA VAS.

NOVO:

»VIST« IN OBA ZAVITKA »TAJMA« STA PRILJETNO ODISAVLJENA.

STARO:

CENE SO NESPREMENJENE, KAKOVOST PA ZAGOTAVLJAJO IZKUSNJE 125-LETNEGA DELOVANJA.

Z DINAMITOM SE NI IGRATI

Napadi na banke, pa naj bodo na ravni diletantizma ali ne, niso žalosten privilegij samo velikih mest, vedno več jih je tudi v manjših krajih, kot je to nedavno pokazal primer v italijanskem mestecu Costa Volpina. Pustolovščina, če jo lahko tako imenujemo, se je končala kaj žalostno za napadalca, ki sta očitno podcenjevala dinamit. Potem ko sta ustreljala uradnike in jih zaprla v stransko sobo, sta pozabila na sosedo, ki so takoj opazili, da se v banki dogaja nekaj neobičajnega. Poklicali so karabinjerje, ki so neslišno obkolili bančno poslopje, medtem ko sta se roparja ukvarjala s praznjenjem predalov in polje, s katerih sta pobrala vse do zadnje lire. Ostal jima je še najtrši oreh, vreden truda — velika blagajna. Ni še jasno, ali sta poskušala odpreti blagajno z dinamitom ali pa sta ga nameravala uporabiti kot orožje proti policiji, ki ni več skrivala svoje prisotnosti. Gotovo je samo eno: v kratkem časovnem razmaku sta eksplodirala dva dinamitna patrona, ki nista samo opustošila bančnih prostorov, ampak sta tudi skoraj raztrgala amaterska gangsterja, delavca Oliva Piovanija in Giuseppeja Busatta, ki so ju nemudoma prepeljali v mestno bolnišnico, kjer se borita za življenje. Tudi v primeru, da ju rešijo, kar pa ni verjetno, bosta popolna invalida z iznakaženim obrazom.

Hudo poškodovani Olivo Piovani med prenosom v bolnišnico

Nisem še dobro dokončal zadnjega verza svoje imenitne deklaracije, že me je Moffat s komaj prikrito jezo prijazno trepljal po rami in mi molil pero v roke, češ naj podpisem prisego, da bom živel krepkosto vse do konca svojih dni.

»Izjavljam, da se bom od danes dalje pa vse do konca svojih dni izogibal vsem pastem, ki jih nam nastavlja jo alkohola...«

Pero se mi je treslo v roki. Okleval sem. S tem, da bom na tem dokumentu ponaredil podpis, se bom popolnoma postavil na stran Friendovih in bom z njimi deli vso odgovornost. Selena je opazila, da oklevam, pa je skočila pokonci, prihitela k meni in mi z gorečim navdušenjem stisnila roko.

»Podpiši, Gordy, ljubezen moja! Za vedno se odpovej strupu alkohola...«

Moffat je bil presenečen s pričo take gorečnosti in jo je pozorno pogledal. Ni bilo moč kljubovati izrazu zadovoljstva na njegovem obrazu in Seleni nem navdušenju. Premagovati sem se moral, da nisem izbruhnil v smeh. Sklonil sem glavo in z levico na koncu lista nakracal: Gordon Friend tretji.

Selena se je vrnila na svoje in se globoko odahnila. Moffat je pograbil podpisani list papirja in pomahal z njim pred navzočimi, kot da bi imel v rokah zastavo. Vsu se je aplavz. Moffat, še vedno v listom v roki, je dal znamenje in zbor je zapel hvalnico. Iz vseh teh krepkosti ust je zadonela Oda zarji.

Mar je bilo že vse končano? In tako zlahka? Mar se je gospod Moffat sprijaznil z dejstvi in pri sebi že razmišljal, kako bo v kratkem sprožil tožbo?

Pogledal sem ga in prepiral sem se, da je moja domneva pravilna. Moffat ni človek, ki bi se tako zlahka vdal v nekaj, kar mu prinaša škodo. Bil sem

»Da,« sem odvrnil.

»Tistega dne, ko je oče umrl, ste odpotovali v Los Angeles?«

»Da.«

»Zakaj?«

»Če se ne nisem mogel skriti za izgubo spomina, sem se še vedno lahko zgovoril na pijanost. Navade Gordyja Frienda so bile splošno znane, prav tako kot to, da je bil že zastrupljen z alkoholom.

»Prav bo, če pojasnim,« sem se rahlo nasmešnil.

»Napil sem se in pravzaprav nisem odšel v Los Angeles. Zdel sem pijančevati, kot je bila moja navada.«

»Koliko je bila ura, ko ste odšli?«

Marny mi je bila povedala.

»Bilo je proti večeru,« sem odvrnil.

»Preden je umrl oče?«

»Seveda.«

»Toda dopoldne tistega dne ste bili tu?«

»Da.«

»In niste opazili ničesar nenavadnega?«

Kot da bi se mi miš zadržal v trebušno votlino, toda uspelo mi je, da sem so nasmešnil in neprisiljeno odgovoril: »Ne bi mogel reči. Bil sem že močno pijan.«

Za trenutek sem okleval, potem pa sem se oju-nal in vprašal: »In zakaj vsa ta vprašanja?«

»Inspektor je zapril beležnico in se z mišičastimi rokami naslonil na kolena. »To ni zabavna stvar, go-spod Friend, in žal mi je, da vas moram nadlegova-ti, toda nekemu je očitno do tega, da dregne v očišče.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

Ko sem zvedel to, sem bil takoj bolj miren. Go-spa Friend mi je zatrjevala, da gospod Moffat sploh ni mogel podvomiti v moji identiteti. Brez nevarno-sti sem torej lahko prešel v ofenzivo.

»Moffat?« sem podzavestno vprašal.

»Da.«

63 prepičan o tem in prav ta prepičanost mi je naga-njala strah v kosti, da me je spreletaval srh.

»Gospoda, zdaj pa lahko mislimo na razvedrilo,« je napovedal Moffat. »Gospa Friend nam je dovolila, da se v naših prostih urah, ki jih še imamo, posluži-mo njenega prekrasnega bazena. Imate kopalne obleke s seboj?«

Vsi prisotni so v zboru pritrdili, potem pa so se začeli drenjati okoli mene, da bi mi čestitali, ker sem postal njihov tovarš.

Ko so mi že vsi zazeleli dobrodošlico kot no-vemu članu Lige, sem opazil, da sta vstopila dva ne-navadna tipa in se ustavila na pragu. Eden je bil vi-deti precej star, nemara zaradi sivih las in obraza, prepreženega z nabrekliimi žilicami. Drugi, bolj mlad, postaven in odločen, po vsem videzu ni sodil k družbi Moffatovih pristajev.

Opazil sem, da je odvnetik Petherbridge pohitel k prisilecema in se z njima zelo sumljivo pogovar-jal, medtem ko so člani Lige počasi praznili dvo-rano in mi izražali željo, da bi me čimprej videli v svoji sredi. Medtem je pristopil tudi gospod Mor-fat in mi stisnil roko. Videti je bil zelo zadovol-jen, bolj, kot bi lahko hlinil človek, ki je pravkar doživel, da mu je nekaj milijonov dolarjev splavalo po vodi. Preden je odšel iz sobe, je nasrčeval s po-gledom ošinil nova gosta, ki sta še kar naprej govo-rila z odvnetikom, potem pa se je oddaljil in se delal, kakor da ju sploh ni opazil.

Gospa Friend ni opazila ničesar; suskala me je za roko in le s težavo brzdala svoje veselje.

»Zdaj je vse končano, dragi! Imeniten si bil! Vse je urejeno!«

Selena in Marny sta spremili babico v njeno

sobo, gospa Friend pa se je pridružila svojim gostom, ker očitno ni hotela zanemarjati svojih dolžnosti gostiteljice. Jan je izginil. Morda bi se moral pri-družiti drugim, toda res me ni prav nič mskalo gle-dati člane Lige v kopalnih oblekah. V sobi sem ostal sam z neznanimi gostoma in odvnetikom.

Zaskrbljeno sem si jih ogledoval. Moj pogled jih je vzpodbodel, da so pristopili k meni.

Odvnetik je bil vidno razburjen.

»Gospod Friend,« je dejal. »Zadostili ste vsem do-ločbam oporoke. Bile so zelo jasno izražene in dr-žali ste se ji do črke.«

»Torej nima Moffat nobene besede več pri tem?« sem si drznil vprašati.

»Kar zadeva formalno plat oporoke ne. Toda vmes je še nekaj... še nekaj zelo neprijetnega... Bi hoteli nakloniti kako minuto vaše pozornosti tema dvema gospodoma in meni?«

»Seveda,« sem odvrnil, čeprav v veliki zadregi.

»Čudno, nenavadno...« je začel odvnetik. »Tale je doktor Leland,« mi je predstavil starejšega gosta, »zdravnik, ki je zdravil vašega očeta. Ne vem, če se poznate?«

Cutil sem, da postajam zbezan. Seveda, gospa Friend ni pričakovala, da bo prišel tudi doktor Leland.

»Nisem še imel časti, da bi se seznanil z vami, gospod Friend,« je rekel stari mož.

Odleglo mi je in kri mi je spet normalno kro-žila po žilah.

»To pa je inspektor Sargent.«

Inspektor! Ze se mi je zdelo, kakor da bi me njegovi jekleni prsti pograbili za roko. Toda ne! In-spektor se mi je prazno smehel, tako brezbržno in neprisiljeno, da je bil zaman sieherni moj napor, da bi uganil njegove misli.

»Saj je očitno, da je gospod Moffat pri vsem tem zainteresiran.«

»Razumljivo. Rekli so mi, da je na kocki velika dediščina,« je odvrnil inspektor. »Sicer pa, naj ima interes ali ne, opraviti moram svojo dolžnost.«

»Seveda.«

»Ker nisem hotel motiti v zalozanju družine, ki je že tako dovolj prizadeta s smrtjo, sem se obrnil na edina človeka, ki mi razen družinskih članov lah-ko pri tem pomaga.« Pokazal je na advokata in doktorja Lelanda. »Sodeč po tem, kar sta mi pove-da-la, zahteve gospoda Moffata ne bo mogoče zav-rniti brez poprejšnje temeljite in vestne preiskave.«

Občutek glodajoče miši v želodcu se je spet po-novil.

»Pa bi lahko zvedel, kaj zahteva gospod Moffat?«

»Raje bi, če bi vam odvnetik in zdravnik pove-dala, kar sta prej menila.«

»Prosim vas, gospod Friend, verjemite mi, da je stvar zame izredno mučna. Prej seveda nisem pomi-slil na to,« je začel odvnetik, »ob vprašanju, ki jih je zastavil inspektor, pa se mi je spomin osvežil. Vas oče mi je telefoniral nekaj ur pred smrtjo. Zdel se mi je zelo vznemirjen. Dočel je zmešek za naslednji dan. Hotel je spremleniti oporoke. Ker sem vedel, da je zelo zaletav, in ker sem poznal njegov način mi-sljenja...«

Inspektor mu je segel v besedo.

»Doktor Leland bi lahko ponovil, kar je povedal meni.«

Leland ni bil nič manj v zadregi kot prej odv-etnik. »Takole stoji stvar, Friend. Vašega očeta sem zdravil, odkar se je nastanil tu, v Kaliforniji. Inel je hudo srčno napako in ni bilo izključeno, da ga lah-ko vsak čas stisne. Nekega večera me je poklicala va-ša mati. Friend se je zelo slabo počutil, srce mu je

»To ni prav nič važno. Podpisali boste v prisot-nosti teh dveh gospodov. Zadoštuje samo znamenje.«

Kaj sem mogel drugega? Podpisal sem in priči sta podpisali za menoj.

»Vse bom storil, da se zadeva pospeši,« mi je zagotovil prijateljsko naklonjeni inspektor. »Mislim, da bomo čez štiriindvajset ur že imeli izvid in soe-no ugotovitev.«

Segel mi je v roko in z ometa odšel. »Nikar se ne vznemirjate, Friend! Pričakovati je bilo, da bo Moffat storil vse, da se polasti denarja. Na vašem mestu tega ne bi omenil drugim v družini. Samo pri-zadelo bi jih.«

»Seveda,« sem pritrdil.

In naslednji trenutek sem bil že sam.

Vsa hiša se je kopala v soncu. Zapeljal sem se v dnevno sobo, kjer je bila zbrana vsa družina Friend. Selena s je že razpustila lase, odvrnila žalno obleko in jo zamenjala z mikavno kopalko, kakršne nosijo na Havajih, tudi Marny se je že preoblekla, sedela s podvitimi nogami na divanu in divje kadi-la. Samo gospa Friend je bila še vedno v žalni oble-ki; pletla je, v naročju pa je imela vrečko z bonboni. Ko me je zagledala, se mi je nasmešnila. »Dragi moj, odšli so. Nisi storil prav, ker nisi pozdravil go-spada Moffata. Navsezadnje je le požar grenki pelin kot kavalir. Kdo pa je bil tisti postavni mladenič, ki je govoril z Lelandom in odvnetikom?«

Njena vedrina mi je parala živce.

»Tisti postavni mladenič,« sem ježno odgovoril, »je policaj.«

Vse tri so me pogledale. »Kaj pa je hotel?«

»Privolitev za izkop. Sumijo, da je bil stari Friend umorjen.«

»In si mu ga dala?«

»Ne. V sobi je bila Selena.«

Obrnil sem se k Seleni: »Je bilo tako?«

»Da, dragi. Bila sem v sobi, ko se je Marny vrnila.«

»Si mu dala zdravilo?«

»Ne. Vprašala sem ga, če hoče kapljice, pa je de-jal, da jih je že vzel.«

Srhl me je spreletel. »Potem mu jih je dal Gordy?«

»Najbrž, mislim...«

Spet sem se obrnil k Marny. »Kdaj se je vse to dogajalo?«

»Približno ob pol devetih.«

»Ali je bil oče po Gordyjevem odhodu normalen, ko sta bila s Seleno pri njem?«

»Da. Toda pri njem sva ostali samo nekaj minut.«

Pokazal sem na mater: »Ali si poklicala doktorja Lelanda, ko si opazila, da je dobil stari Friend nov napad?«

»Počakaj...! Bilo je kakih pol enajstih. Da, pol enajstih je bilo, kajti Friend je ponavadi zaspal ob enajstih. Prišla sem k njemu, da bi videla, če kaj potrebuje... pa sem ga našla.«

Vse je bilo logično povezano med seboj. Misli so mi zastale.

»Odvnetik je povedal, da ga je Friend nekaj ur pred smrtjo poklical in mu povedal, da namerava spremleniti oporoke. To pomeni, da je telefoniral ta-krat, ko je bil pri njem Gordy. Razumete, kaj hočem reči? Friend je bil jezen. Poklical je Gordyja; ta je bil pijan in tedaj se je odločil, da pokliče advokata in spremleniti oporoke.«

Pozorno sem opazoval gospo Friend. »Če se boš še zdaj smejala, potem si res junaska,« sem ji za-brusil. »Friend grozi, da bo spremenil testament, po-kljče odvnetika, potem pa si sputi dati zdravilo. Vsak

»In si mu ga dala?«

»Ne. V sobi je bila Selena.«

Obrnil sem se k Seleni: »Je bilo tako?«

»Da, dragi. Bila sem v sobi, ko se je Marny vrnila.«

»Si mu dala zdravilo?«

»Ne. Vprašala sem ga, če hoče kapljice, pa je de-jal, da jih je že vzel.«

Srhl me je spreletel. »Potem mu jih je dal Gordy?«

»Najbrž, mislim...«

Spet sem se obrnil k Marny. »Kdaj se je vse to dogajalo?«

»Približno ob pol devetih.«

»Ali je bil oče po Gordyjevem odhodu normalen, ko sta bila s Seleno pri njem?«

»Da. Toda pri njem sva ostali samo nekaj minut.«

Pokazal sem na mater: »Ali si poklicala doktorja Lelanda, ko si opazila, da je dobil stari Friend nov napad?«

»Počakaj...! Bilo je kakih pol enajstih. Da, pol enajstih je bilo, kajti Friend je ponavadi zaspal ob enajstih. Prišla sem k njemu, da bi videla, če kaj potrebuje... pa sem ga našla.«

Vse je bilo logično povezano med seboj. Misli so mi zastale.

»Odvnetik je povedal, da ga je Friend nekaj ur pred smrtjo poklical in mu povedal, da namerava spremleniti oporoke. To pomeni, da je telefoniral ta-krat, ko je bil pri njem Gordy. Razumete, kaj hočem reči? Friend je bil jezen. Poklical je Gordyja; ta je bil pijan in tedaj se je odločil, da pokliče advokata in spremleniti oporoke.«

Pozorno sem opazoval gospo Friend. »Če se boš še zdaj smejala, potem si res junaska,« sem ji za-brusil. »Friend grozi, da bo spremenil testament, po-kljče odvnetika, potem pa si sputi dati zdravilo. Vsak

»In si mu ga dala?«

»Ne. V sobi je bila Selena.«

Obrnil sem se k Seleni: »Je bilo tako?«

»Da, dragi. Bila sem v sobi, ko se je Marny vrnila.«

»Si mu dala zdravilo?«

»Ne. Vprašala sem ga, če hoče kapljice, pa je de-jal, da jih je že vzel.«

Srhl me je spreletel. »Potem mu jih je dal Gordy?«

»Najbrž, mislim...«

Spet sem se obrnil k Marny. »Kdaj se je vse to dogajalo?«

»Približno ob pol devetih.«

»Ali je bil oče po Gordyjevem odhodu normalen, ko sta bila s Seleno pri njem?«

»Da. Toda pri njem sva ostali samo nekaj minut.«

Pokazal sem na mater: »Ali si poklicala doktorja Lelanda, ko si opazila, da je dobil stari Friend nov napad?«

»Počakaj...! Bilo je kakih pol enajstih. Da, pol enajstih je bilo, kajti Friend je ponavadi zaspal ob enajstih. Prišla sem k njemu, da bi videla, če kaj potrebuje... pa sem ga našla.«

Vse je bilo logično povezano med seboj. Misli so mi zastale.

»Odvnetik je povedal, da ga je Friend nekaj ur pred smrtjo poklical in mu povedal, da namerava spremleniti oporoke. To pomeni, da je telefoniral ta-krat, ko je bil pri njem Gordy. Razumete, kaj hočem reči? Friend je bil jezen. Poklical je Gordyja; ta je bil pijan in tedaj se je odločil, da pokliče advokata in spremleniti oporoke.«

Pozorno sem opazoval gospo Friend. »Če se boš še zdaj smejala, potem si res junaska,« sem ji za-brusil. »Friend grozi, da bo spremenil testament, po-kljče odvnetika, potem pa si sputi dati zdravilo. Vsak

»In si mu ga dala?«

»Ne. V sobi je bila Selena.«

Obrnil sem se k Seleni: »Je bilo tako?«

»Da, dragi. Bila sem v sobi, ko se je Marny vrnila.«

»Si mu dala zdravilo?«

»Ne. Vprašala sem ga, če hoče kapljice, pa je de-jal, da jih je že vzel.«

Srhl me je spreletel. »Potem mu jih je dal Gordy?«

»Najbrž, mislim...«

Spet sem se obrnil k Marny. »Kdaj se je vse to dogajalo?«

»Približno ob pol devetih.«

»Ali je bil oče po Gordyjevem odhodu normalen, ko sta bila s Seleno pri njem?«

»Da. Toda pri njem sva ostali samo nekaj minut.«

Pokazal sem na mater: »Ali si poklicala doktorja Lelanda, ko si opazila, da je dobil stari Friend nov napad?«

»Počakaj...! Bilo je kakih pol enajstih. Da, pol enajstih je bilo, kajti Friend je ponavadi zaspal ob enajstih. Prišla sem k njemu, da bi videla, če kaj potrebuje... pa sem ga našla.«

Vse je bilo logično povezano med seboj. Misli so mi zastale.

»Odvnetik je povedal, da ga je Friend nekaj ur pred smrtjo poklical in mu povedal, da namerava spremleniti oporoke. To pomeni, da je telefoniral ta-krat, ko je bil pri njem Gordy. Razumete, kaj hočem reči? Friend je bil jezen. Poklical je Gordyja; ta je bil pijan in tedaj se je odločil, da pokliče advokata in spremleniti oporoke.«

Pozorno sem opazoval gospo Friend. »Če se boš še zdaj smejala, potem si res junaska,« sem ji za-brusil. »Friend grozi, da bo spremenil testament, po-kljče odvnetika, potem pa si sputi dati zdravilo. Vsak

»In si mu ga dala?«

»Ne. V sobi je bila Selena.«

Obrnil sem se k Seleni: »Je bilo tako?«

»Da, dragi. Bila sem v sobi, ko se je Marny vrnila.«

»Si mu dala zdravilo?«

»Ne. Vprašala sem ga, če hoče kapljice, pa je de-jal, da jih je že vzel.«

Srhl me je spreletel. »Potem mu jih je dal Gordy?«</

CHARLOTTE
ARMSTRONG

JE BILA GOSPODIČNA PEACOCK?

Gospodična Peacock je uživala v prijetnem popoldnevu. Na sebi je imela oguljen črn plašč, pod katerim se je skrivala modra obleka druge kakovosti. V rokah je trdno stiskala torbico. Več kot čudovito je bilo sprehajati se v februarjem soncu, z nepokrito belo glavjo in gledati izlozbe s prijetnim občutkom moči. Visoka postava se je ustavila za njenim hrbtom. In na drugi strani še ena. »Gospa?« Gospodični Peacock so se zamajale noge in srce ji je poskočilo. Bila sta policaja.

»Kaj? Zakaj?« je lovila sapo.
»Pojdite malo z nami. Samo nekaj vprašanj.« Glas ni bil napaden, vendar ne bi mogla odbiti.
»Toda... ne razumem, za kaj gre.«
»Pomagajte nam. Policijska zadeva.« Glas ni povedal dosti. Skoraj prosil je.
»Prav gotovo, če bom... če bom lahko.« Bila je zelo zbegana. Čeprav sta policaja, si je rekla, se zato še ni treba bati. Gospodična Peacock se je torej prepustila usodi. Vsi trije so stopali v središču pozornosti in skoraj radovedno pogledovali drug drugega. Kar veselilo jo je, da ni bila preveč prestrašena. Nič ne je ni poznal. Tudi ona ni poznala nikogar. Poskušala je hoditi čim bolj vzravnan med tema visokima možema. Ko pa sta jo pripeljala skozi vrata, ji je zaprl sapo.
Vstopili so v trgovino s perilom. Bila je dolga in ozka, s hodnikom, pultom in policami na steni. Na stolu je sedela neka ženska. Ob njej je slonel policaj.

Ženska je dvignila kopico neverjetno rdečih las. Z nalepotičnega obraza so jezno rjave oči opazovale gospodično Peacock. Nenadoma pa je hripavo zavpila: »Ta je! Ta umazana stara ptička! Dobili ste jo!«

Gospodična Peacock se je opotekla. Potem je vstopil možič v rjavi obleki. Pokimal je policajem in vedro dejal: »Imenujem se Miller. Sem detektiv, policist. No, kaj je narobe?«

»Povedala vam bom.« Rdečelaska je dramatično dvignila roke in ramena. Še bolj jezno je zavpila: »Sem Naomi Nelson in to je moj lokal. Zjutraj sem kot navadno prišla odpirat vrata, ko je ta stara ptička že čakala. Odprla še nisem, seveda. Ura še ni bila devet. Toda bila sem prijazna z njo. Brž ko sva vstopili, pa je naperila pištolo name. Kar pogledajte jo! Človek si ne bi mislil!«

»Pištolo?« se je začudil mož v rjavi obleki.
»Našli smo jo že.« je dejal eden od policajev, »v zaboji za smeti. In tudi par sivih svetlih rokavic.«

»Tako je!« je vzključila Naomi. »Rokavice in vse drugo. Kaže, da je prava, ta stara mama. Vrgla me je za zaveso, naravnost v skladišče. Mislim, da...! Navsezgodaj! Bila sem na smrt prestrašena. Kar omedlela sem.«

»Ko sem se zavedela, sem ležala na tleh v skladišču. Popolnoma zvezana! Usta sem imela zamašena s hlačkami. Uf! Nogavice čez obraz. Pogledjte znamenja! Po rokah in po nogah. In po zapetjih! Vsa pobita sem. Pa denar! Vse kar sem imela, je bilo v blaginji. Torej, kaj je napravila stara mama? Izpraznila je blaginjo in ves dopoldan pobirala denar od mojih strank. Povrh vsega pa je še vključila ventilator, tako da nič ne morem slišati mojega stokanja. Saj veste, da se premikati nisem mogla.«

Mož v rjavi obleki je dejal: »Kako pa ste se osvobodili, gospodična?«

»No, vidite, vedno obedujem ob istem času. Bilo je približno trideset na eno, vsaj moralo bi biti, ko me je nekdo poklical: Hej! Hej! Tako sem torej vedela, da je odšla. Zaropotala sem in našel me je. Ona je odšla, vendar ni prišla daleč. Dobili ste jo. Moram reči, da ste dobri. Prav ona je in nič druge. Hija, stara mama.« je zmagoslavno zaklicala Naomi.

Vsi so se ozirli na gospodično Peacock. »Ta zgodba mi je popolnoma neznana.« je dejala. »Nikoli nisem videla te... te mlade ženske. Tu nisem bila še nikoli.«

»Ha, ha,« se je pomarejeno zasmejala Naomi.

»Bi se nam lahko predstavili?« je vprašal mož v rjavi obleki.

»Imenujem se Mary Peacock. Gospodična Peacock. Ne vem... Kako naj vam dokazem, da je to res?«

»Imate vozniško dovoljenje?«

»Nimam. Imam pa izkaznico za knjižnico.« Gospodična Peacock je pobrskala po torbici. »Verjetno me tam poznajo. Seveda imam tudi bančno knjižico, vendar ne pri sebi. V stanovanju je. Kar nerodno mi je.« je duhovito odvrnila gospodična Peacock. »Ta ženska se je verjetno zmotila.«

»Prepoznala bi jo tudi v peku.« je vročerveno rekla Naomi.

Mož v rjavem se je vrnil vmes in prosil gospodično Peacock, naj izprazni torbico. Gospodična Peacock je položila na mizo čist robc, najemniško pogodbo in rdečilo za ustnice.

Potem se je denarnico in listično. Kovanci so bili težki. Bankovci so bili po pet in po ena. Pokazala je tudi izkaznico za knjižnico. Otupela je žepni nož s bisernim ročajem, ki ga je imela vedno pri sebi. Pred šestimi leti ji ga je bil podaril brat, preden je umrl. Iz torbice je pogrnila še posodico za dišečo sol, z okrušenim vrhom. In čisto majhen zavoj čistega perila. Pa še zavitek mete za dihanje. Predpis češnje in od zadnje nedeljske maše. Obročec iz žice, z majhnimi medenastimi zaponkami. In nazadnje še zvitek buk bankovcev, ki jih je potegnila iz stranskega žepa.

»Ta, ha,« se je zasmejala Naomi. »Tu je. To je moj denar.«

»Oprostite,« je rekla gospodična Peacock. »To je moj denar.«

»Zakaj ga imate posebej?« je hotel vedeti mož.

Gospodična Peacock se je zbrala: »Kar... kar dobro živim. Kadarkoli mi na teden ostane kaj denarja, ga posebej shranim. Tu je ena imetdeset dolarjev in devetinosemdeset centov. Imam jih pri sebi, ker sem nameravala kupiti nov plašč.«

Potem je rdečelaska začela izzivati. Mož je so posvetovali. Prostor je bil dušljiv in poln truska. Ljudje so prodajali zija. Gospodična Peacock se je zdelo, da je zašla v vrtnice. Pazljivo je zložila stvari nazaj v torbico.

Oddahnila se je. Mož v rjavni obleki jo je povabil v avto. Obrazi strmečih ljudi so jo preveč begali. Brž ko sta se odpeljala, pa je zbrala vse pogum in rekla: »Prosim, kaj bo zadel?«

Mož je odgovoril: »Dekle bodo peljali na postajo in zapisali njeno izjavo. Poiškali bodo tudi kakšno stranko, ki je bila zjutraj tu in vas je morda videla. Dekle nam ne more povedati imen. Ni jih mogla prepoznati.«

»In kaj bo z menoj?«

»Preiskal bom vaš alibi.« Ni mu odgovorila. Nato je dejal: »Ali razumete, kaj mislim reči?« Gospodična Peacock ga je zelo dobro razumela. »Gospod,« je rekla, »jaz nimam dokazov. V Kalifornijo sem prišla pred dvema mesecema. Sem iz Philadelphie. Upokojena knjižničarka. Zadnja leta imam vsako zimo napad gripe. Nikogar nimam, da bi skrbel zame. Zato sem prišla sem. Živim popolnoma sama. Nimam ne sorodnikov, niti prijateljev ali znancev v bližini. Nič me ni mogel opaziti to jutro ali že kdaj prej.«

»Saj niste nevidna, gospodična Peacock,« je ostro dejal mož.

»Morda pa tudi sem.«

»Se lahko spomnite, kaj ste počeli zjutraj?«

»Seveda. Toda ne morem vam dokazati. Tudi vi ne morete.«

»Bomo videli,« je rekel.

Ustavila sta se pred njenim stanovanjem. Gospodični Peacock se je tresla roka, ko je odklepala vrata v drugem nadstropju. Mož v rjavem si je ogledal njeno sobo, majhno kuhinjo, kopalnico in shrambo.

»Stari,« je rekla gospodična Peacock, »vendar pa je prepletkano in tudi drago ni. Meni je kar všeč.«

Rekel je: »V redu. Kar po vrsti. Danes zjutraj?«

»Zbudila sem se,« je otročje dejala. Ostal je miren. »Kdaj?«

»Res vam ne morem povedati. Zadnje dni poskušam čimveč spati.« Previdno se je dotaknila suhih ustnic. »Najprej sem skuhalo kavo. Potem sem šla pod prho. Pospravila sem posteljo in zajtrkovala. Bila sem seveda popolnoma sama.«

»Ste morda odprli vrata?«

»Gotovo. Prinesla sem mleko. Toda nikogar ni bilo na hodniku. Nikogar nisem videla. In nič me ni videl.«

»Nadaljujte.«

Gospodična Peacock je obžalovala: »Zelo mi je žal. Nisem vedela.«

»Oh, nikar, poslušajte,« je rekla gospa Bradley, »ne prenehajte. Zelo rada poslušam stare pesmi. Spominjajo me na mlada leta. Ne prenehajte, prosim vas. Žal mi je... Okrogli obraz gospe Bradley se je skremžil kot obraz užaljenega otroka.

Malo začudena je gospodična Peacock sledila možu v rjavi obleki do strehe. Neka mlada stranka je bila tam z rožnatim perliom, ključicami in kosaro.

Ime ji je bilo gospa Terry Payne in tudi ona še ni nikoli prej srečala gospodične Peacock. Oh, videla jo je že. Toda ne to jutro. »Lahko vam rečem edino to,« je dejala gospa Terry Payne, »da je morala obesiti perilo po deveti in petinštrideset minut. Ko sem obesila svoje, njeno perilo še ni viselo.«

»Poznate njene stvari, kajne?«

»Prav gotovo,« je dejala gospa Terry. »Opazila sem jih že prej. Vidite, jaz sem še mlada. Vedno si želim, da mi kupčije ne bi spodletele

od teh debelastih mamic z dvema cizama blaga pa nimajo dovolj poguma, da bi ji dale prednost.« Dekle se je zvilo in s svinčnikom popraskalo po laseh. »To me tako zelo jezi,« je rekla.

»Ste jo morda videli danes zjutraj, gospodična?«

»Ne vem. Ste bili tu?«

Gospodična Peacock je prikimala, preden jo je mož prekinil.

»Gotovo, videla sem jo,« je na glas dejala dekle. Na široko je razprla oči, tako da je bila zelo podobna lažnivki.

»Koliko je bila ura?«

»Zjutraj je še bilo.« Dekle je skomizgnilo z rameni.

»Kaj je kupila?«

Dekle je trznilo s trepalnicami. »Špansko čebulo,« je glasno odgovorila. S pogledom je opazila gospodično Peacock, da bi se prepričala, če je uganila prav. Veselo je pogledala in se poskušala opravičiti: »Glejte, kot se spo-

kriva. Kako nenavadno, kako zelo čudno, je pomislila.

»Nadaljujte,« je prosila druga ženska. »Saj ni ona kriva, kajne? Tega enostavno ne morem verjeti.«

Potem se je ženska z novo priresko nečesa spomnila. »Kosilo,« je skoraj zakricala. »Ne povejte mi ničesar. Jaz vam bom povedala. Ko sem poklicala otroka in ju vprašala, kaj bosta jedla, nista hotela ničesar drugega kot sendvič s paradižnikom in surovo čebulo.«

»Kaj?« je zavpila druga ženska. »Saj jima tega nisi dala, Barbie?«

»Seveda sem,« je rekla Barbie. »Zakaj pa ne? Zemelj nisem imela, pa sem jima namazala kar na kruh. No?« Pogledala je moža. »Kje sta dobili to idejo?«

»To je jedla gospodična Peacock,« je priznal.

»Torej zdaj veste,« je rekla tista z novo priresko z velikim zadovoljstvom.

Zahvalil se jima je in ju pustil iti. Stekli sta do otrok. Gledali sta nazaj in se smejala.

Mož v rjavi obleki se je približal gospodični Peacock. Ni se smejal. Ali ga bo počakala, da bo šel po avto? Seveda.

Po kratkem času se je vrnil in jo vladno povabil v voz. Gospodična Peacock je dejala: »Često se mi dogaja, da mi zaupajo.«

»Tako ne boste prišli daleč,« je odsotno dejal.

»Vem, da to ni alibi,« je vedro pristavila. »Otroka bi me lahko videla tudi kak drug dan. To je nepomembno. Samo domneva je.«

»Resnično,« je rekel in pogledal navzgor.

»Me peljete na policijsko postajo?«

»Da.« Mož v rjavi obleki je vzdihnil.

Tudi gospodična Peacock je vzdihnila. Kar zadovoljna je bila.

Na policijski postaji sta že sedela neki možič v modri obleki in ženska, ki je imela na sebi rožnato krilo in belo jopico. »To je gospa Norwood,« je rekel, »ki je zaposlena v pekarni, samo nekaj korakov od trgovine s perilom. Danes zjutraj je tam kupila kombinizo.«

»Gospa Norwood, ste že kdaj videli to žensko?« je vprašal mož, ki je bil z gospodično Peacock. Zdelo se je, da bi jo rad predstavil.

Gospa Norwood je poškilila. »Res ne vem. Ne spominjam se.« Bila je zelo vznemirjena.

»Ali lahko rečete, da vam o n ni stregla?«

»Tega ne bi mogla reči.« Zvila je roke. »Ni sem je tako dobro pogledala. Gledala sem blago. Vem le, da ni bila tako mlada.«

Mož v rjavi obleki je skoraj obupal. Gospodična Peacock je to čutila. Zatorej je položila roke na mizo in vprašala: »Ali prepoznate moj glas?«

Ženska je rekla: »Ne. Ne. Nisem poslušala. Nikakor ne bi mogla reči. Ne morem pomagati.«

»Gotovo ne,« je z olajšanjem dejala gospodična Peacock.

Mož v modri obleki se je ozrl na moža v rjavi obleki, ki je zavrel oči. Toda gospodična Peacock si je predstavljala: »Gledali ste blago, vendar pa ste morali videti njene roke. Je imela rokavice?«

»Rokavice! Bog pomagaj, pa sem res nekaj takega opazila.« Gospa Norwood si je ogledala njene roke. »No, je nenadoma duhovito in odločno zaključila, »ne bi mogla reči, kdo je bil, vendar pa sem si na jasnem, da ta dama ni bila.«

»Kako to?« je vprašal mož v rjavi obleki.

»Ker sem opazila, da je imela zelo dolge nohte. In pogledate!«

Gospodična Peacock je imela srednje dolge nohte, brezhibne in narahlo polakirane z brezbarvnim lakom.

Mož v rjavi obleki je tiho dejal: »Tudi odtise na pištoli že imamo. In zdravniško poročilo. Isto kot Glendale. Lahko sumimo...«

»Priznajte se vam bom, samo gospodično Peacock še posprejim domov.«

Gospodična Peacock mu je rekla v avtomobilu: »Seveda, beseda gospe Norwood je premo utemeljena.«

Zastokal je.

»In res je, da še vedno ne morete dokazati, da nisem bila v tisti trgovini?«

»Drži,« je zagodrnjal.

»Ugotoviti bo moralo sodišče...« je začela. Potem pa je izbruhnil: »Ne bo tako. Vem, da ste preveč brali.«

»Toda...«

»To pomaga. Odvisno je od značaja. Od spoštovanja. Pravim vam, da vem. Ze dalj časa vem. Torej, če želite...« Potem pa je zamrmral: »Oprostite mi.«

Gospodična Peacock je sramežljivo umolknila. Pomagal ji je izstopiti in skesano je rekla: »Rad bi se vam opravičil, gospodična Peacock, če sem bil preveč nadležen. Žal mi je.«

»Oh, ne,« je zaklicala gospodična Peacock. »Prosim vas, ne opravičujte se niti za eno minuto! Imela sem čudovit popoldan.« Ponudila mu je roko. Prikloni se je tako globoko, da je skoraj zgrešil elegantne prste, ki jih je poskusil poljubiti. Gospodična Peacock se je nežno umaknila. Odkorakala je kot kraljica v svoj grad, v mesto, kjer je bila ne samo vidna, ampak so jo zelo dobro poznali.

PREVEDLA: MARINKA BOHINC

ILUSTRAL: JANEZ STARMAN

IZREKI

Občudujemo talent, pogum, dohroto, velike naloge in velike preizkušnje, spoštujemo pa samo denar (Becque)

Velik napredek je že sama želja po napredku (Rollin)

Vsaka doba ima svoje užitke, svojega duha in svoje šege (Boileau)

Navade nas navajajo na vse (Burke)

Navdušenje je genij iskrenosti in resnica brez njega ne more zmagati (Lythton)

Mnogi ljudje imajo radi pesnike samo tako, kot imajo radi sir, se pravi, da se jim zdi dober šele takrat, ko ga načno črvi (Brentano)

Književni prevodi so podobni ženam: če so zvesti, niso lepi, če pa so lepi, niso zvesti (Brentano)

»Potem sem pospravila kuhinjo. Oprala sem nekaj stvari. Nesla sem jih na streho, da bi jih obesila. Tudi na strehi ni bilo nikogar. Niso me videli.«

»Koliko je bila ura?«

»Približno deset. Vrnila sem se v stanovanje in zalila rože. Potrgala sem ovenele liste in jih obrnila.«

Mož v rjavi obleki je stopil do okna in si ogledal tri rože. Tropska gomoljica je lepo brstela v vodi. Afrika vjolica je bila v senci. Potaknjene geranije je nerodno gledal iz konzerve in se obračal proč od svetlobe.

»Vidim, da ste jih res obrnili,« je dejal.

»Lahko bi jih bila tudi včeraj,« je rekla gospodična Peacock dokaj čemerno.

Pogledal jo je. Dotaknil se je štirih knjig na njemi mizi. »Skrivnost umorov? Knjižničarka?«

»Ljudje smo,« je rekla gospodična Peacock.

»Zelo so mi všeč.«

»V redu,« je prijazno dejal. »Nadaljujte.«

»Za večerjo imam zrezek. Vendar pa sem šla na trg, da bi si kaj kupila za kosilo in ga pojedla v parku. Sredi dneva tako prijetno sije sonce. Ponavadi sedem blizu vodometu. Vem, da je to precej po cigansko...«

Mož je rekel: »In potem?« Zdelo se je, da se močno trudi, da se ne bi zasmeljal.

»Nekaj časa sem tam sedela in premišljevala o nakupu. Pričakovanje je zelo pomembni del ugodja. Nazadnje sem se je odpravila nakupovati. Vi pa,« je rekla gospodična Peacock, »že veste vse drugo.« Nenadoma je sedla. Bila je izčrpana.

»Smem vprašati, koliko zaslužite?«

Povedala mu je. Ni bilo veliko. »Lahko se preživljam,« je vztrajala. »Skromna sem. Dejstvo je, da se rada potrudim in veselim se majhnih zmag.« Gospodična Peacock se ni zavedala izraza na svojem obrazu. Lahko bi bil dvom ali pa usmilenje. Toda ni prosila milosti. »Zdi se mi, da je moje življenje postalo zelo omejeno, zelo ozko, tako kot vsa življenja, ki se bližajo h koncu. Seveda pa ne mislim reči, da ne cenim vsakega njegovega delca.«

»Res je,« je prisiljeno dejal.

»Sprevideti morate,« je rekla gospodična Peacock, »da imam prav. Dokazov nimam. Nesmiselno bi bilo dokazovati, kar sem vam povedala.«

»Ne morem vedeti,« je dejal, »dokler se ne bom prepričal.«

Ženska, ki je odprla sosednja vrata, je bila postavna in svežega obraza. Mož v rjavi obleki je bil vlijuden in spoštljiv. Gospa Bradley je bila takoj pripravljena odgovarjati na njegova vprašanja. »Ne, nisem je videla zjutraj. Gospodična Peacock, ste rekli? Dober dan!«

»Dober dan,« je odgovorila gospodična Peacock z odrenenimi usti.

»Toda slišala sem jo, ko je bila pod prho. Če vam to kaj pomaga...«

»Oh kateri uri?«

»Ne bi vam mogla točno reči. Zelo se mi je mudilo. Gotovo pa je bilo pred pol deveto. Takrat sem morala ven.«

»Ste videli steklenico mleka pred njenimi vrati?«

»Kadarkoli grem tako zgodaj ven, sem še skoraj slepa. Mislim, da je nisem opazila.«

»Torej mi ne morete točno povedati, kdaj je bila gospodična Peacock v svojem stanovanju? Ali ste prepričani, da je sploh bila ona?«

»Seveda sem. Ona poje, ko se tušira. Minuli dnevi ali kaj podobnega. Te valčke...«

in da bi imela na starost urejeno življenje. Pogledajte njeno perilo!«

Gospodična Peacock je obstala in ni vedela, ali naj bo jezna ali ne.

»Zares elegantno,« je dejala ta neznana ženska. »Kvaliteta. Res trajno. No, nimam pojma.« Vzdihnila je. »Če je to vse...?« Odšla je.

Mož v rjavi obleki je vlijudno prosil gospodično Peacock, naj pobere perilo, ki se je posušilo, in ga se enkrat zmoci. Srečala se bosta spodaj. Gospodična Peacock ga je ubogala. Močno je morala misliti.

Ko je prišla do prtičja, je slišala hišnega lastnika.

»Briga se za svoje posle. Ne morem se pritožiti. In še nekaj vam bom povedal. Najemnino plačuje vedno prvi dan v mesecu. Žal mi je, toda danes zjutraj je nisem videl. Oh, gospodična Peacock! Vam lahko kakorkoli pomagam...?«

»Najlepša hvala, gospod Gould,« se je zahvalila gospodična Peacock. »Saj sem vendar v zelo dobrih rokah tega moža.«

Mož v rjavi obleki je resno vprašal: »In pošta?« Opazoval je vrsto poštnih nabiralnikov.

»Zelo malo mi pišejo,« je rekla gospodična Peacock. »Danes nisem ničesar dobila. Samo okrožnica, naslovljena na najemnika. Vrgla sem jo v posodo za smeti, ko sem šla na trg. To ne dokazuje ničesar.«

»Res je,« je skesano dejal. Peljal jo je na cesto. »Po kateri poti ste šli na trg?«

Ko sta skupaj korakala po znanih ulicah, mu je rekla: »Domnevam, da bi se celo tat spet tuširali. Glede perila pa, kako lahko dokazate, da sem ga jaz obesila?«

»Ne morem,« je previdno odgovoril in se ozrl na vse strani. Ustavil se je pri bencinski črpalki.

»Poznate to gospo?« je vprašal moža, ki je stal pri črpalki.

»Videl sem jo že,« je rekel in prijazno pokimal gospodični Peacock. »Mislim, da je sosed. Ali ne? Skoraj vsak dan gre dot mima.«

»Je šla tudi danes zjutraj?«

Moža je zanimalo, zakaj ga sprašujejo. Brž ko je ugotovil, da gre za policijsko zadevo, je postal previden. »Verjetno sem jo videl. Vendar pa ne bi mogel priseči. Saj veste, če je človek zelo zaposlen, hitro zameša... Obžalujem, gospa.«

»Prav je, da ste previdni,« je prijateljsko dejala gospodična Peacock.

Mož se je obrnil in rekel detektivu: »Hej, prav veseli bi me, če bi lahko prisegel. Doma imam dve deklici. Ze pol življenja se trudim, da mi se ravno držali. Vedno jima povajam: Pogledajta igralke, ali pa: Ne je da je bolj zdravo, tudi lepše je! Kadarkoli vidim to gospo, kako vzravnano hodi, si zaželim, da bi tudi moji deklici kdaj tako hodili.«

Zardel je, ker se mu je zadelo, da je bil preveč odkrit in preveč oseben. Pokimal je in se vrnil k svojemu poslu.

Gospodična Peacock in detektiv sta šla dalje. Hodila je vzravnano in lahkotno. Prišla sta do velike tržnice. Dekle pri stojnici je imela svetle lase, počesane zelo visoko. Pod njimi se je zdel njen obraz neznan in navihnan. Mož v rjavi obleki ji je stvar razložil. Povedala je: »Mislim, da sem jo že velikokrat videla. Mnogokrat si želim, da bi ljudem zavezala jezik. Toda ona je prava dama. To sem opazila.«

»Oh?«

»Poslušajte, kaj mislim reči. Ne kupuje veliko, vendar vedno počaka v vrsti. Nekatere

KAKO ŽIVI ČEHOSLOVANKINJA

V Čehoslovaški je precej več žena kot moških. Ker je mnogo, da ne rečem večina, žen zaposlenih, jim je precej težko, če hočejo imeti družino in gospodinjstvo v redu. Danes delajo prav v vseh poklicih in zaposlitvah: ženo vidite v modri delovni obleki kot ključavničarko, za krmilom težkega tovornjaka, traktorja, v tovarnih zapravnih ur, žarnic, radijskih aparatov in televizorjev, najdete jo kot inženirko, kake nadzoruje gradnjo vodne pregrade, kako dela načrte za novo atomsko elektrarno, za stanovanjski blok. Mnogo jih je na vodnih mestih po bolnišnicah, so razvneljice sol in tovarni, zastopane so v vladi, skrajša povsod so in brez njih bi se življenje v nekaj dneh sesulo. Le k močnejši jih še ne sprejema, jo pa ne bo dolgo in žena se bo pojavila tudi na kapitanskem mostičku (na Poljskem je bila

neka ženska že imenovana za kapitanica na čezoceanski). Ker je v Čehoslovaški zelo dobro razvita industrija, je pač največ žen zaposlenih v tovarnah in raznih uradih. Tako zaposlena žena ima res dosti opravka, da zjutraj pred odhodom zdoma nasti in obleče enega ali dva malčka, ju odpelje v otroški vrtec in je ob šestih ali pol sedmih v tovarni ali v uradu. Če je pri hiši stara mama (babica), je mladi ženi v veliko pomoč, saj pazi ves dan na otroke ali pa jih okrog osmih, potem ko so se dobro naspali, v miru nahraniti in obleče ter spremi v vrtce. V najboljšem primeru se za otroke žrtvujeta oba, žena in mož, zaposlena izmenoma, dopoldne in popoldne. Tako se mnogo mladih zakoncev skoraj po vse teden ne vidi, razen ob sobotah, ko se delo konča ob 18. uri. Skoraj vsa-

ka tovarna ima za svoje zaposlene dobro urejen otroški vrtce, kjer za njihove otroke skrbijo solane sestre že od treh mesecev dalje. Prav tako imajo mestni uradi za svoje nameščenice pripravljene vrte.

Seveda ni nujno potrebno, da nekatere žene po poroki ostanejo v službi. Za vsakdanje potrebe bi zadostoval možev zaslužek. Vendar pa si vsaka razen modernega stanovanja in opreme želi še električne pripomočke v gospodinjstvu, pa še avto, čoln, weekend hišico in ko je vse nakupljeno, pridejo na vrsto izleti. Vsega tega pa z enim zaslužkom ne bi bilo mogoče kupiti. Po drugi strani pa še vedno pri manjkajo delovne sile, zato žene zelo vabijo v podjetja in jim obljubljajo vse mogoče ugodnosti, ki jih po navadi tudi izpolnijo. Kljub vsem olajšavam pa je za ženo tako zaposlitev precej naporna, pa naj si bo z majhnimi ali večjimi otroki. Res da so nekatere možje pripravljeni in radi prisrčno na pomoč, če je treba.

Opoldne se vsa družina običajno hrani zunaj, mali otroci v otroškem vrtcu, večji v šolskih kuhinjah, imenovanih družincah, kjer otrok ostane lahko še po kosilu, se igra, napiše nalogo, se ukvarja z različnimi ročnimi deli. Odrasli kosijo v tovarniških kuhinjah in menzah, ki se trudijo, da nudijo čimbolj okusna jedila v prijetnem vzdušju. Tako je ženi zelo pomembno, saj ve, da je družina preskrbljena vsaj opoldne.

Na poti iz službe običajno meščanka trgovino s pol pripravljeno hrano, kjer si izbere, kar potrebuje, da bo večerja kar najhitreje pripravljena. Lahko na kupi tudi v trgovini z zamrznilnimi jedili, kjer je res velika izbira.

Gospodinjke pomočnice Čehoslovačine ne pozna. Včasih se najde vdova z majhno pokojnino, da prisrčno kake družini na pomoč, vendar zelo redko. Vsa gospodinjstva dela opravi žena sama. Večinoma pomaga mož ali večji otroci.

Poznam družino s tremi sinovi, stari so 16, 14 in 10 let. Mati se odprle ob pol šestih v službo, fantje vstanejo ob pol sedmih, najmlajši gre nakupit, kar potrebujejo za zajtrk, srednji popravi in uredi postelje, starej-

ši pa skuha in nadzoruje. Tako delajo že štiri leta, odkar hodi mali v službo in najmlajši v šolo. Podobnih družin je mnogo.

V večjih mestih so razni servisi, od koder po naročilu pridejo popraviti stanovanje, čistiti okna in parket. Pralnice so v vsakem mestu pa tudi na deželi. Prav tako otroški vrtci za kmetke otroke in kuhinje za delavce na polju. Seveda vse te službe opravljajo žene.

Na tisoče mladih deklet in žena obiskuje visoke šole v Pragi, Brnu in Bratislavi, druge imajo že svoj poklic, zraven pa še obiskujejo razne strokovne in splošne šole, da bi dobile višjo kvalifikacijo in tako tudi večje prejemke. Vsaka si želi kar največ znanja, da bi postala enakovredna svojemu moškemu tovaršu.

Čehoslovaška žena je znana kot dobra kuharica, rada dobro je in tako postreže tudi slučajnemu gostu, na mizo pristavi še steklenico pilsenskega piva. Peče in kuha mnogo močnih jedi, zato so nekatere že mlade precej debelejšne. Seveda je mnogo tudi lepih, vitkih deklet in žena. So vesele, zabavne, družabne, posebej rade hodijo na plesne prireditve. Je tudi dobra mati in gospodinja, včasih malo razpisna, a v hranilnici ima večinoma svoj kotec.

Ločena žena ali žena, ki ni uradno poročena ter živi z moškim kot družinka, ima enake pravice in ugled kakor poročena žena, prav tako otroci iz take zveze. Seveda zveza ni tako trdna in čisto ostane taka družinka.

KOS NOVEGA BLAGA - NOV KOS POHIŠTVA

Dobili smo novo stanovanje, zdaj pa ni denarja, da bi ga opremili. Zato si za skromen začetek pomagamo s starim pohištvom, ki leži na podstrešju ali smo podedovali po starših.

Prijeten kotiček v jedilnem kotu opremimo s staro klopjo, morda sestavimo dve in ju preoblečemo z novim blagom. Da bo sedenje na klopi udobnejše, naložimo na deske najprej plast morske trave, ki jo pobremo iz starega otroškega posteljnega vložka, ali damo preprosto ostan-

»Dobrodošli naši najmlajši meščani,« piše na transparentih. Pod njimi se pomika dolga kolona otroških vozičkov k mestni hiši v Olomoucu, kjer imajo navado vsako spomlad slovesno pozdraviti novorojenčke, z godbo in nagovorom za starše, ki zapriše željo, da bodo svoje otroke vzgajali v pošteno ljudi in zveste državljane.

sama in ima težave z vzgolo otroka, tudi v gnetnih pogledih. Če si ne zna pomagati drugače, odda otroka v vrtec za ves teden za nizko plačilo, ker je socialno šibka. Ob sobotah in nedeljah pa vzame otroka domov. V nekaterih mestih so organizirane upokojenke, ki si rade zaslužijo še kak približek. Imajo svoje središče, kamor jim lahko sporočijo, da katera pride popaziti zvečer na malčka, tako da zakonca lahko odide na zabavo ali v gledališče. Tudi če je žena sama, lahko pokliče po pomoč. To so poštene, zanesljive žene, ponavadi opravijo tudi kratek nekajurni tečaj. Če pa zvečer zakonca ostaneta doma, je na

vrsti televizijski aparat, ki ga ima skoraj vsaka družina.

Velika nesreča mnogih žen je alkohol. V 170 protialkoholnih središčih se zdravi 50.000 njihovih mož, bratov, očetov in sinov. Čeprav so se alkoholne pijače zelo podražile, se zaradi tega stanje ni prav nič izboljšalo. Nekatere se opogumijo in se raje osamosvojijo, kot da bi vse življenje prenašale grozne težave in večni strah. Druge, neodločnejše se privadijo, češ da otroci ne izgubijo očeta. Sicer pa otroke iz takih zakonov čisto vzgajajo v otroških domovih.

Članek je poslal naša bralka: I. V. iz Frutlanta v Čehoslovaški

leksikon prehrane

PREBAVLJIVOST

Do nedavnega so veljale za lahko prebavljive tiste jedi, ki jih je telo kmalu vsrkalo, kot težko prebavljive pa jedi, ki so se dalj časa zadržale v želodcu in črevesju.

V želodcu ostanejo — 1 do 2 uri: voda, kava, čaj, kakao, alkohol, mehko kuhana jajca, surovo mleko, sladna kava z mlekom. — 2 do 3 ure: kuhano mleko, surova in trdo kuhana jajca, sladkor, bonboni, krompir, bel kruh, riže, karfiol, sladoled. — 2 do 4 ure: enofen kruh, riž, zelenjava, krompirjeva solata, kumarična solata, sadje, surovo in kuhano meso, telečja pečenka, orehi. — 4 do 5 ur: stročnice, pečenka (svinjska, goveja), bravnica, perutnina, olje, prekajene ribe, slaniki. — 8 ur: sardine v olju.

Pred kratkim pa so dognali, da je enostransko, če presojamo prebavljivost le po tem, koliko časa leži jed v želodcu. Upoštevati moramo tudi dajanje v črevesu. V črevesju lahko pride do povečanega zelo živahnega vrenja koncentriranih ogljikovih hidratov (sladkor, močnate jedi, bel kruh). Zaprtje pa še pospešuje te procese, pri katerih se tvori mnogo plinov.

Prebavljivost in izraba hrane sta odvisni od mehanske predelave. Razen tega, da hrano razrežemo, sesekljamo itd., jo moramo tudi dobro zgristi (zoborje mora biti seveda v redu). To je tem bolj važno, ker se hrana v prebavni cesti samo še kemično razgrajuje. Dobro zgrajena hrana je že na pol prebavljena. Pri pitčih so razmere drugačne; ti imajo izredno razvito želodčno mišičje, v želodcu samem pa kamenčki pomagajo drobiti hrano.

Seveda pa vloge zob spet ne smemo prece-njevati. Celicnih mrenic iz celuloze zobje prav nič ne prizadenejo. Pri kuhanju se te celice deloma ločijo druga od druge. Celicne mrenice pa se nekoliko omeheajo. Tudi prebavni sokovi jih nekoliko omeheajo, tako da lahko fermenti vdor v notranjost celice. Tu razkrojijo hranilne snovi, ki potem zapuste celice.

Pri prebavljanju rastlinske hrane morajo torej fermenti predreti celicno mrenico. Pri tem ni nobene razlike med kuhanjo in surovo hrano. Prebavljivost sadja in zelenjave se vedno ravna le po tem, kako močne so bile celicne mrenice v surovem stanju. Najlažje prebavljivi in najbolj priporočljivi za želodčne bolnike so sadni sokovi, ki ne vsebujejo nobene celuloze.

ZARADI ODLIČNEGA OKUSA

ZA VSAK OBROK!

Delikates »Zvezda«
vitaminizirana margarina

Je zaradi okusa in vonja podobna naravnemu maslu in je izdelana iz najboljših naravnih rastlinskih masli ter olja z vitaminoma A in D in mleka. Mleko je poprej pasteurizirano, nato kisano s specialnimi kulturami mlečne-ga kislega vrenja. Margarina je zaradi hranljivih sestavin podobna maslu in jo lahko različno uporabite, ker je odlično nadomestilo za maslo. Margarina priporočamo bolnikom za okrevanje. S topljenjem dobimo odlično margarinsko maslo, ki zaradi okusa, vonja in uporabe popolnoma nadomešča kravje maslo in je tudi znatno cenejše.

bralke svetujejo

GOVEJI TREZKI MALO DRUGAČE

Potočiče toliko zrezkov kot imajo članov družine in jih pre-mažite s stirim česnom (česen se bo lep in rad strli, če ga prej osušite). Ocvrte 2 jajci in jih na drobno razmešajte, medtem pa na drobno narežite malo prekajene slanice ali s dlk domače jufci. Jajca in slanino drobno premešate, dodate sesekljane peteršilja, nožev konico popra in polgate na polovico zrezka. Z drugo polovico zrezkov pokrijete in ga stisnete z zoborebci. Na vroči masti take zrezke opečete. Zrezki lahko date kot prilogo k testenim ali rižu. Če pa zrezke prelijete s kislo smetano ali gorčico in jih še nekoliko časa pokuhate, je jed še boljša.

FIGOVE KROGLICE

Zreži na drobno (ali trkrat zmeli s strojnikom pol kg fig in skupke dveh pomaranč, dodaj pol kilograma sladkorja v prahu in sok 1 pomaranče. Mesi tako dolgo, da nastane gladko testo, katero zrežeš na kose, ki jih oblikuješ v svaljke. Svaljke zreži na primerne koščke in napravi iz njih krogljice, ki jih sproti posušiš v kristalnem sladkorju ter položiš na pladen, da se posušijo. Če je testo pretrdo, dodaj nekaj pomarančnega soka, če je premehkno, nekaj zmlelih orehov ali mandljev. Dokaj trdo testo boš lažje premesila, če za pripravili že prejšnji večer. Posušeno lepo serviraj krogljice v papirnatih viklicah za sladkosti.

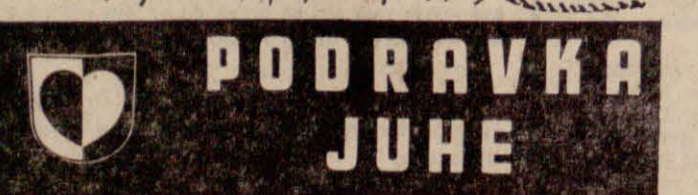
M. B., Ljubljana

S. VINŠEK, Ljubljana

Razveselilo me je, ko sem videla v T. T. vprašanje bralke iz Kočevja, kje se dobe žitni kalčki in sladkorja melasa, ta tako zelo zdravilna hranila, ki jih priporočajo knjiga »Ostani mlad — živi dlje«. Čudim se, da tega ni v prodaji pri nas, in me zelo zanima, in pravno še mnoge druge, kdaj in kje bomo lahko to dobili. Nadajale knjiga zelo priporočila solne izdelke, kot dober in cenen vir beljakovin, nadale laške lesnike oz. olje iz laških lesnikov. Pa krogljice ribljega olja, kajti v taki obliki, kot se dobi pri nas, se težko uživa, na kvas v prahu ali se pri nas dobi? Zelo vam bom hvaležna, ako bom po vašem časopisu lahko zvedela te tako zanimive stvari.

L. R. Ljubljana

kaj najbolj prija....

PODRAVKA JUHE

NOV KOSTIM IZ STAREGA

Prav nič več niste zadovoljni z vašim lanskim kostimom ali staro dvodelno obleko, ki je brez ovratnika in ima ravno krojeno jopico. Z lahkoto jo same preuredite v moderni kraj letošnje letnice!

Z nekaj višitki, da bo jopica lahko oprjeta, ji boste dali že modernejši videz. Če pa imate še star pas ali nekaj blaga, boste lahko spremenili tudi goli vratni izrez.

Približno 4 centimetre široki pas prepognete na pol, po sredini sesijete, proste pustite le konce, ki visijo po obleki, in zanko, skozi katero potegneta pas. Ob-roč pritrudite na jopico od gumbic in okrog vratu tako daleč, da konci lepo padejo skozi pent-ljo.

Iz širšega pasu lahko priskijete na obleko tudi šal ovratnik, ki ga zapenjate spredaj ali ob strani s keramičnim gumbom. Nanj lahko pripnete broško ali pritrčite ovet. Da ovratnik lepše stoji, ga podložite s flizelinom

domača lekarna

MRZLICA

Je znak naraščanja telesne topline.

Vzroki so različni. Tako morejo mrzlico povzročiti prehladi, nalezljive bolezni itd.

Znaki: Zvišanje telesne topline nad normalno.

Zdravljenje: Gre za tem, da odstranijo vzroke mrzlice. Torej pokličite zdravnika, da bo ugotovil bolezen. Sicer pa bi mogli uporabljati za čaj še baziliko, bezeg, bukev, česmin, grizevnjak, jaščari-co, krhliko, kutino (se-me), lipo, medvečko, mrzličnik, gosjo travo, repuh, sreteno, steznik, svišč, plahitico in vrbo.

ali kakšnim drugim čvrstejšim materialom.

Veliko lažja bo rešitev pri barvastih, oziroma večbarvnih materialih, kjer si boste lahko za kombinacijo pomagale s kosom blaga ene izmed barv, ki je zastopana v osnovnem blagu, pri enobarvnih kostimih pa vas bo tudi kontrast, posebno še, če bo v skladu s torbico ali čevlji, prijetno zadovoljilo.

A. K.

Za obilnejše in za presuhe

Ste predebeli? Bi radi shujšali brez stradanja in nepravilnih tabiet?

Če imate res zdravo srce, si pripravite vročo kopel, v vodo vsurite kg morske soli, no kopanju pa se močno ovijte z debelo frotrko, da se boste temeljito prepočili. Vsako jutro popijte na tešče v presledkih vsaj 3 dol kislo mlečne slatine, da se vam bo uresničevala in se vam bo črevesje izpraznilo dvakrat dnevno.

Ste presuhi? Ali posvečate dovolj pozornosti svoji prehrani?

Privoščite si vsako jutro sok ene pomaranče, razmešan z jajčnim rumenjakom in žlico sladkorja. Za dopolnilsko malico popijte pol litra mleka ali počitve večjo porci-jo stene sladke smetane, no ko ste se že podprli z debelejšo rezino črnega rženega kruha, kosčkom sira, slanino ali surovega masla. Ne pozabite na popoldanski kakao s kosčkom peciva!

tuje specialitete

KOLAČ IZ NORMANDIJE

Za 3 osebe: 1 kg lepih jabolč, 4 rumenjaki, 1 celo jajce, 250 g sveže smetane, ščepec naribanega muskatnega orešča, ščepec cimeta v prahu, majhen kozareček sadjeveca, 50 g sladkorja v prahu, 50 g masla, 1 velika žlica moka, 1/4 l mleka, ščepec soli. Olupite jabolka in jih narežite na debele krhlice. Stepite skupaj rumenjake in celo jajce. Dodajte moko in dobro mešajte. Počas doličate hladno mleko, ne da bi prenehali mešati. Dodajte sladkor, cimet, muskat, smetano in sadjevec. Medtem ves čas mešajte. Jabolka denite v pekač, ki ste ga prej dobro namazali z maslom. Polijte jih s pripravljeno kremo in postavite v vročo pečico za dobre 3/4 ure. Kolač je najboljši, ko je še vroč.

NADEVANA JABOLKA

Za 6 oseb: 6 jabolč, 1/2 žlice naribanega muskata, 50 g masla, 6 žlic ribezjevega želeja, 4 veliki žlici suhega grozdja, trivrtične jabolko. Zunan jih premažite s tanko plastjo masla. Zmešajte grozdje in ostanek masla in napolnite s to zmesjo jabolka. Potresite z muskatom. Na vrh vsakega jabolka položite kepico želeja, nato pa jih pecite v vroči pečici, dokler ne postanejo mehka.

TOSKANSKI KOLAČ

250 g moka, 150 g surovega masla, 150 g sladkorja, 50 g zribane čokolade, 2 trdo kuhana rumenjaka in en beljak, veliko žlico vanilijevega sladkorja dobro zmešajte, dodajte še ščepec soli. Če bi bila masa pre-gosta, pridaite še žlico mleka ali smetane. Pomazite pekač s surovim maslom in spečite v pečici, dokler ni zlatorumeno.

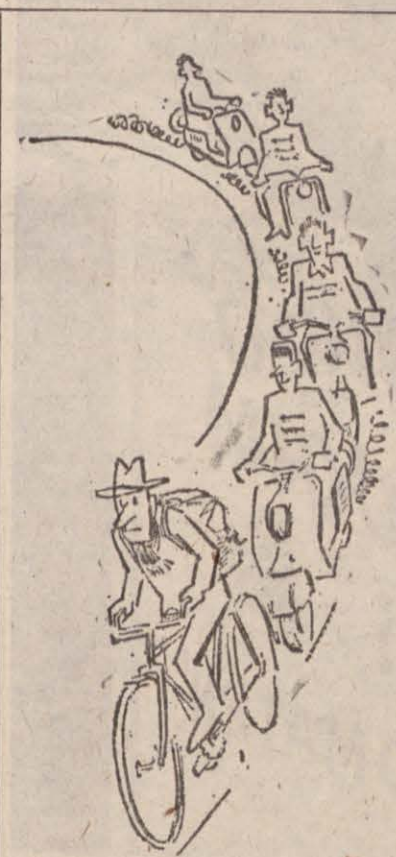
MEDENI KRUH

Potrebujemo: 1/2 kg moka, 1/4 kg sladkorja v prahu, 1/4 kg medu, 2 kavni žlički jamezovih zrn, 2 kavni žlički jedilne sode, Janež primešajte moki. V skodelici vrele vode raztopite sladkor in jedilno sodo. V skodelici dajte to raztopino in med, dobro premešajte in dodajte moko z janežem. Prelijte v pomazan pekač in pecite 45 minut v vroči pečici.

MEDENA PENA ZA TORTE

Stepite 2 beljaka, dokler nista rahla in penasta. Po malem dodajte eno skodelico medu in še stepajte, dokler ni pena trda. Previdno premešajte po torti. V srednje vroči pečici naj obdo svetlorumeno barvo.

pustolovščine
cisca kida

Na šolskem izletu

— Francelj, zdaj pa še en poskočen marš in perilo bo suho!

— Ne, nikar se ne trudite s pakiranjem, ga bom kar preskusil na poti domov!

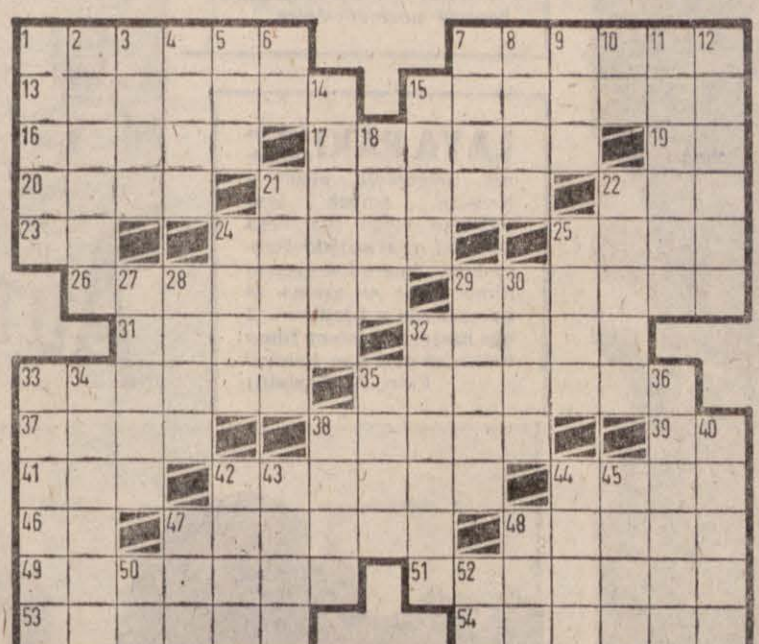

— Rad bi mirno, tiho sobico!

Izdaja in tiska časopisno podjetje
«DELO» v Ljubljani. — Glavni
urednik Milan Pogacnik. Odgovor-
ni urednik Zoran Jerin. Uredni-
stvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II.
o. p. 150-111. — Telefon 23-522 do
23-526. Prodajni oddelki: Ljublja-
na, Titova 1, telefon 20-463. Na-
ročnina: celoletna 1.440 dinarjev,
polletna 720 dinarjev, četrtletna 360
dinarjev, mesečna 120 dinarjev.
Oglašni oddelki: Ljubljana, Ti-
tova 1, telefon 21-896. — Stevilka
žiro računa NB 600-11/1-167. —
Rokopisov ne vračamo.

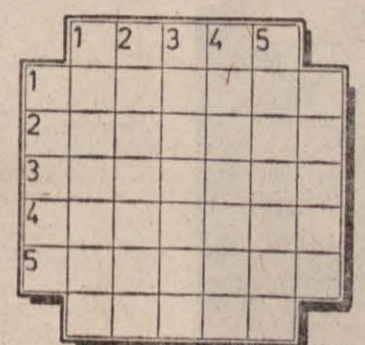

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. počasn ameriški
valček sentimentalnega značaja z
mirnimi, drsajočimi koraki, 7. vo-
jaški novinec, 13. hči kralja Minosa
na Kreti, ki je pomagala Tezeju iz
labirinta, 15. stranišče na prostem,
20. pločevinasta posoda za goriva
(in maziva), 17. mlada žival, 19. začeti-
nici slovenskega literarnega zgodovinarja,
esejista in prevajalca (»Du-
ševni profili naših preročitelj«),
20. žensko ime, 21. seznam, imenik,
katalog, 22. vrsta tropskega drevesa,
dobro les za gradnjo ladij, 23.
začetnici slovenskega slikarja im-
pressionista, 24. sin Agamemnona in
Klitemestre iz grške mitologije,
25. matematični znak za množenje,
26. izvedenec, strokovnjak, 29. sku-
pina ljudi na sodišču, ki ugotavlja
ali je obsojenec kriv ali ne, 31. znan
vinorodni kraj blizu avstrijske me-
je pri Gornji Radgoni, 32. morskara
riba severnih morij, ki v času dr-
stenja potuje po rekah navzgor, 33.
streha v obliki polkrogle, 35. sol
silicijevke kisline, 37. Oger, 38. žival
iz rodu kopitarjev, živi v skupinah
po nižinah Južne Amerike in Azije,
39. glasbena kratica za »opus«, 41.
črna tekočina, preostanek pri suhi
destilaciji premoga, 42. pomorski častnik,
44. ameriška biokemičarka in medi-
cinka, ki je za svoje delo na področju
raziskovanja hormonov dobila
skupaj s možem leta 1947 Nobelovo
nagrado za medicino (Gerthy The-
resa), 46. samoglasnik in soglasnik,
47. nasoljene ribje ikre jesotra ali
jegulje, 48. vrsta belega leoparda,
ki živi v višjih legah Azije, 49. re-
ber, poboj, 51. klinika za notra-
nje bolezni, 53. poudarek, akcent,
54. zavesa, okensko zagrinjalo.

MAGIČNI LIK

Vodoravno in navpično:
1. znamenit beneški slikar zgod-
nje renesanse, učitelj Giordana in
Tiziana, ki je posebno razvil slika-
nje z oljnatimi barvami (Giovanni),
2. zveza narodov, zaveza, 3. slo-
venski narodni heroj, ki so ga ge-
stapovci leta 1941 kot talca ustrelili
v Mariboru (Slavko), 4. rodovit-
en in gozdat filipinski otok z glav-
nim pristaniščem Calapan, 5. časopisni
oglas, naznanilo, objava.

(KAM)

skih otokov v Tirenem morju, 33. pozitivno nabit atom, 34. vpelja-
va, 35. desni pritok Une na Hrva-
škem, 36. mesto v zahodni Italiji
z velikimi FIAT-ovimi tovarnami,
38. spretna ukana, prevara, 40. nek-
danji uradnik, 42. sladke izcedek
nekaterih tropskih dreves, 43. žita-
rica, ki se pretežno uporablja za

(KAM)

ENAČBA

(a-b) + c + (d-e) + f + g + (h-i) + j + (h-i) + k + l
+ m + (m-o) + p + r + (d-e) + s + (t-u) = X

a — astronomsko ime za meglenico, b — čir, tvor, c — velika
lesena posoda za tekočine, d — desni pritok Zapadne Morave, ki teče
skozí Kraljevo, e — nočno zabavišče, f — sila, energija, jakost, g —
zasedovanje divjadine, h — polet, zanos, navdušenje, i — važna teks-
tina rastlina, j — kovanje, k — naša strupena kača, l — medmet za-
čudenja ali nejevolje, m — vulkan na filipinskem otoku Mindanao,
n — iz členov sestavljena kovinska vez, o — glavno mesto in pristani-
šče Letonske v SZ, p — podoba, figura, oblika, r — konica, vrh, s —
mlado domače živali, t — kdor namerno in premišljeno ovira ali uni-
čuje delo, u — kurn, X — neka misel.

(KAM)

BERITE PO KOSILU

Minka gre k zdravniku, ker ji
zadnje čase srce zelo močno bije.
Zdravnik jo temeljito preišče.
»Ni tako hudo, gospodična. Zelo
zdravo srce imate. Vaše srce bi ho-
tel imeti!«

»Gospod doktor,« zajela Minka
vzhičeno, nsem se prostala

Zdravnik je stopil iz bolniške so-
be.

»Ali je zelo hudo, tovariš zdrav-
nik?« prestrašeno vpraša mlada
žena.

»No, da,« meni zdravnik, »dajte
mi najprej te tablete, nato pa si
kupite, po možnosti čimprej, ku-
harsko knjigo.«

Sammy iz Chicaga sreča tovariša:
»Kam pa, Johnny?«
»V banko, po denar.«
»O, ali imaš konto?«
»Nee, revolver!«

Sodnik: »Koliko ste stari, tovari-
šica?«

»Trindvajset let.«

»Oprostite tovarišica, pred so-
diščem morate pa že točno povedati
starost. Torej trindvajset let in ko-
liko mesecev?«

»Trindvajset let in šestdesetde-
set mesecev.«

»Domnevam, da je v tej visoki
ceni za vašo hotelsko sobo vraču-
nana že kurjawa?«

»Da, moj gospod, toda samo po-
let!«

»Nekdo je zračunal, da je potrebo-
no 45 milijonov ovac in cloveštvo
je običeno,« razlaga nekdo pri mizi.
»Kaj ne poveste,« se zasmije ne-
kdo iz ozadja, »moja žena potrebu-
je samo eno ovco za to in to sem
jaz.«

Melka zasajano tava po modni
liši.

»Ali lahko gospodični s čim po-
strešem?« vpraša prijazen prodaja-
lec. »Kaj vam še manjka?«

Melka se ljubeznivo nasmehne:
»Denar.«

Tine in Tone stojita pred gledali-
sko blagajno:
»Kaj praviš, Tone, ali ni tristo di-
narjev za en prostor malo preveč?«
»Prav imaš, Tine. Spjova raje ste-
klenico vina, teater imava pozneje
doma zastoj.«

Dve strojejski se srečata na ce-
sti.

»Ali je res, da imaš v novi službi
direktorico?«

»Da, res je.«

»A tako? In kaj boš storila, če
boš hotela imeti zvisano plačo?«

»Koliko pa je stara tvoja sestri-
ca?« sprašuje gospa malega Borisa,
ki je vozil svojo sestrico v vozčku.
»Model 1963!« se oglasi odgovor
tehnično podkovane Borisa.

»No, kako gredo posli?«

»Ne slabo. Trgujem s poštnimi
golobi. Zjutraj jih prodam, zvečer
pa spet prileti nazaj.«

RESITVE UGANK
IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KRIŽANKA: 1. Mistral, 8. pračica, 14.
aristita, 16. labial, 17. kioek, 18. struna,
20. France (Anatole), 21. Ant, 22. pro-
ga, 23. kis, 24. oa, 25. spaci, 27. Erak,
28. tarpan, 29. Milena, 31. Trontia, 33. dre-
vak, 35. rama, 36. Oberon, 37. mm, 39.
45. elita, 47. Angola, 49. gramatik, 51.
ena, 40. sudeva, 42. kol, 43. p, 44. kurare,
45. zastava. MAGIČNI LIK: 1.
Omak, 2. Melos, 3. slank, 4. koncert, 5.
slesta, 6. krjar, 7. nart. PREMIKALNICA:
Maribor, Sloboda, Varteka.

radijski jezikovni tečajji

CALLING ALL BEGINNERS

II. PROGRAM: 1. 6. 1964.

ob 19.05

ZAČETNI TEČAJ ANGLEŠČINE

I. PROGRAM: 2. 6. 1964.

ob 6.20

(PONOVITEV.)

Are you going to the dance tonight? — I want to go, but I can't go.
... but I can't. I forgot to send the letter. Send the letter. — I forgot to.
Did you send the letter? Oh no, I forgot to. I'll try to help you. Will you
help me? I'll try to. He doesn't sleep much. Well, he ought to. Will you
see him tomorrow? I don't expect to. Shall I come with you. Would you
like to? Yes I would. You ought not to smoke too much. He smokes too
much. Well, he ought not to. Don't drink all the whisky. No, I'll try not
to. — I want you to go to bed. Why must I go to bed? Because I want you
to. Why are you standing here? Because you told me to. He used your
car. But I asked him not to. I didn't tell you to. I told you not to. She
tidied your room. That's very nice; but I didn't tell her to. She washed the
windows. But I told her not to. He took the box away. Who told him to?
She made him give her the money. Why did he give her the money? Be-
cause she made him. Did she go to the dance? No, her mother didn't let
her. — Lemonade. I'd like you to. You seem to understand these dances.
Beginning to understand. A splendid partner. You are dancing with me all
the time; but you ought not to. There's a crowd here. We had better stay
together. A shilling. Ladies and Gentlemen. Choose your partners. Eightsome
reel.

CONVERSATION

Elsa: Whew! I'm hot after that dance.
John: Shall I bring you a glass of lemonade?
E: I'd like you to. But let's both go and get it. There's a crowd here; we
had better stay together.
J: All right; come along then. Excuse me. Excuse me. — Excuse me. You
seem to understand these Scottish dances very well, Elsa.
E: I'm beginning to! But after all, I have a splendid partner.
J: Yes, you are dancing with me all the time; but you ought not to. It
isn't right. You must dance with some of these young Scotsmen.
E: I will if they ask me to!
J: Well, here's the bar. Two lemonades, please.
Waitress: A shilling, please.
J: A shilling? Good — thank you very much.
Master of ceremonies: Ladies and gentlemen! Choose your partners for
the Eightsome Reel.
E: The Eightsome Reel? Oh, dear, I don't know this one.
J: Well, here's a young man who wants to teach you.
Scott: Would you like to dance this one with me?
E: Yes, I'd like to very much.
J: Will you excuse me, sir?
J: Yes, certainly.
E: See you later, Daddy!

II. PROGRAM: 5. 6. 1964. ob

19.05

I. PROGRAM: 6. 6. 1964. ob

6.20

(PONOVITEV.)

TWENTY-FOUR SPECIAL VERBS

NADALJEVALNI TEČAJ ANGLEŠČINE

(Lessons on word order with special reference to verbs.)
Mary: John put his hat on. — Tom switched the radio on.
David: Margaret switched the radio off.
M: Tom switched the radio on again.
D: Margaret turned the radio down.
M: Tom turned it up again.
M: John pulled out his handkerchief. — John pulled his handkerchief out.
D: James gave away all his books. — James gave all his books away.
M: John pulled out his handkerchief.
D: Yes, John pulled it out.
M: James gave away all his books.
D: Yes, he gave them all away.

TEČAJ RUSKEGA

JEZIKA

II. PROGRAM: 3. 6. 1964. OB 19.05

I. PROGRAM: 4. 6. 1964. OB 6.20

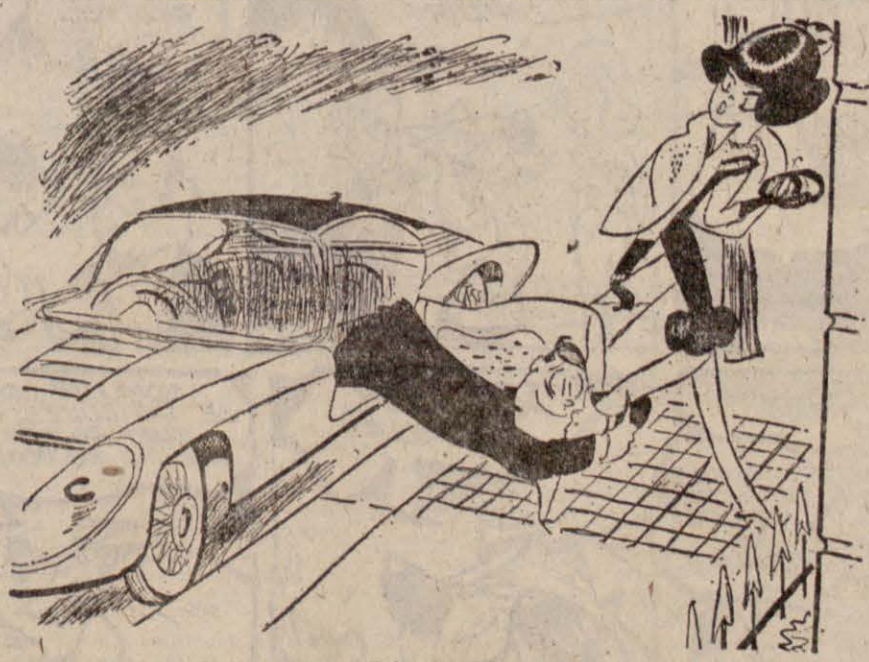
УРОК 33.

БЕЛГРАД

Наташа и Милан разсматривают открытки с видами Белграда.
НАТАША: Милан, недавно ты рассказывал мне о своей родине, о
Югославии. А сегодня я попрошу тебя рассказать мне о
Белграде.
МИЛАН: Белград наша столица. Это город, который много раз
разрушали наши враги, разрушали во время первой войны,
а в особенности во время второй.
НАТАША: А на открытках с видами Белграда следов войны не
видно.
МИЛАН: Конечно, не видно. Мы нашу столицу отстроили и со-
местными усилиями наших народов сделали её ещё красивее
чем прежде. — Вот, на этой открытке ты видишь здание
нашей Народной Скупщины. — Здесь заседают народные
представители.
НАТАША: А на этой? Здесь что-то вроде крепости?
МИЛАН: Да, ты права. Здесь когда-то была турецкая крепость
Калемегдан. Вот тут, видишь, остались ещё бастионы. Теперь
здесь разбит прекрасный парк — любимое место прогулок.
НАТАША: А там дальше что?
МИЛАН: Там вдали белеют новые кварталы, это новый Белград. —
С Калемегдана прекрасный вид. Он же возвышается как раз
там, где Сава впадает в Дунай.
А теперь посмотри на эту открытку...
НАТАША: Ой, как красиво! Что это?
МИЛАН: Это гора Авала под Белградом. Вот здесь мавзолей — па-
мятник Неизвестному солдату. Весь ансамбль вместе с мавзоле-
ем и этой прекрасной лестницей — творение величайшего
югославского скульптора И. Мештровича.
НАТАША: Белград — скоро ли я тебя увижу?

... in kaj je vaš hobby?

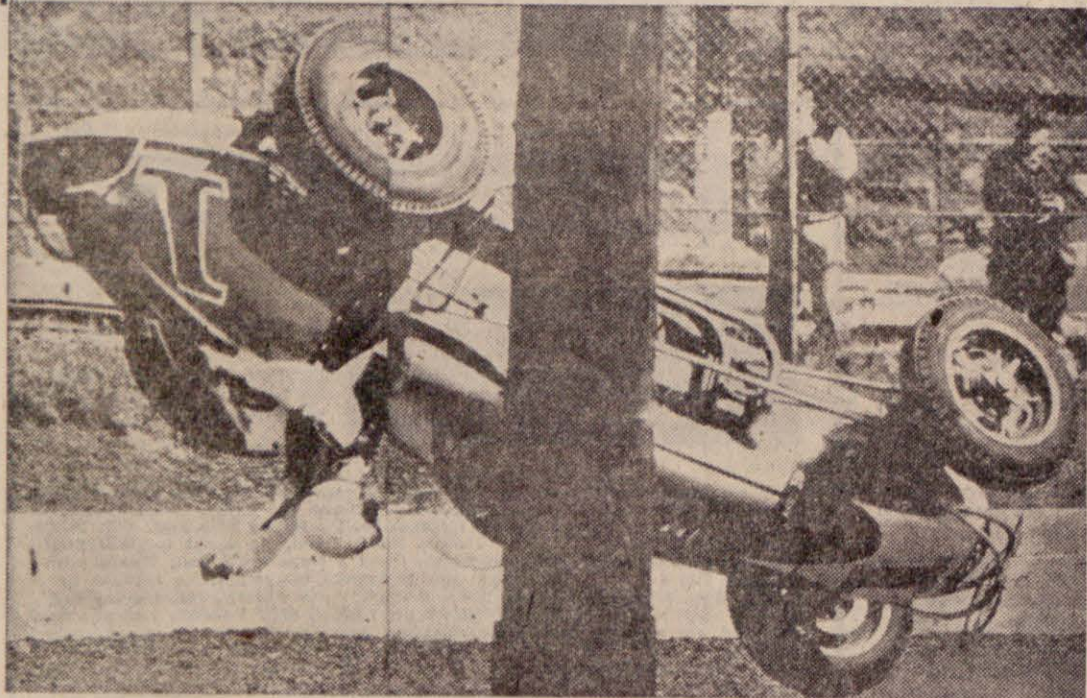

— Tone, zdaj morate spat; ne pozabite,
da imate jutri nogometno tekmo!

MINOUT DROUET se je ob svojem osemnajstem letu spet pojavila v tisku. Tokrat pa ne kot čudežen otrok, ki piše pesmi, ampak zato, ker se je zaročila. Njen izbraniček je 43-letni pianist Aleksander Aleksandrovski.

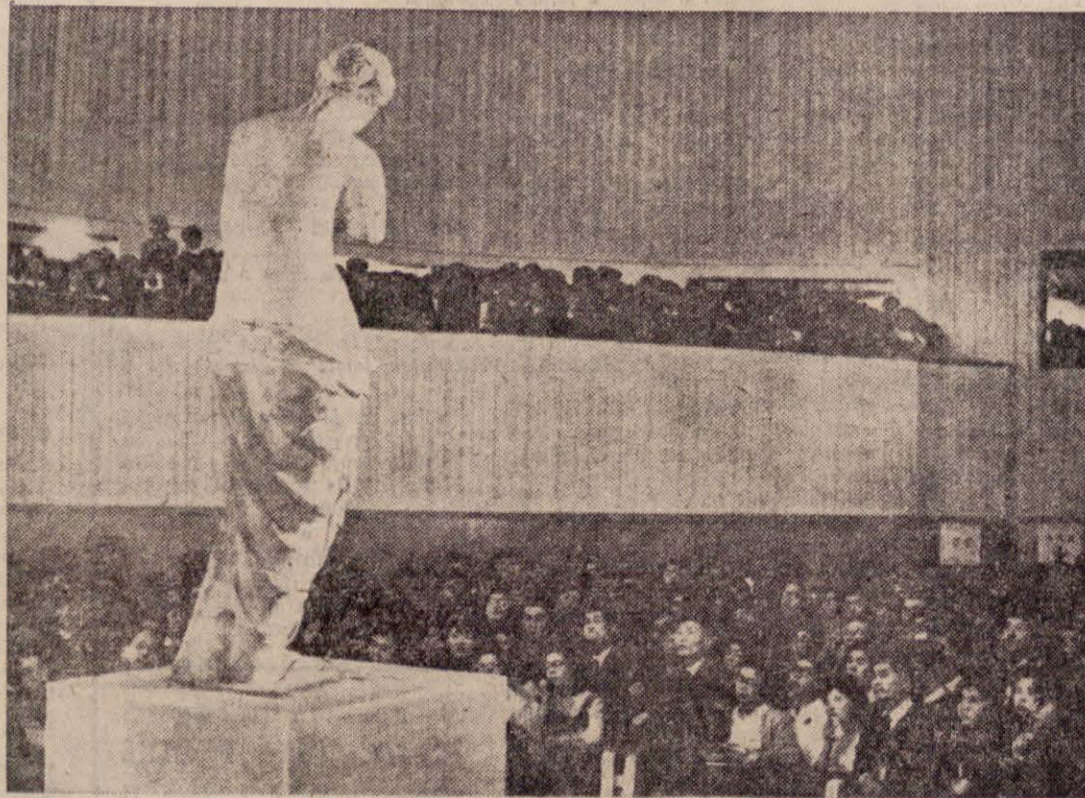

VSAK TEDEN NOVA slika dirkalne nesreče prihaja zadnje čase iz ZDA. Kot da bi jih prirejali po naročilu. Pred štirinajstimi dnevi je gostovala na tej strani slika iz Ohia, danes pa je iz Pennsylvanie. Dirkač McCluskey si je zlomil le roko.

KAKO NAJTI SVOJE KOLO med 990 enakimi kolesi, je problem, ki ga mora reševati ta finski vojak iz čet OZN na Cipru. Prileteli so res z letali, vendar se morajo voziti po otoku s kolesi, ker so se najbolj praktična.

TRIUMF lepote se nadaljuje na Japonskem, kjer naj bi iz Louvra izposojena Mitoška Venera poživila že tako razgibano olimpijsko leto. Razstavili so jo v muzeju zahodne umetnosti v Tokiu in v nekaj dneh si jo je ogledalo pol milijona oči. Dvorana je skoraj ves dan nabito polna.

TAKOLE se mučijo kajakaši, ki jih nameravajo poslati Avstralcji na olimpiado. Za kajakom za štiri vlečejo fanti na vodnih smučeh. Kljub vodnemu uporu dosežejo hitrost nad 25 kilometrov na uro.

STROJ za ljubezen, ki lahko reši temno nenavadnemu avtomatu, ki ga lahko najdeš na ulici v centru Københavna. Za petnajst kron pade iz njega formular, ki ga izpolniš s svojimi željami o osebi, kakršno bi si želel za življenjsko družico. V tednu dni dobiš predloge ženitne posredovalnice.

LAYA RAKI tokrat ne snema pregrešnih plošč v Nemčiji, ampak igra stransko vlogo (barskega dekleta) v avstrijsko-francoskem koprodukcijskem filmu »Hiša na griču«, ki ga snemajo v Ljubljani. Z njo nastopa v istem filmu tudi njen mož Ron Randell. Foto: M. Zaplatil

